

UiO • Universitetet i Oslo

SEKSUELL TRAKASSERING I SKOLEN

Hvor ble det av «Metoo» i skolegården?

Solveig Marie Brenna

Masteroppgave i Pedagogisk Psykologisk Rådgivning

30 stp.

Institutt for pedagogikk

Ved det Utdanningsvitenskapelige fakultet

Vårsemesteret 2021

SEKSUELL TRAKASSERING

– HVOR BLE DET AV METOO I SKOLEGÅRDEN?

Har ikke #metoo hatt noen påvirkning på skolen? Er det noe med ungdomsmiljøet som vi må ta hensyn til i arbeidet mot seksuell trakassering? Og hvordan kan vi best forholde oss, slik at seksuell trakassering ikke trenger å plage så mange unge mennesker i skolen?

Sammendrag

Oppgaven går kvalitativt til verks om temaet seksuell trakassering i skolen. Det er utført fire dybdeintervju med fire seksten år gamle ungdommer fra fire forskjellige skoler. To av skolene befinner seg i ytterkant av t-banenettet i Oslo mens de andre to ligger en times kjøretur utenfor Oslo. Metoden benytter en hermeneutisk meningsfortolkning i analyseringsarbeidet og i utarbeidelse av funn og arbeider med disse tre forskningsspørsmålene: Hvilke sosiale faktorer og mekanismer i ungdomsmiljøet må man ta høyde for i arbeidet med å bedre ungdomsskoleelevers situasjon med hensyn til seksuell trakassering? Hvordan har #metoo påvirket ungdomsskoleungdommene? Og hva kan man gjøre for å bedre ungdomsskoleelevers hverdag med hensyn til seksuell trakassering?

Funnene peker på at ungdommene er staget i et sett med trusler som opprettholder praksis av seksuell trakassering samtidig som at de stopper ungdommene fra å involvere de voksne i problematikken. Det ser ut til at ungdomsskoleelevene gjerne ønsker seg lærer/voksenintervenering i situasjoner med seksuell trakassering, men at dette altså er vanskelig gitt settet med trusler. Det råder en maktpåliggende nødvendighet av å bli likt og anerkjent av de andre elevene samtidig som det hviler strenge sanksjoner på den som tyster. Ungdommene uttrykker dessuten at de ikke har tiltro til at lærerne kan håndtere denne situasjonen på en adekvat måte med hele ungdomsmiljøets komplekse sammensetting i et intrikat ungdomssosialt spill. I tillegg peker funnene på at det er sterke krefter i sving mellom kjønnene da seksuell trakassering legges på bordet for diskusjon.

Undersøkelsen drøfter funnene opp mot Dorte Marie Søndergaards mobbeteori og sosial eksklusjonsangst, samt legges det et kjønnteoretisk bakteppe til drøftelsen. Anja Slettevolds teori om politisk anomi benyttes også for å belyse tematikken opp mot #metoo

Nøkkelord: seksuell trakassering, metoo, kjønn, ungdom, mobbing.

Forord

Ah!! Hvorfor er det alltid slik at når man er ferdig med et stort prosjekt, så skulle man ønske at man kunne gjøre det igjen? – Nå vet man jo hvordan man skal gjøre det!

Begynnelsen av dette prosjektet slik det står i dag, begynte våren 2019 etter forslag fra min veileder. Jeg ble raskt interessert i tematikk og metodikk og ville i gang så fort som mulig. Dette skulle vise seg å være lettere sagt enn gjort! Her var mange skjær i sjøen. Jeg måtte endre både innfallsvinkel, problemstilling, metodiske fremgangsmåter, søknader til NSD, samt til universitetet. Noen av disse i flere omganger. Etter en del om og men, samt en liten fødsel midt i forløpet, endte jeg opp med den problemstillingen og metodiske fremgangsmåten jeg presenterer i denne oppgaven.

Jeg vil rette en takk til veileder Gunstein Egeberg som, til tross for at arbeidet har strukket seg ut over så lang tid, alltid har kommet med en positiv kommentar. Det har alltid vært oppløftende å få hans tilbakemeldinger.

Min kjære samboer Mikael fortjener også en stor takk, da han har lagt inn en formidabel innsats de siste månedene mens jeg har jobbet med oppgaven. Med to små på to og fire år, er det ikke bare å stå alene med henting, middag, bading og legging hver eneste dag over en lengre periode. Det var en fantastisk innsats du la inn for at jeg skulle få levert denne oppgaven. Jeg velger å tenke på det som et felles prosjekt, der vi begge har interesse av at jeg kan gå nye veier slik at familielivet kan få den strukturen vi ønsker oss.

Solveig, 14.6.2021

Innhold

SEKSUELL TRAKASSERING.....	I
– HVOR BLE DET AV METOO I SKOLEGÅRDEN?	I
Sammendrag	II
Forord	III
Innledning	1
Aktualisering	2
#Metoobevegelsen.....	3
Ingen virkningsfulle intervensjoner på seksuell trakassering	3
Formål, problemstilling og avgrensning	4
Problemstilling	4
Forskningsspørsmål:.....	4
Begrepsavklaring	5
Avgrensning.....	5
Teoretisk overbygning	6
Definisjon av mobbing.....	6
Sosial eksklusjonsangst	8
Politisk anomi.....	10
Hva er en arbeidsplass?.....	11
En feministisk vinkling på seksuell trakassering i skolen	13
Språket i skolen	13
Forskningsdesign	19
Den kvalitative forskningsmetode	19
Fellestrekk mellom kvalitativ forskning og kunst.	20
Hermeneutikk.....	21
Meningsfortolkning	22
Utvalg	22
Intervjuguide	24
Semistrukturert intervju.....	24
Utarbeidelse av intervjuguiden	23

Pilotundersøkelse.....	25
Gjennomføring av intervjuene	25
Kontekst	26
1. videoklipp.	26
2. videoklipp	27
3. videoklipp	27
Åpenhet for temaendring.....	27
Å spille dum.....	28
Analyse av datamaterialet.....	28
Typologisk analyse og induktiv analyse	30
Første bearbeidelse – lese gjennom materialet	31
Andre bearbeidelse – lese igjennom arbeidsjournal	32
Tredje bearbeidelse – helhetlig lesning og ny notatproduksjon.....	32
Fjerde bearbeidelse – studere notater for fremtredende fortolkninger.	33
Femte bearbeidelse – les datamaterialet og finn støtte eller utfordringer til fortolkningene.....	34
Sjette bearbeidelse – datareduksjon.....	35
Syvende bearbeidelse – skriv utkast til sammendrag.....	35
Forskningens troverdighet	35
Validitet og overførbarhet.....	35
Reliabilitet	36
Åpne spørsmål	36
Ledende spørsmål.	37
Fanget intervjuene opp informantenes opplevelser og innsikt?	37
Etiske bemerkninger	37
Bruk av lydopptak.....	38
Hva kaster denne undersøkelsen lys på?	40
Kneblet i et system av trusler	40
Humortrusselen	41
Horetusselen.....	42

Trusselen om å bli kalt homo.....	44
Forskjellen på en trussel og et stempel	46
Hvorfor er horetrusselen så farlig?.....	47
Snitchetrusselen.....	48
Sier du ifra, kaller jeg deg en snitch!.....	50
Hvis man ikke blir likt, er det over og ut!.....	50
Kjønn	53
Kognitiv dissonans?	54
Det er din kropp, du bestemmer!.....	55
Et intuitivt perspektiv	59
I hver sin skyttergrav	62
Oppsummering.....	63
#Metoo og hva som er grei språkbruk	64
#Metoo-bevegelsens påvirkning på skolemiljøet	65
Er kødd blitt til fitte?	67
Ser jentene etter noe å bli sur for?	68
Horen og fuckboyen	69
Viktig å satse på miljø?.....	71
Skolemiljø.....	72
Martine	72
Stian	72
Kristian.....	72
Nina	72
En personlig opplevelse eller en objektiv beskrivelse av miljøet?	73
Lærer! – Bry deg!.....	74
Bedre med en gang for mye enn en gang for lite!.....	74
Oppsummering funn	77

Avslutning.....	77
Videre forskning	79
Refferanseliste	81
Vedlegg	84
Semistrukturert intervju.....	84
Informert samtykke.....	90
Utskrifter medbrakt til intervjuene	95

Innledning

Min undersøkelse fikk inspirasjon fra de tre 14 år gamle jentene Ea Baklund, Ellisiv Aure og Lea Fyhn og deres Si ;D-innlegg i Aftenposten den 4. mars 2019 (Baklund, Aure, & Fyhn, 2019), og deres opprop om seksuell trakassering (ST) i skolen. De er frustrert og oppgitt over at de voksne rundt dem ikke ser ut til å ta praksisen med ST i skolen på alvor. De opplever at jenter blir kalt billig, pulbar og hore, og fitte ropes ut i klasserommet da noen mister blyanten sin. De stiller seg uforstående til at alt dette kan skje på ungdomsskolen og at det samtidig aldri ville blitt ansett som akseptert oppførsel på en arbeidsplass. Jentene får også støtte fra diskrimineringsombudet Hanne Bjurstrøm i Aftenposten, som den 6. mars 2019, peker på at historiene som jentene forteller ikke er mindre alvorlige enn de mange varslere fra arbeidslivet har fortalt om. Bjurstrøm sier også til aftenposten at «vi må bidra til kunnskap om #metoo i skolen» (Stokke, 2019). Mer enn 1,5 år senere, skriver dog jentene, nå 16 år, et nytt Si ;D-innlegg hvor de kan opplyse om at #metoo fremdeles ikke er kommet til skolegården (Baklund, Aure, & Fyhn, 2020).

Deres parole er rettet mot et domene som, ifølge dem selv, får lite oppmerksomhet, spesielt med tanke på seksisme eller seksuell trakassering, nemlig skolene og ungdomsmiljøene. De er opprørt over at #metoo fikk så stor oppmerksomhet i arbeidslivet og at man ikke så liknende opprop i skolene. Nyhetssendingen er en respons på et leserinnlegg jentene skrev i Aftenpostens Si;Davdeling, hvor ungdom mellom 13 og 21 år kan sende inn sine skriftlige engasjement og få det publisert. De tre jentenes leserinnlegg fikk massiv respons og var mest leste innlegg denne dagen.

Da våre tre modige 14 år gamle jenter etterlyser akkurat #metoo i skolegården med overskriften ««Billig» og «pulbar» – #metoo kom aldri til skolegården», forstår jeg dem slik at de etterlyser bevegelsens implikasjoner for arbeidsmiljøet inn i skolen. Sagt på en annen måte ønsker de fokus på, og konsekvenser av, den praksis av seksuell trakassering som finner sted i deres skolehverdag. Jeg tolker dem slik at de ikke nødvendigvis mener at #metoo, slik det har fått nedslagskraft i arbeidslivet, må implementeres inn i skolen, men snarere at de voksne skjønner at man må arbeide med tiltak mot ST inn i deres domene også! Og det er slik jeg behandler #metoo i denne oppgaven. #Metoo for fokus på en problematikk som er svær gjeldende og som det mangler gode tiltak rundt!

Aktualisering

Det er foretatt to større kunnskapsrapporter på seksuell trakassering blant ungdom i Norge. Det første, (Helseth) er publisert i 2007 (utført etter forespørsel fra utdanningsdirektoratet og høgskolen i Nesna) og det andre (Bendixen, Kennair, & Grøntvedt) i 2016 (utført på oppdrag fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet). Konklusjonen i første rapport var at det fantes lite forskning fra Norge på området. Da kjønnsrelatert mobbing «var nytt i norsk sammenheng», etterlyser Helseth (2007) mer kunnskap om dette. Hun ser mangel på forskning som ser på «forskjeller mellom by og land, og mellom innvandrerskoler og mer etnisk norske skoler» (Helseth, 2007, s 44). I tillegg ser hun behov for læreropplæring med hensyn til hvordan seksuell trakassering bør håndteres.

Andre rapport (Bendixen et al., 2016) har gått bort fra begrepet *kjønnsrelatert mobbing* og benytter i stedet begrepet *seksuell trakassering*. Denne rapporten kan også vise til en del mer forskning på området. Rapporten konkluderer med at omfanget av seksuell trakassering er tilfredsstillende dokumentert og viser til studier der over 60-70% av elever i videregående skole har følt seg trakassert minst en gang i løpet av de siste 12 måneder. Videre konkluderer de med visse mangler i den foreløpige forskningen: 1) Det er behov for longitudinelle studier for å bedre forståelsen av årsaker og konsekvenser; (De fant kun kvantitative tverrsnittstudier i sin gjennomgang) 2) Det er behov for studier med større representative utvalg av seksuell trakassering blant seksuelle minoriteter og 3) Det er behov for utvikling og evaluering av intervensjoner (Bendixen et al., 2016).

Til tross for oppdragets ordlyd som etterspør omfang, årsaker og konsekvenser og dermed først og fremst søker etter kvantitative- eller eksperimentelle studier, velger forfatterne allikevel å inkludere syv kvalitative studier med begrunnelsen om at disse kan gi innsyn i «opplevelser og bedømmelser av seksuell trakassering» (Bendixen et al., 2016, s. 21). Blant dem er det fem som retter seg mot elever i den videregående skolen eller studenter på høyere nivå, mens kun to omfatter ungdomsskoleelever. Av disse to fokuserer den ene på opplevd trygghet i det offentlige rom, mens den andre går dypere inn på den opplevde problematikken rundt seksuell trakassering blant ungdommene. Det er altså i denne rapporten kun én studie som går kvalitativt til verks og undersøker ungdomsskoleelevers opplevelse av seksuell trakassering.

#Metoo-bevegelsen

«Metoo-bevegelsen» oppsto i etterkant av siste rapport, (Bendixen-rapporten), nærmere bestemt høsten 2017. En analyse av fenomenet er inkludert i en hovedoppgave i profesjonsstudiet i psykologi som er utgitt i desember 2018 (Bjørkheim & Drejer, 2018). Bendixen og Kennair er veiledere på oppgaven (De samme som skrev kunnskapsrapporten). Oppgaven analyserer hvilke individuelle og kontekstuelle faktorer som må være til stede for at en situasjon skal gjenkjennes som seksuelt trakasserende av et vitne. Undersøkelsen er foretatt med voksne mennesker som respondenter og med en kvantitativ tilnærming.

Konklusjonen i oppgaven viser at trakassering av typen «quid pro quo» har størst påvirkning på om atferd blir oppfattet som seksuelt trakasserende. Denne typen trakassering fordrer i utgangspunktet et skjevt maktforhold mellom den som trakasserer og den som blir trakassert. I tillegg skal det ligge en underliggende konsekvens av negativ eller positiv art for den som blir trakassert alt ettersom hvordan vedkommende responderer på atferden, som for eksempel i et arbeidsforhold. Man kan for eksempel risikere å miste muligheten for forfremmelse hvis man ikke aksepterer sjefens ubehagelige tilnærmelser (Bjørkheim & Drejer, 2018). Oppgaven hevder at metoo-trakassering først og fremst dreier seg om quid pro quo-trakassering. Konklusjonen viser slik at metookampanjen kan ha bidratt til at denne type seksuell trakassering blir gjenkjent som en prototyp for seksuell trakassering og at det dermed er lettere å oppfatte denne dynamikken med riktig fortegn. Forfatterne erkjenner dog at andre typer seksuell trakassering som er mer vage og utypiske, kan være like problematisk, og at denne vanskeligere lar seg gjenkjenne som seksuell trakassering.

Ingen virkningsfulle intervensjoner på seksuell trakassering

På samme måte som Helseth (2007) etterlyser læreropplæring i håndtering av seksuell trakassering, peker også Conroy (2013) på mangelen på virkningsfulle intervensjoner på denne problematikken. I 2016-rapporten (Bendixen et al., 2016), søkes det stadig etter eksperimentell forskning på gode intervensjoner. Bendixen og medarbeidere (2016) finner ikke systematisk forebyggende arbeid basert på vitenskapelige dokumentasjoner i sin rapport selv om det ved et fylke i Norge var utarbeidet en handlingsplan spesifikt rettet mot ST. Conroy (2013) peker på at seksuell trakassering er noe som må behandles som eget problemområde. Hun henviser blant annet til studier som viser at det for jenter hadde flere negative konsekvenser å bli utsatt for seksuelle krenkelser enn å bli mobbet generelt. Bendixen m.fl. (2016) istemmer og mener at programmer som skal forebygge mobbing og

antisosial atferd ikke vil virke tilfredsstillende på problemet med seksuell trakassering. Olweus (1992) mener dog på sin side at ST kan reduseres gjennom gode mobbeprogram. Det er nemlig vist en nedgang i ST der det også har vært nedgang i generell mobbing (Helseth, 2007).

Det kan allikevel se ut til at seksuell trakassering er svært utbredt ved norske skoler og virker som at ungdommene selv ønsker et fokus på problematikken, samt en mer seriøs lærerintervenering. Jeg mener på denne måten at det vil være interessant å utforske seksuell trakassering på ungdomsskoletrinnet i lys av metoo (og eventuelt andre samfunnsdebatter og aktører), som kvalitativ studie og med intervensjon som hovedanliggende.

Formål, problemstilling og avgrensning

Problemstilling

Høsten/vinteren 2017/18 ble seksuell trakassering for alvor satt på dagsorden i arbeidslivet i Norge, gjennom en voldsom mediedekning av #metookampanjen. I mars 2019 rettet de tre 14 år gamle jentene søkelyset mot seksuell trakassering i skolen og påpeker at #metookampanjen aldri nådde frem til skolegården. Forskning viser at seksuell trakassering blant ungdom er et utbredt problem i norske skoler og at konsekvensene kan være både selvskading, depresjon og angst. Det er behov for mer forskning hvordan seksuell trakassering oppstår i skolene og utlede forskningsbaserte tiltak.

Hensikten med studien var å undersøke hvordan #metoo og eventuelt andre samfunnsdebattanter har virket på skolemiljøet, hva det er som gjør at seksuell trakassering oppstår i skolen og se på hva man kan gjøre for å bedre ungdomsskoleelevers hverdag med hensyn til seksuell trakassering.

Forskningsspørsmål:

1. Hvilke sosiale faktorer og mekanismer i ungdomsmiljøet må man ta høyde for arbeidet med å bedre ungdomsskoleelevers situasjon med hensyn til seksuell trakassering?
2. Hvordan har #metoo påvirket ungdomsskoleungdommene?
3. Og hva kan man gjøre for å bedre ungdomsskoleelevers hverdag med hensyn til seksuell trakassering?

Målet med studien vil være å bidra til mer kunnskap om hvordan seksuell trakassering foregår i skolene, nærmere bestemt på ungdomsskolen, og øke forståelsen for hvordan vi kan bedre ungdomsskoleelevers hverdag med hensyn til seksuell trakassering.

Begrepsavklaring

Seksuell trakassering, defineres av likestillingsloven på denne måten:

Med seksuell trakassering menes enhver form for uønsket seksuell oppmerksomhet som har som formål eller virkning å være krenkende, skremmende, fiendtlig, nedverdiggende, ydmykende eller plagsom.

Mens arbeidstilsynet sier det slik:

Det er trakassering når en person blir utsatt for uønskede negative handlinger, unnlatelser eller ytringer som virker eller har til formål å virke krenkende, skremmende, fiendtlige, nedverdiggende eller ydmykende. Dette kan for eksempel være uønsket seksuell oppmerksomhet, plaging, utfrysing eller sårende fleiping og erting.

Det er interessant at opplæringsloven ikke nevner seksuell trakassering eksplisitt, men i stedet fremmer retten til et trygt og godt skolemiljø (§9 A-2). Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring. Loven nevner allikevel krenking og mobbing, samt vold, diskriminering og trakassering generelt og fremmer at skolen skal ha nulltoleranse for dette. Dessuten står det at skolen skal fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene. Da loven ikke nevner seksuell trakassering spesielt, er det noe underlig da man ser prevalensen av seksuell trakassering i skolene. I tillegg til at barneombudet har foreslått at begrepet seksuell trakassering må inn i opplæringsloven for flere år siden.

Avgrensning

Jeg ser her på seksuell trakassering som foregår mellom jenter og gutter med et heterofilt utgangspunkt. Det betyr at jeg ikke belyser problematikkk rundt f.eks. homonegative utsagn. Begrepet seksuell trakassering er avgrenset til å omfatte verbal, nonverbal og berøring som ikke inkluderer enda mer alvorlige tilfeller der det er snakk om fysiske overgrep. Videre er studien konstruert rundt fire dybdeintervjuer av fire ungdommer som er i ferd med å avslutte sin ungdomsskoletilværelse. Med andre ord, er funnene muligens spesifikt relevant for ungdom i denne aldersgruppen, mer enn for de som er både yngre og eldre.

Teoretisk overbygning

Oppgaven er teoretisk hovedsakelig forankret i mobbeteori og kjønns- eller feministisk teori, i tillegg til noe språk- og kjønnteori. Som Helseth (2007) skriver, er det en diskusjon om seksuell trakassering skal innlemmes under hovedkategorien mobbing, eller om det skal behandles om et eget problemfelt. Det er for eksempel vist at der det har vært nedgang i mobbing som følge av implementering av et mobbeprogram, er det også vist nedgang i seksuell trakassering (Olweus ref. i Helseth 2007). Conroy (2013) viser til andre typer resultater, der ST hadde større negativ påvirkning enn generell mobbing og at seksuell trakassering derfor bør behandles som eget felt. Stein (ref. i Helseth, 2007) argumenterer for at det kan være en fordel at problematikken ikke adresseres som seksuell trakassering, da dette kan være befengt med en forutinntatt forståelse om at det er gutter som trakasserer jenter og ikke motsatt. Uavhengig av om ST skal forstås som et eget felt eller om det skal innlemmes under generell mobbing, er det visse mekanismer som skiller de to formene fra hverandre. Og slik jeg behandler ST i denne oppgaven, utgjør kjønn et sentralt punkt. Dermed blir det naturlig å anvende mobbeteori sett i lys av kjønns- eller feministisk teori.

I denne oppgaven er det Søndergaards (Schott & Søndergaard, 2014) teori om sosial eksklusjonsangst sammen med forskjellige kjønnteoretiske vinklinger som behandles. Jeg foretrekker terminologien kjønnteori fremfor feministisk teori av årsaker som likner begrunnelsen til Stein (2003, ref. i Helseth, 2007) over. Bruk av begrepet feministisk teori gir inntrykk av å diskutere problematikk sett fra kvinners eller jenters ståsted, noe som i seg selv kan være nyttig. Men i denne sammenhengen er det teoriens bidrag til forståelsen om hvordan dynamikken mellom kjønnene virker som er interessant, snarere enn at de skal fungere som bidrag til argumentasjon for hvorfor kvinner eller jenter blir de skadelidende i sammenhenger med ST.

Vi kommer tilbake til både mobbe- og kjønnteoriene, men tar først en kikk på hvordan mobbing defineres av den anerkjente mobbeforskeren Dan Olweus og hvordan denne kontrasterer Søndergaards teori.

Definisjon av mobbing

Mitt opprinnelige masteroppgaveprosjekt dreiet seg om mobbing (digital sådan), med spesielt fokus på mobberen. Jeg ønsket å undersøke mobbedynamikken sett fra mobberens side, da jeg ikke helt kunne falle til ro med Olweus' definisjon av mobbing:

En person er mobbet eller plaget når han eller hun, gjentatte ganger og over en viss tid, blir utsatt for negative handlinger fra en eller flere andre personer. [...] Det er en negativ handling når noen med hensikt påfører, eller prøver å påføre, en annen person skade eller ubehag – omtrent det same som man legger i begrepet «aggressiv handling» (Olweus, 1992, s. 17).

Det er spesielt den delen av definisjonen som beskriver en negativ handling som jeg undrer meg over. Det å anta at noen med hensikt ønsker å påføre andre skade tror jeg kan gjøre at man ser for seg mobberen som en slem og aggressiv person med lite empatiske evner. Det er mulig at noe mobbeproblematikk vil kunne oppdages ved hjelp av en slik lupe. Men jeg tror også det kan være en fare for at man vil kunne komme til å overse den komplekse dynamikken som skjer mellom barn og unge hvis man står og speider etter en slem og usympatisk mobber. Og hva skjer med en jente eller gutt som blir definert som en slik? Flere studier har vist at barn kan oppleve seg selv som både mobber og mobbeoffer, og det er sågar disse barna som kommer dårligst ut med hensyn til dårlig selvbilde, depresjon og angst, kan det se ut til (Jansen, Veenstra, Ormel, Verhulst, & Reijneveld, 2011). Andre studier, der man har brukt selvrapporteringskjema som innsamlingsmetode, viser at mobbere er motvillige til å identifisere seg som aggressive personer, fordi de ønsker å opprettholde en viss status i det sosiale hierarkiet (Crothers & Levinson, 2004). Spørsmålet er om de overhode oppfatter seg selv som den eneste skyldige i en mobbesak eller om de snarere kan oppfatte situasjonen som at de «tok igjen». Dodge og Coie, referert i Rebecca P. Ang, Vivien S. Huan, og Dan Florell (2014) så allerede i 1987 på aggresjonens funksjon, snarere enn - form. Hvorfor er det noen som mobber (eller er aggressive)? Noen er aggressive fordi de har til hensikt å oppnå et gode og det er det som motiverer dem. De er da såkalt proaktive aggressive. Andre reagerer aggressivt som en respons på noe som er truende, provoserende eller frustrerende, og har da en reaktiv, aggressiv reaksjonsform (R. P. Ang, V. S. Huan, & D. Florell, 2014). Det trenger med andre ord ikke alltid å være slik at mobberen opplever seg selv som den som starter konflikter, ei heller en som har til hensikt eller motivasjon å mobbe andre, men snarere at man tar igjen eller forsøker å oppnå et gode.

Olweus (1992) elaborerer sin definisjon:

Det bør understrekes at vi ikke kaller det mobbing når to fysisk eller psykisk omtrent like sterke personer er i konflikt, kranbler eller slåss. For å kunne snakke om mobbing, må det være en viss ubalanse i styrkeforholdet: den som blir utsatt for de negative

handlingene, har vanligvis ikke så lett for å forsvare seg og er ofte litt hjelpeløs overfor den eller de som plager ham eller henne (Olweus, 1992 s. 18).

I dette utdraget ser vi at mobbing fordrer et ujevnt styrkeforhold. Den som mobber er en sterkere part, enn den som blir mobbet. Da man observerer en situasjon, der man lurer på om det er mobbing som skjer, kan man altså kun bekrefte dette hvis den ene parten er overlegen den andre. Jeg lurer på om det alltid er sånn? Er den som blir mobbet alltid en underkuet, litt svakelig person? Eller kan vi komme til å overse at også det store, sterke og tilsynelatende selvsikre barnet kan oppleve den sosiale kampen om å passe inn i gruppen som vanskelig? Kan det være at mobbeproblemet ikke ligger hos de individuelle elevene? Og at det snarere kan være miljøet disse oppholder seg i, som er et vanskelig sted å være? Det er studier som tyder på at det ikke kun er de som er direkte involvert i mobbingen som er skadelidende. Det å være vitne til mobbing, kan også medføre vansker med psykososial og akademisk tilpasning (Salmivalli, 2010). Et miljø der det forekommer mobbing, er altså ikke et godt miljø å være i, verken for mobberen, den som blir mobbet, eller de som ser på. Søndergaards teori ser på miljøet rundt elevene og hvordan angsten for å bli ekskludert kan fremprovosere mobbing. Vi ser nærmere på teorien om sosial eksklusjonsangst.

Sosial eksklusjonsangst

Dorte Marie Søndergaard (Schott & Søndergaard, 2014) stiller mobbescenariet i et litt annet lys og viser til sosiale strukturer som gjør at noen barn havner i gruppen mobbeofre og andre som mobbere (samt at noen kan se ut til å havne i begge båser). Fokuset skal i følge forskeren flyttes fra enkeltfaktorer til sosiale fenomen. Søndergaard (2012) sier i en forelesning publisert på Youtube av Århus Universitet (11. desember 2014) at vi voksne kan ha lett for å tenke at «bare han eller hun ikke hadde vært i klassen, hadde miljøet vært helt annerledes.» Vi som voksne, har også en tendens til å personbegrunne hendelsene der mobberen får skylden som usympatisk og offeret kan noen ganger karakteriseres som litt sær eller spesiell. Det er imidlertid studier som viser at særtrekk ved mobbeofferet ikke har så mye å si for om man blir mobbet eller ikke og at de som blir mobbet ikke ser ut til å ha spesielle attributter enn de som ikke ble mobbet (Århus Universitet, 2014). Søndergaard mener at mobbingen ikke kan tilskrives personkarakteristikker, mobbingen sitter i kulturen. Hun mener at personlighet kan bidra til mobbing, men aldri alene. Mobbing er med andre ord en sosial aktivitet.

Det som inngår i det sosiale feltet eller maskineriet, som Søndergaard (Kofoed & Søndergaard, 2009) benevner det er ikke bare barna eller ungdommene selv og deres

personligheter. Elevene er påvirket av deres respektive familiemiljø, og tar dette med seg inn i gruppedynamikken. Den oppdragelsesmåten foreldrene har overfor barna blir bidragsytende inn i miljøet i klasserommet. Lærerne har på sin side også sine bidrag med inn i klassemiljøet sammen med ulik teknologi, som sosiale medier og hvordan disse brukes, pc-spill osv.

For å forklare hvordan mobbing oppstår i disse sosiale kulturene bruker hun begrepet sosial eksklusjonsangst. Begrepet viser til det fenomenet at vi mennesker er «eksistensielt avhengige av å tilhøre fellesskapet» (Søndergaard, 2012). Sosial eksklusjonsangst vil med andre ord vise til det å være engstelig for å bli ekskludert fra det sosiale fellesskapet. Videre forteller hun at barn i skoleklasser med høyt eksklusjonsangstnivå er opptatt av å bygge hierarkier, av hvem som er populære, av hvem man kan og bør unngå, av å sikre seg selv og sin gruppe ved å ta fra andre grupper prestisje. Latterliggjørelse er et typisk redskap i denne sammenhengen (Brinkmann & Jensen, 2011) og det å produsere forakt for noen kan lindre den sosiale eksklusjonsangsten. Etter hvert, beskriver forskeren, faller «de foraktede» utenfor «empatisk relevans» og blir betraktet avskyelige og ikke noen man trenger å ta hensyn til (Kofoed & Søndergaard, 2009). Dette sosiale spillet er dog av kortvarig art. I det lange løp viser det seg at angstnivået stiger i hele klassen og spillet oppstår og gjenoppstår som i en ond sirkel (Schott & Søndergaard, 2014).

Med sosial eksklusjonsangst følger det både direkte og indirekte aggresjon (Søndergaard, 2012). På samme måte som med pro- og reaktiv aggresjon som beskrevet over, er det mest den direkte aggresjonen som oppfattes som mobbing av voksne. Og hvis ofre reagerer, og slår tilbake enten fysisk eller verbalt, er det som om mobbing ikke lenger er et relevant fenomen (ibid. s. 363). Dermed er det essensielt hvordan mobbing blir definert og oppfattet av både skoleansatte og foreldre. Søndergaard erkjenner verdien i en enkel og konsis definisjon. Det gjør det lettere å gjenkjenne situasjoner som mobbesituasjoner. Dessuten er det bare å følge «manualen» for å håndtere problemet. Baksiden av en kort og enkel definisjon, er at mobbere kun blir ansett som mobbere, mens ofre blir oppfattet som ofre. I alle sammenhenger. Men i Søndergaards forskning fremkommer det at disse rollene fluktuerer. Det er ikke de samme elevene som har makten hele tiden eller de samme som hele tiden blir utsatt for abjekt- eller avskyproduksjon. En for enkel definisjon kan derfor komme til kort når det gjelder å få grep om den hele og fullstendige historien. Og hva som er mer alvorlig, mener hun, en slik tankegang kan forhindre muligheten for å hjelpe barna eller ungdommene til å komme seg videre og inn i en mer fruktbar dynamikk (Søndergaard, 2012).

Det danske Expusprogrammet som Søndergaard er en del av, forsker på hvordan mobbing skjer, hvordan det vedlikeholdes, hvordan det forandrer seg og hvordan det eventuelt opphører (Århus, 2021). Det forskes på en fellesskapende didaktikk og hvordan man kan øke verdighetsproduksjonen i klassene. Søndergaard påpeker at det er viktig å arbeide med så mange av de «kreftene» som bidrar inn i maskineriet som mulig: Lærere og skoleledelse, foreldre, barnas personlige historikk, klassens historikk, de fysiske rammene, digitale medier og medieprodukter som alt sammen utgjør gruppen som helhet.

Vi har nå fått innblikk i Søndergaards mobbedefinisjon og teori, hvilket ligger som grunn for oppgavens senere analysearbeid. Teoriens implikasjoner gjør at vi i arbeidet mot mobbing, eller i denne sammenheng, seksuell trakassering, blir nødt for å flytte oppmerksomheten bort fra de enkelte individuelle faktorene, og hen mot et felles anliggende, det sosiale miljøet. Vi skal nå se på et knippe teorier som har kjønn som utgangspunkt og vi starter med Slettlands (2018) teori om hvorfor metookampanjen både så ut til å ha svært stor og god påvirkning i noen sammenhenger, men ikke i alle. Hun peker faktisk på noe av det samme som Søndergaard. At det er vanskeligere å finne gode løsninger på et problem hvis partene i saken blir satt opp mot hverandre. Det er lettere å enes om alle aktører arbeider sammen i en felles forståelse. Vi skal nå se på en teori om politisk anomi.

Politisk anomi.

De tre jentene, Lea, Ellisiv og Ea etterlyser en liknende bevegelse som «metoo inn i skolen. De synes det er merkverdig og uakseptabelt at arbeidslivet skulle få oppleve en såpass stor oppmerksomhet og endringsvilje som følge av bevegelsen uten at det ser ut til å ha fått noen særlige ettervirkninger i skolen. En artikkel, publisert i Tidsskrift for kjønnsforskning, «Da #metoo kom til Norge», kan bidra til å forklare hvorfor. Artikkelen peker på to måter som metoo-bevegelsen virket i det norske samfunnet på (Slettland, 2018). En konsensuslinje på den ene siden og en diskurs av mer konfliktfylt karakter på den andre. Konsensuslinjen hadde den virkning, spesielt i arbeidslivet og i politiske debatter, at man raskt anerkjente og aktiverte praktiske implikasjoner av #metookampanjen. I kjølvannet av dette så det på den andre siden ut til å råde en mer mangefasettert diskurs som #metookampanjen impliserte. Her rådet det ifølge forfatteren noe hun, etter sin egen utviklede teori, beskriver som «politisk anomi». Anomi kan oversettes med «normløshet». Denne tilstanden er derfor preget av manglende konsensus omkring normer i samfunnet som gjør det vanskelig for debattanter å kommunisere under de samme forståelsesrammene. #Metoo kan altså se ut til å ha skapt en felles

forståelsesplattform på noen områder, samtidig som det i andre situasjoner råder et lite kaos med hensyn til en felles normativ forståelsesramme rundt tematikken. Hva er var det så som gjorde at bevegelsen fikk gjennomslagskraft i noen kontekster og ikke i andre? Sletteland forklarer at #metookonseptet i Norge, stort sett ble diskutert som et arbeidslivsproblem og heri lå det et sett med strukturer og regler under overflaten med et stort potensiale til å ta imot et konsept som #metoo. Og det er her vi kan finne forklaringen på hvorfor #metoo fikk så stor oppslutning i dette domenet fremfor andre. Strukturene og reglene. Som ikke nødvendigvis foreligger i andre domener av samfunnet, for eksempel i skolene og samfunnet for øvrig.

Våre tre jenter fra Tv2 nyhetene sammenlikner sin egen arbeidsplass (skolen) med de voksnes og nevner språkbruk som de mener aldri var blitt akseptert i et voksenmiljø. Etter at denne studiens informanter har sett videoen med jentene, er de tilbøyelige til å mene det samme og sammenlikningen mellom ungdomsskolen og «en arbeidsplass» er et faktum. Begrepet arbeidsplass melder seg som en nødvendighet.

[Hva er en arbeidsplass?](#)

Nå skal det jo faktisk nevnes at skolen rent faktisk er en arbeidsplass – for lærerne! Men, som en av informantene Kristian, forklarer så poengtert; En lærer da, (ler) - går jo ikke på lærerværelset og sier "æ, er du helt støgg, eller?" – Og den forestillingen kan vi jo nok saktens forenes om. I denne sammenhengen tror jeg allikevel de fleste tenker på en arbeidsplass som et relativt formelt sted hvor man arbeider på et kontor eller i et kontorlandskap, snarere enn på en byggeplass eller på en fiskebåt. Man kan godt forestille seg at sjargong og dynamikk mellom de ansatte kan utspille seg litt forskjellig ved disse arbeidsplassene (se for eksempel Vollan, Røsrud, & Slåen, 2021). Stian er den eneste som påpeker at bruken av ord og språklige varianter kan variere fra arbeidsplass til arbeidsplass: «Det kommer også an på hvor du jobber og hva slags arbeidsplass du har, ikke sant. Det æ`kke alle som sitter på kontor og må være der fra fem til fire eller no` sånn.» Men hvis det skal gi mening å sammenlikne disse to kontekstene arbeidsplass og skole, må vi kanskje se til de arbeidsplassene som likner skolen mest med hensyn til hvordan man jobber og forholder seg i skolen. Typisk er kontorkonteksten derfor relevant, selv om de voksne språklige normene nok helt sikkert strekker seg utover slike settinger.

Men et kontormiljø og ungdomsskolen kan ikke uten videre sammenliknes i forbindelse med politisk anomi og #metoobevegelsen. Det er aspekter som både forener – og skiller disse to instansene fra hverandre. Til forskjell fra det øvrige samfunnet, som for eksempel i familiene,

i innbyggernes uorganiserte fritid osv, er skolen, på samme måten som en arbeidsplass, et sted med mange regler og klare føringer for hvordan man skal forholde seg. Man er forventet å komme til et bestemt tidspunkt i løpet av morgenen og som regel er forpliktelsen slutt utpå ettermiddagen. Det er mer eller mindre definerte tidspunkter for lunsj og det er forskjellige roller knyttet til allokerte oppgaver. På en arbeidsplass er noen roller overordnede i form av ledere, og i skolen er lærerne og de voksne, om ikke ledere på samme måte som i arbeidslivet, så overordnet elevene i både alder, ansvar og posisjon. Når vi nå diskuterer #metoo, er det allikevel spesielt en bestemt struktur og ordening som skiller disse institusjonene fra hverandre. Nemlig varslingsystemet. Sletteland (2018) kaller lovverket om seksuell trakassering ved arbeidsplassene i Norge et «sovende forbud». Og at da #metoo-bevegelsen slo inn, forandret forbudet seg fra sovende, til å være «et problem «alle» ville være med å løse» (Sletteland, 2018, s. 149). Sletteland forklarer at politisk anomi, kan oppstå i institusjoner som i utgangspunktet er ment å håndtere konfliktsituasjoner. Arbeidsplassene hadde således, inntil #metoo kom og ristet liv i systemene, vært preget av kolliderende normer. Normer som er ment å beskytte de som opplever seksuell trakassering, men også normer som beskytter de som sitter i lederposisjoner. Konsekvenser av et kolliderende normsett gjør at aktørene unngår konfrontasjoner eller finner andre mindre hensiktsmessige måter å løse problemene på. I arbeidslivet, ble det nå børstet støv av denne «gamle» loven fra 1995, og det ble gjort klart hvordan loven skulle virke og hvilke normer som måtte ha hegemoni. I skolen, på den andre siden, ligger ikke strukturene og reglene latente og venter på samme måte. Loven beskytter elevene til en viss grad mot seksuell trakassering, men det er ingen eksplisitt formulering av dette fenomenet. Ingen elever skal mobbes eller trakasseres i den norske skole, men seksuell trakassering er det ingens om sier noe spesifikt om. Dessuten mangler det et utviklet varslingsystem. Det foreligger ingen lovformelig rett til å varsle og føringer for hvordan dette skal gjøres i skolen. Dermed finnes ikke noe strukturelt nettverk og regler til å fange opp implikasjonene av #metookampanjen i skolen.

Til tross for at de strukturelle reglene ikke er på plass, kan man argumentere for at skolen, i og med de mange andre liknende trekk den har til arbeidslivet, allikevel befinner seg i en særstilling i samfunnet. Var det politisk vilje, kunne man kanskje både innlemme seksuell trakassering i skoleloven og innføre et tilpasset varslingsystem inn i skolen, noe som kan åpne for optimisme for skolens potensiale til å dra nytte av #metoo. Men før dette skjer, er skolen kanskje overlatt til sin politiske anomi i likhet med samfunnets øvrige institusjoner.

Bjørkheim og Drejers oppgave som nevnes i innledningen (2018) ser problematikken i at ikke mer subtile former for seksuell trakassering som for eksempel en litt for lang klem, gjentakende datingforespørsler og kjønnsjøvivistisk vitsing synes å bli bedømt som seksuell trakassering. Kanskje er dette et resultat av at vi i vårt samfunn ikke har en tydelig felles forståelse av disse mer diffuse seksuelle tilnærmelsene og mangel av tilhørende normer? – Et politisk anomi? – Og er det i dette sjiktet skolen er etterlatt?

En feministisk vinkling på seksuell trakassering i skolen

Conroy (2013) ønsker i sin artikkel i «Journal of School Violence» å bidra til denne debatten med en feministisk teoretisk vinkling. Hun argumenterer for at skolen (den amerikanske) opprettholder og viderefører en tradisjonell kjønnsutvikling. De tre jentene som sto bak årets parole om seksuell trakassering i skolegården sier i intervjuet i TV2 at lærere ofte devaluerer seksuell trakassering som et, om enn klønete og kanskje mislykket, så allikevel et uskyldig forsøk på kurtise. Conroys (2013) artikkel beskriver slike lærerholdninger som et resultat av en utviklings- og kognitivteoretisk tenkning. Seksuell trakassering er ifølge disse teoriene et resultat av umodne seksuelle tilnærmelser som ungdom ennå ikke har lært å gjøre på en sosialt passende måte, eller som et resultat av jenter og gutters forskjellig måter å oppfatte sosiale implisitte hint på (Conroy, 2013). Forfatteren anvender begrepene hegemonisk maskulinitet, som henstiller til de normative oppfatningene om hva det vil si å være mann, og hegemonisk femininitet som refererer til ideologier om hva det vil si å være kvinne. I tråd med disse underliggende forståelsesrammene skal seksuell trakassering sikre at ungdom er konforme til dette systemet. Det vil si at de jentene som viser «mannlig» atferd som for eksempel å ha flere seksualpartnere, eller de guttene som viser «kvinnelig» atferd som for eksempel å like dans fremfor fotball, kan risikere å oppleve «regulerende» handlinger mot seg i form av seksuell trakassering (ibid).

Språket i skolen

Hvordan skiller skolemiljøet seg fra f.eks. arbeidsmiljøet med hensyn til seksuell trakassering? Hvilke trekk ved ungdomskulturen er sentrale for å forstå seksuell trakassering blant unge? Kan språket på en arbeidsplass og språket på en ungdomsskole gjenspeile forskjellige språklige generasjoner?

Det er en vanlig oppfatning at ungdom bruker et annet språk enn voksne. Ungdom skiller språket sitt fra de voksne blant annet ved å bruke slang og banneord (Bræck, 2006). Ungdom bruker, ifølge Kotsinas (ref. i Bræck, 2006) gjerne pejorative ord, eller nedsettende skjellsord

for å markere at de ikke lenger er små barn, men er blitt uavhengige av voksne. Kan det være slik at dette språket normaliseres blant de unge? – Og at de unge ikke lenger oppfatter språkbruken som noe fælt eller nedsettende? Bræck (2006) tar utgangspunkt i ordet «hore» og analyserer dette gjennom kvalitative- og kvantitative fremgangsmåter. Hun finner at ordet hore, spesielt på en skole øst i Oslo, er blitt så vanlig at det kan sidestilles med ord som dust og tulling (Bræck, 2006). Dog har det noe å si hvem som bruker invektivet. Om en jente blir kalt hore av en gutt oppleves det mye verre enn om en jente skulle bli kalt hore av en jente. I forbindelse med dette beskriver også Bræck (2006) som Conroy (2013), at det har å gjøre med forskjellige normative regler når det gjelder gutter- og jenters seksualitet. Jentene «skal kunne balansere på den tynne linjen mellom det å være seksuelt interessant og det å være hore (Bræck, 2006, s. 90). I tillegg brukes ordet forskjellig ved østkantskoler og vestkantskoler. Kanskje er den språklige følsomheten på østkantskolene redusert fordi mange som går der ikke har norsk som morsmål?

Om jenters og gutters utvikling og forhold til kropp

Simone de Beauvoir postulerer med sin kjente replikk; Man fødes ikke som kvinne, man blir det! (Beauvoir, Moi, & Christensen, 2000) Og hun er overbevist om at de kjønnede skjebner ikke er underlagt noe biologisk forutbestemt manuskript med tildelt rollefordeling blant oppsatte scenerekvisitter. Hun argumenterer i stedet inngående for hvordan kjønn blir til gjennom sosialisering i samfunnet. I første del av bok 2 i verket «Det annet kjønn» (2000) som handler om utvikling, skildrer hun på en dyptgripende måte hvordan kjønnsorganene legger føringer for hvilke rekvisitter og kostymer som skal komme til å tilfalle et individ. De Beauvoir utbroderer sin teori om kjønnenes tilblivelse gjennom oppdragelse og preorganiserte samfunns- og familiekonstellasjoner. Hun forfekter kjønnenes udifferensierte kapasitet frem til omtrent tolvårsalderen. Frem til denne alderen er jentebarnet like sterk og like intelligent som sine jevnaldrende brødre. Når de Beauvoir innser at kjønnene utarter på forskjellig vis i form av oppførsel, påkledning og i hva de foretrekker også før tolvårsalderen, forklarer hun dette som et produkt av hvordan samfunnet og de voksne rundt barnet helt fra det er født legger til rette for- og har forventninger til, hvordan gutten eller jenta skal opptre. Hun avviser at et mystisk instinkt skulle være preoperasjonelt for de forskjellene som finner sted mellom kjønnene før denne alderen (Beauvoir et al., 2000). Frem til fireårsalderen er det i tillegg ingen forskjell på kjønnene hva gjelder deres kroppslige utvikling i forhold til foreldrene. Både guttebarnet og jentebarnet opplever avvenningen fra brystet like smertefullt og veksler i følge de Beauvoir mellom å bevare den immanente tilstanden det hadde før avvenningen og

det transcendent subjektet det uunngåelig utvikler seg som. I fireårsalderen skjer det på nytt en mer langsiktig og ikke fullt så brutal avvenning og i første omgang ser jentebarnet ut til å være privilegert i det at hun ikke blir nektet å sitte på fanget, hun blir fremdeles kysset og kjælt med og får lov til å henge i morens skjorter, være sammen med henne og lære alle de tingene hun foretar seg. Gutten på sin side læres etter hvert opp til å innta rollen som en «liten mann». Implisitt forventes det av ham at han ikke skal gråte og han oppfordres til selvstendighet og frigjøring fra de voksne. Som kompensasjon for guttebarnets tap av privilegier blir han opplært til å anse sin penis som symbol på sin styrke, sin uavhengighet, og samfunnets fremtidige planer for hans transcendent subjekt.

Om å ta seg godt ut for å bli erobret av en mann

I et videre perspektiv bidrar alle sanger, legender og historier til pikebarnets degradering av seg selv som kjønnets vesen. Alle makthavende personer hun kjenner til; Gud, prester, og helter i eventyr er alle menn. De få unntakene av kvinneskikkelser med makt er enten onde hekser man ikke ønsker å identifisere seg med eller diffuse skikkelser i form av feer eller vannymfer, som riktig nok besitter makt over både kvinner og menn, men på den andre siden fullstendig mangler individualiserte skjebner og liv i det de kun dukker opp som fantasifulle skikkelser i den menneskelige verden for en stund. I eventyrene er det alltid en mann som er helten mens kvinnen opptrer som en eller annen ventende prinsesse, ute av stand til å ta vare på seg selv og sin egen skjebne. Slik forstår jentebarna at det forventes av dem at de «forhekser et mannshjerte», slik at de skal passe inn i den konteksten de er ment å smelte inn i. Hennes viktigste oppgave blir således å vente på å bli elsket og forbli elsket. Av en mann. Slik forklarer de Beauvoir jenters tendens til å være så opptatt sitt eget utseende og av å ta seg godt ut til enhver tid.

Menstruasjonens symbolikk

Videre beskriver de Beauvoir det kompliserte forholdet som pikebarna får til sin mor og sin egen identitet idet de inntar pubertetsalder og voksenlivet. Den lille jenta vil komme til å kjempe for sin plass i hierarkiet, og strever for at hun ikke skal havne i «de andres» gruppe, samtidig som hun til å begynne med vagt erkjenner sitt like i morsskikkelsen. Slik kommer pikebarnet til å forakte moren for hennes svakhet, samtidig som hun etter hvert blir nødt for å henfalle til morens oppgaver og rolle i samfunnet som den «andre». Analogt med Jorun Solheim (Solheim & Solheim, 1998) er de Beauvoir også inne på at denne protesten mot å bli som mor kan gi seg utslag i anorexi, i redsel for å ikke kunne ivareta den spede barnekroppen og for å utvikle kvinnelige former sulter jenta seg i protest mot sin forvandling mot et

immanent objekt i samfunnet. Denne anerkjennelsen av at hun er en del av den lavere kasten gjør sitt til at hun oftere enn gutten kommer med følelsesutbrudd, tårer og hysteriske anfall. Hun som erkjente seg selv som den ene, må herfra innfinne seg som den andre. De Beauvoir beskriver det tidspunktet hvor jenta får sin første menstruasjon for å være et vendepunkt hvor det hun til nå har opplevd var «før» og det hun skal erfare resten av livet er «etter». Det er ved denne sykliske inntreffende at hun begynner å anse sitt underliv for å være skittent og tabubelagt. Hun har sett trofeet penis utstilt i både den ene og den andre sammenhengen, men hennes eget kjønnsorgan forblir et gjemt mysterium, et uuttalt emne, en uren og mørklagt skamplett som hun ubarmhjertig er bærer av uvalgt og pålagt. I denne fasen blir barnekroppen en kvinnekropp og de Beauvoir sier at mange jenter opplever ubehag og skam forbundet med menstruasjonen. Kroppen hennes blir utviklet og forandringene har et mål, underlagt mannen, og selve penetreringen får en ydmykende betydning. Skamfullheten får piken til å rødme og oppføre seg klossete. Selve pubertetsendringene oppleves forskjellig for gutter og jenter fordi det i disse symbolske forandringene ligger forskjellige implisitte budskap om hva gutten og jenta skal møte i sin fremtid. Aspektene ved guttens utvikling blir løftet frem av samfunnet som noe praktfullt, maktfullt og transendent, mens sidene ved jentas utvikling blir dysset ned som noe skittent og forbannet.

De Beauvoir mener at i et kjønnslikestilt samfunn ville jenta ikke føle noen skam ved inntreffende av sin første menstruasjon, men heller anse det som sin spesielle måte å bli utviklet på.

[Pierre Bourdieu- Om doxiske sannheter og den mannlige dominans](#)

I samsvar med de Beauvoir (2000) er også Bourdieu (2000) opptatt av de mange små fenomener som utgjør et stort og kompleks hele når man snakker om et tokjønnsparadigme. I likhet med de Beauvoir mener han også at det er de mange ubevisste tegn som legger føringer for hvordan de to kjønnene blir oppfattet og hvordan individer som kjønn oppfatter seg selv. Dette gir seg til syne i form av klesvalg, hvor stor romlig plass kroppen er forventet å ta, hvilke arbeidsoppgaver som tilfaller de to gruppene av kjønn, hvilke følelser de to kjønnene forventes å utvise osv. Hos både Bourdieu og de Beauvoir aner man det enorme omfanget av den kompleksitet som konstituerer kjønn og disses tilhørende egenskaper og skjebner.

Bourdieu tar utgangspunkt i sin analyse av det Kabylske folkets samfunn for å forklare et androsentrisk verdensbilde. Han forsvarer generaliserbarheten og validiteten av analysen ved at man kan anta at det Kabylske samfunnet har tradisjonelle likheter til middelhavslandene og

Europa. Kabylia har i tillegg ingen skriftlig tradisjon og anses derfor som et mer eller mindre autentisk kasus. I dette samfunnet finner han en kosmologisk forståelse for dikotomiske begrepspar. Begrepsparene beskriver hverandre i sin forskjellighet slik som for eksempel lys/mørk, rett/bøyet, tung/lett, ung/gammel osv. Slik innpasses også kjønnskategoriene kvinne/mann inn i dette mønsteret. Bourdieu viser hvordan disse skjemaene oppfattes som universelle og blir stående som selvforklarende og naturlige. (Bourdieu, 2000, s. 16/17). I og med sitt angivelige naturlige og objektive opphav, blir det ikke nødvendig å rettferdiggjøre den mannlige dominans

Amor fati – om å elske sin skjebne

Denne doxiske forståelsen av verden får følger for hvordan menneskene fører sine kropper rundt i verden. Menneskenes kropper innkorporerer forståelsen om hvordan fenomenene henger sammen. Dette kaller Bourdieu for «habitus».

I og med den oppfatning av at kjønnene står i et naturlig hierarkisk relasjonelt forhold til hverandre, forankret i biologiske forskjeller, oppstår dette som selvfølgelige sannheter som både den dominerende og den dominerte part reproducerer gjennom blant annet ubevisste og tillærte handlinger. Som eksempel nevner Bourdieu kvinners uskrevne, men pålagte handlingsrepertoar som kommer til uttrykk i det at de smiler, senker blikket og tolererer avbrytelser i mye større grad enn menn. Han refererer til observasjoner av dette i stor skala både i USA og i Europa. I Frankrike er det funnet at kvinner foretrekker en mannlige partner som er både høyere og fortrinnsvis eldre enn dem selv. To tredjedeler av informantene gikk sågar så langt som til å si at de ville avvise en mann som var mindre enn dem selv. Dette forklarer Bourdieu med den ubestridte doxa om det naturlige verdensbildet hvor mannen er den rettferdiggjorte dominerende part. Med en mann som er lavere og yngre enn seg selv opplever kvinnen seg malplassert i et system der det «naturlige» hierarki på symbolsk vis, gjennom synlige tegn (det at han er lavere eller yngre enn henne selv) blir forstyrret. På denne måten utfører hun det som Bourdieu kaller anerkjennelseshandlinger eller sågar underkastelseshandlinger. I det at hennes verdensbilde blir rokket ved gjennom å «tilhøre» en mann som er lavere enn henne selv, velger hun i tråd med sin doxa å velge en mann som på synlig vis står over henne selv i hierarkiet. Slik ser det ut til at kvinner reproducerer sin underlegenhet i kjærligheten til sin sosiale skjebne, eller amor fati som Bourdieu kaller den. Gjennom et annet av Bourdeus begreper, den symbolske vold, antar kvinnen mer eller mindre ubevisst sin underdanige posisjon da hun er underlagt disse selvfølgelige strukturene i samfunnet. Den symbolske makten utløser anerkjennelseshandlinger hos kvinnene som kan ta

form av kroppslige emosjoner som skam, fornedrelse, skyhet, angst, skyldfølelse, lidenskaper, følelser, kjærlighet, beundring, respekt. Rødme, problemer med å finne ordene, klossethet, skjelving, maktesløs opphisselse eller sinne – ufrivillig eller i selvforsvar.

Hvordan utjevne forskjellene

Bourdieu uttaler eksplisitt at en endring på dette ikke kan forventes å være noe enkelt og kortvarig bevisstgjøringsprosjekt. Bevisstgjøring om kvinners underposisjon og hvilke former den tar, er ikke nok for å endre på den strukturen som er innarbeidet i habitus. Han mener at for å endre på denne strukturen som opprettholder et hierarkisk dominansforhold mellom kjønnene, der mannen opptrer som den dominerende og kvinnen som den underdanige, må det til en «radikal forvandling av de sosiale produksjonsbetingelsene». Han hevder at rollefordelingene som er innarbeidet i habitus, eller det som han kaller de forskjellige kjønnenes disposisjoner, svekkes i takt med at systemet for opprettholdelsen av det inkorporerte mannsdominerte verdensbildet minker (Bourdieu & Stene-Johansen, 2000). I sammenheng med dette viser Bourdieu til at kvinners adgang til arbeidsmarkedet gjør dem mer selvstendige i forhold til mannen. Slik viser han til en strukturell og kollektiv kamp mot en gjeldende doksa, en kamp som altså ikke kan utføres på det individuelle plan, men snarere på det kollektive.

Metodologi og metode

Kvale og Brinkmann (Kvale, Brinkmann, Anderssen, & Rygge, 2015) oppfordrer til en gjennomiktig beskrivelse av den metoden man har anvendt i sitt forskningsprosjekt. Forfatterne avgir et uhørlig sukk da de opplever at de i mange intervjurapporter skriver at de har kunnet avdekke at «mangelen på beskrivelser av forskerens aktiviteter er påtakelig». De foreslår at kanskje dette er et resultat av den kvalitative, mer åpne strukturen på metodikken og at det derfor blir vanskelig å beskrive hvert trinn og prosedyre. Løsningen kan derfor være å føre en slags loggbok eller dagbok over de bevegelsene man har gjort og det blir henvist til Latours ganske spesifikke beskrivelse av den metodiske holdning en kvalitativ forsker bør ha:

[...] vi som forskere bør holde rede på alle våre bevegelser, også dem som har å gjøre med selve produksjonen av redegjørelsen [det vil si rapporten]. [...] alt er data fra nå av: helt fra den første telefonsamtale med en vordende intervjuperson, [...].

Kvale og Brinkmann (2015) er ikke de eneste som anbefaler å føre loggbok. Hatch (2002) skriver også om å føre protokoll. Da spesielt med henblikk på å kunne gjøre analytiske vurderinger.

Denne delen av oppgaven blir presentert med de faglige diskusjonene, teoretiske diskusjonene og de metodiske implikasjonene det metodologiske arbeidet medførte. Beskrivelsene er grunnlagt på min arbeidsdagbok som jeg begynte å føre på daglig basis fra begynnelsen av arbeidet med å skrive denne masteroppgaven.

Følgende kapittel inneholder en drøftelse av problemer, implikasjoner og kontraindikasjoner når det gjelder metodikk i en kvalitativ forskningsundersøkelse.

Forskningsdesign

Jeg går her igjennom studiens strategi og forskningstradisjonelle plassering. Jeg ser på utvalgsprosessen til intervjuene og hvordan intervjuguiden ble utarbeidet.

Den kvalitative forskningsmetode

Den kvalitative forskningsmetode har den fordel, at den kan få innblikk i deltakernes livsverden på en helt annen måte enn en kvantitativ forskningsmetode (Kvale et al., 2015; Thagaard, 2018). Med intervjuer, observasjoner eller tekstanalyser som omhandler menneskers subjektive opplevelsesverden, kan forskningen bringe frem ny, subtil forståelse, med en større kompleksitet enn for eksempel et kvantitativt spørreskjema der spørsmålene er

formulert på forhånd. Den kvalitative tankegangen fremmer en åpenhet for å oppdage noe man ikke hadde forutsett, og stiller spørsmålsteget ved det opplagte (Kvale et al., 2015).

Fellestrekk mellom kvalitativ forskning og kunst.

“Interpretation is rightly seen as the artistic, creative side of qualitative work” (Hatch, 2002, s. 193)

Sitatet over er fra Hatch (2002), men også Kvale og Brinkmann (2015) skriver side 296: «En intervjurapport bør ideelt sett kunne leve opp til kunstneriske uttrykkskrav så vel som til rettsalens strenge kryssforhør.» Og side 299, der de henviser til vitenskapelige- og «kunstneriske elegansekriterier».

Det slo meg, etter hvert som jeg dykket inn i den kvalitative forskerens univers, hvor mange referanser jeg har kom over til kunsten. Flere steder, og i flere bøker og artikler som skriver om kvalitativ forskningsmetode kommer jeg over kunstneriske uttrykk eller tydelige linjer til kunstnerisk tankegods. Første gang jeg tok ordentlig notis av det, var da jeg leste om fordeler og ulemper ved fortolkning i Kvale og Brinkmann (2015). Tolkning kan oppfattes som en «oversettelsehandling» der man mener seg godt nok til å presentere den «egentlige» mening for den potensielle leser, fremfor å la leseren selv gjøre sine egne betraktninger. Sontag (ref. i Kvale og Brinkmann, 2015) mener man i større grad bør forholde seg deskriptivt til materialet, slik at den interesserte leser selv kan trekke sine slutninger om «hva det er som skjer». Ikke ulikt slik man inviterer en kunstnyter til å betrakte et maleri og trekker ut sin egen mening i maleriet.

Da jeg begynte å kikke etter kunne jeg finne flerfoldige eksempler på referanser til kunsten i bøker og artikler om den kvalitative forskningsmetode. For eksempel skriver Hatch (2002) at “Interpretation is rightly seen as the artistic, creative side of qualitative work”. Andre eksempler finnes også som mer indirekte kunstneriske assosiasjoner som for eksempel i boktitlene til Bourdieux, (The weight of the world), (ref. i Kvale og Brinkmann, 2015) og Rubin og Rubin (The art of hearing data) (2012) eller Wolcott (The art of fieldwork) (ref. i Hatch, 2002) som jeg opplever bærer i seg svært poetiske konnotasjoner.

Referansen til det kunstneriske åpner opp for både frykt og glede. Frykt for å ikke mestre, og glede over å få lov til å utforske en såpass kreativ akademisk verden.

Etter hvert som jeg fikk satt meg inn i den kvalitative metodens tradisjon og miljø, kunne jeg også forstå at det ikke kun finnes én fremgangsmåte å gjøre dette på. De aller fleste som kan

noe om dette er til og med motvillige til å overhode skrive noe om hvordan (Kvale og Brinkmann, 2015, Hatch, 2002). Dette beror på at hele den kvalitative sjangeren handler om å arbeide med stoffet slik det krever å bli arbeidet med. Metoden og rekkefølgen avhenger av den enkelte studie og dens tematikk, utførelse, størrelse, og materiale, ved siden av forskeren selv og hans erfaring, kunnskap, politiske legning mm. På bakgrunn av dette må forskeren selv anvende sin kreativitet og forståelse for arbeidet, samt sin fintfølende kunstneriske evne for å arbeide på en adekvat vei mot målet (ibid). Hatch (2002) skriver for eksempel at fenomenologiske studier avhenger av fenomenologiske intervjuer, mens fokusgruppestudier krever gruppeintervjuer. Avgjørelsene hva gjelder hva slags type intervjuer man anvender, baseres på forskningens mål, forskningsspørsmålene og gjennomførbarhet.

ST kan være befengt med en del normative anheng. Jeg mistenker at det kan være mange ting som foregår i et slikt «spil» det er fordelaktig å studere på en kvalitativ måte. Jeg tror det er maktpåliggende å dykke in i sakens kjerne og natur og dybdeintervju med en hermeneutisk meningsfortolkende strategi synes adekvat. Jeg vil i det følgende belyse den metodologiske konsekvensen av å benytte en slik «vei mot målet».

Hermeneutikk

Jeg tar i denne oppgaven utgangspunkt i et hermeneutisk tankegods. Hermeneutikk har røtter tilbake til renessansen hvor analysering av bibelen og oldtidens klassikere fant sted (Alvesson & Sköldbberg, 2009). Tradisjonen arbeider med tekst og analyserer delene og helhetene i den. Kunnskap produserer gjennom å hele tiden alternere mellom deler og helhet og skaper slik en dypere forståelse av begge deler. Det er også et poeng at en del ikke kan forstås uten at man relaterer den til helheten. «The meaning of a part can only be understood if it is related to the whole» (Alvesson & Sköldbberg, 2009). Den hermeneutiske sirkel er en illustrasjon på hvordan denne prosessen mellom del og helhet foregår. Men forståelsen blir hele tiden utviklet i det man beveger seg mellom del og helhet og noen illustrerer derfor denne dynamikken som en spiral hvor man kan se for seg at kunnskapen legges lag på lag. Man innser at man i møte med tekst, eller mennesker, eller verden, allerede har med seg en forståelse for hvordan ting henger sammen, man har en forforståelse. Denne kan utvikles til dypere forståelse etter hvert som man stifter bekjentskap med et fenomen.

Hermeneutikken benytter begreper som intuisjon og empati og skiller seg skarpt fra naturvitenskapenes kausalitetsfokus. Kunnskap kan, ifølge den hermeneutiske tradisjon, oppstå som ved et plutselig glimt og kan gjennom et indre blick avsløre kompliserte mønstre

og helheter. Med hermeneutikken oppfordres man til å føle seg in i den studertes situasjon. Dog er det ikke mulig for et menneske å fysisk ta plass i en annen aktørs livsverden. Ved hjelp av intuisjon kan man allikevel kunne «assimileres med det mentale universet til et annet menneske» (Alvesson & Sköldberg, 2009).

Meningsfortolkning

Analysen av intervjuene gjøres med en meningsfortolkende innfallsvinkel. Fortolkning er å gi mening til data (Hatch, 2002). I en hermeneutisk meningsfortolkning legges det hermeneutiske lag til det som står skrevet og muliggjør en større forståelse. Man tillater seg å gå utover det som blir sagt og gir en bredere fortolkning som i neste omgang kan utvikles til en teori. Man gjør altså ikke kun en omformulering av det som er blitt sagt, men utvider det personen selv har ytret. Det vil være viktig å gjøre gode og rikholdige beskrivelser for å gi leseren inntrykk av situasjonen og mulighet for å validere innholdet (Kvale et al., 2015).

Intervjuproduksjon

Jeg presenterer her hvordan intervjuet ble produsert. Jeg starter med Utvalgsprosessen og fortsetter med utarbeidelsen av intervjuguiden.

Utvalg

Utvalget består av en strategisk utvalgt gruppe mennesker. Et strategisk utvalg er noe man gjør, da man ønsker en gruppe informanter som innehar visse kriterier som passer overens med den problemstillingen man har valgt (Thagaard, 2018). Da jeg ønsket å undersøke seksuell trakassering i skolen, med utgangspunkt i de tre jentene Ea, Ellisiv og Lea sitt opprop, ønsket jeg å få tak i elever som var i deres aldersgruppe. Til tross for at jentene på det tidspunktet var 14 år, endte valget opp på 10. klassinger, på grunn av en noe moden tematikk. Jeg ønsket to elever som gikk på «bynære skoler» (det vil si innenfor T-banenettet i Oslo), og to skoler et godt stykke utenfor Oslo. Videre så jeg det som fordelaktig om jeg kunne få tak i to jenter og to gutter.

Jeg valgte å kontakte en rekke skoler på telefon for å høre om de kunne tenke seg å stille med en ungdom til intervju. Dette var så sent som i juni, på tampen av skoleåret 2019. Det var eksamener på mange av skolene, og travel stemning, så jeg fikk avslag flere steder. Dessuten var en typisk begrunnelse at skolene ofte opplevde å bli kontaktet i forskningsøyemed og måtte se seg nødt for å avslå noen. Til tross for en del avslag og en travel tid på slutten av skoleåret, lykkes det meg til slutt å få tak i fire flotte informanter etter de kriteriene jeg på forhånd hadde sett for meg. Etter at jeg hadde etablert kontakt med skolene sentralt, ønsket

jeg å komme i kontakt med klassekontakt i 10. trinn. Jeg snakket med samtlige klassekontakter på telefon før jeg etterfølgende sendte dem en mail med informasjonsskriv med informert samtykke. Den videre utvelgelsen foregikk på litt forskjellig måte fra skole til skole, da det var klassekontakten som sto for den videre organiseringen. Et par spurte en elev eller to de trodde ville være interessert direkte, mens de andre to stilte spørsmålet høyt i klassen, der de som hadde lyst kunne melde seg.

Et utvalg som dette, vil ha sine fordeler og ulemper. På den ene siden, er de «kvalifisert» til å svare på de spørsmålene jeg hadde forberedt, de ville være gode respondenter til å få svar på det jeg lurte på. På den andre siden impliserer et slikt strategisk utvalg, at deltakerne ikke kan regnes for å være representative. Dermed vil et spørsmål om overførbarhet, eller generalisering ikke være aktuelt (Kvale et al., 2015). Da jeg ønsket å gjøre dybdeintervjuer for å utforske elevenes levde verden og se på hvilken kunnskap som kunne frembringes av dette, var spørsmålet om generalisering allikevel underordnet. Det var ikke formålet med undersøkelsen, og utgjorde derfor ingen problematikk.

Utarbeidelse av intervjuguiden

Intervjuguiden ble utarbeidet med et ennå relativt naivt utgangspunkt. Jeg hadde lest om metodikken på forhånd og sågar forsøkt å ta Kvale og Brinkmanns (2015) anbefaling om å ha hele arbeidet, inkludert sluttproduktet, i bakhodet under hele prosessen, og dermed også under utforming av intervjuguide. Eller med Hatch som refererer til Wolcott – «work ‘start to finish’ but think ‘finish to start’.” Jeg trekker her linjer til den hermeneutiske måte å tenke på. «The meaning of a part can only be understood if it is related to the whole (Alvesson & Skoldberg, 2009). Altså vil betydningen av forskningsspørsmålene, temaene og spørsmålene i intervjuguiden, måten å bearbeide eller analysere intervjuene på, presentasjonen og rapporteringen kun oppleves relevant i forhold til arbeidets mål og sluttprodukt. Likevel vil man ikke i begynnelsen av arbeidet kunne ha den forståelsen for sluttproduktet som man etter hvert vil opparbeide seg. I den hermeneutiske sirkel legges kunnskap og forståelse lagvist på hverandre slik at ens forståelseshorisonnt stadig utvikles, skyves på og endres. Dermed kan man allikevel ikke forvente av forskeren, da hen i startfasen av arbeidet vurderer sine tema, utarbeider sin intervjuguide og samhandler med informantene om å produsere ny kunnskap, har fullstendig oversikt over arbeidets endestasjon og totalbilde. Det blir dermed i den dialektiske prosess mellom del og helhet man blir kjent med sitt arbeide. Det vil med andre ord si, at min intervjuguide ble utformet med min daværende oppfatning om sluttproduktet. Min premature oppfatning om man vil. Hatch (2002) erkjenner at forskningsspørsmål godt

kan endre seg underveis, men at det er fint og ha noen spørsmål med seg helt fra startfasen, som et utgangspunkt. Mine forskningsspørsmål har vært gjenstand for både endring, reduksjon, utvidelse og endring igjen – tilbake til utgangspunktet. Dermed foreligger det informasjon i intervjuene som er godt egnet til å besvare de opprinnelige forskningsspørsmålene i analysen.

Intervjuguide

Etter noe epostkorrespondanse mellom veileder og meg, endte jeg opp med en intervjuguide der man kanskje kan si at jeg, uten å legge særlig mye vurdering i det, allerede på dette tidspunktet, la til rette for en kategorisering av typen begrepsstyrt koding eller typologisk analyse (hatch). Jeg hadde for eksempel to hovedtema som jeg gjerne ville innom i løpet av hvert intervju. Disse to hovedtemaene var delt inn i undertema, som igjen innbefattet en rekke underspørsmål. De to hovedtemaene dreide seg om ungdommenes erfaringer med tiltak/samfunnsdebatter mot seksuell trakassering og årsaker til seksuell trakassering i skolen. Underkategoriene i første del var henholdsvis #metookampanjen og andre strømninger, mens andre del var inndelt i fem underkategorier; Ungdomskulturen, språk, seksualitet, sårbarhet og tiltak. Dernest hadde jeg flere spørsmål under hver av disse kategoriene. Intervjuguiden er vedlagt oppgaven.

Semistrukturert intervju

Intervjuguiden fremstår som relativt strukturert. Allikevel fulgte ikke praksis av den forhåndsnedskrevne strukturen, og det var heller ikke tanken i utgangspunktet. Intervjuguiden er nødvendigvis organisert med spørsmål som er skrevet ned i en rekkefølge, og sørger på denne måten at tematikken er ivaretatt ved hjelp av over- og underspørsmål. Men de utskrevne transkripsjonene fra intervjuene fremstår som mer semi-strukturerte i det at utførelsen av selve intervjuet er foretatt relativt uavhengig av denne rekkefølgen som spørsmålene kommer i. Hatch (2002) kaller dette en «Flexible structure» som en ironisk motsigelse (s. 108) Hatch s. 114: foreslår å introdusere et tema eller spørre to store spørsmål og så oppmuntre informantene til å snakke om temaet eller skape en samtale rundt spørsmålene, og det var dette jeg siktet på å gjøre under intervjusituasjonen.

Underspørsmålene, var mer ment som hjelpespørsmål hvis jeg skulle komme til å rote meg bort. Ved å la informantene snakke fritt om et tema, vektlegger man å få tak i informantenes historier uten å påvirke dem med sine egne perspektiver eller autoritet (Hatch).

Pilotundersøkelse

Vel vitende om min uvitenhet, besluttet jeg å gjøre en pilotundersøkelse av intervjuguiden. En pilotundersøkelse kan hjelpe til med å utforme de riktige spørsmålene, og få en formening om hvordan tema, spørsmål og intervjuguiden fungerer (Befring, 2015). Intervjuguiden ble således testet på én person før jeg gikk i gang med de fire intervjuene som er inkludert i undersøkelsen.

Erfaringen fra pilotundersøkelsen gjorde at jeg endret et par ting ved guiden. Det mest prekære, var at jeg i de fire kommende intervjuene var nøye med å avklare hva informantene forstod med begrepet seksuell trakassering. Under pilotstudien oppdaget jeg nemlig at spørsmål som «hvordan tenker du at en som opplever slike ting føler?» ble vanskelig å besvare, da vi ikke på forhånd hadde klarlagt hva som egentlig lå i begrepet seksuell trakassering.

Andre og mindre endringer eller lærdommer jeg gjorde ved å ha et pilotintervju var av forskjellige teknisk karakter. For eksempel lærte jeg at jeg var nødt for å logge på et lokalt internett for å få spilt av videoer jeg hadde med i intervjusituasjonen, samt at jeg fikk en forståelse for hvordan opptakeren virket og hvor langt unna opptakeren burde ligge.

Gjennomføring av intervjuene

Alle intervjuene ble avholdt på de respektive ungdommenes skoler. Det var på forhånd booket inn et møterom eller liknende.

Før opptakeren ble satt i gang hadde jeg en liten introduksjon med hver av informantene der de fikk anledning til å kikke litt på noen utskrifter jeg hadde tatt med meg mens jeg gjorde klart pc, avspillingsutstyr m.m. Blant utskriftene lå de tre jentene Lea, Ellisiv og Ea`s Si;D-innlegg, sammen med andre Si;D-innlegg fra andre ungdommer. Dessuten hadde jeg skrevet ut likestillings- og diskrimineringsloven, straffeloven, arbeidsmiljøloven og opplæringsloven. Disse er vedlagt sammen med intervjuguiden.

Jeg sørget for at intervjuet startet stille og forsiktig med litt uformell, løs prat før jeg også informerte deltakerne om bakgrunn og formål med samtalen. Tanken var, at intervjusituasjonen skulle oppleves uanstrengt og uformell og at det foreliggende tema, med spørsmål skulle komme naturlig. Som Thagard (2018) skriver, er det fordelaktig å starte med relativt nøytrale emner før man beveger seg inn på de mer emosjonelt ladede temaene. I tillegg gikk jeg igjennom en liste over hva jeg *ikke* forventet av dem. For å unngå at prosjektet

skulle havne over på røde data (dette forklares nærmere under) forklarte jeg at jeg ikke var ute etter deres personlige beskrivelser, jeg ønsket ikke at de skulle nevne navn på andre som ikke var til stede, jeg ønsket ikke informasjon om rasemessig eller etnisk opprinnelse, politisk oppfatning og religion, filosofisk overbevisning, psykiske og fysiske helseopplysninger, seksuelle forhold eller seksuell orientering. Det at jeg var så tydelig på dette medførte både styrker og svakheter, noe jeg vil komme nærmere inn på i kapitlet om validitet.

Kontekst

Mine fire informanter består av to gutter og to jenter. To av skolene er sentrumsnære skoler i Oslo. De befinner de seg i ytterkanten av bykjernen, men innenfor T-banenettet. De to andre skolene ligger ca. en times kjøretur utenfor Oslo med kun et par km imellom. Alle informantene er 16 år og er snart ved veis ende i et treårig ungdomskoleforløp. Det vil si de er i ferd med å avslutte 10. trinn på ungdomsskolen. Intervjuene ble foretatt så sent som i juni skoleåret 2018/2019. Jeg har gitt informantene pseudonymene Martine, Stian, Kristian og Nina. Pseudonymene har ingen resonans til deres virkelige navn.

Intervjuene ble avholdt i lukkede møterom eller liknende uten forstyrrelser fra omgivelsene. De varte i rundt en time hver og ble tatt opp med opptaksutstyr lånt fra UiO. Jeg hadde laget en intervjuguide med spørsmål knyttet opp til problemstillingen. Før jeg begynte opptaket forsikret jeg meg om at informanten hadde forstått hva tematikken og intervjuet handlet om, samlet inn informert samtykke og forklarte hva innsamling under kategorien «gule data» dreide seg om. Behandling av gule data er klassifisert som «begrenset» og innebærer restriksjoner med hensyn til oppbevaring av opplysninger og hvordan man arbeider med datasettet. For å forhindre at undersøkelsen skulle gli over i såkalt «røde data» som innebærer behandling av «særlige, eller sensitive data,» var jeg ettertrykkelig med å forklare at jeg ikke var på jakt etter informantenes personlige utgreiinger og personlige opplevelser. De kunne godt fortelle meg historier, men gjerne da ikke gjenfortalt i personlig form.

Jeg hadde med meg litt forskjellig stoff som utgangspunkt for diskusjon. Deriblant en bunke utskrifter av si D` - innlegg fra aftenposten, utdrag fra arbeidsmiljøloven om seksuell trakassering, utdrag fra opplæringsloven der det står om seksuell trakassering (eller mangel på dette). Dessuten ble det vist tre korte videosnutter på 2-3 minutter hver underveis i intervjuet.

1. videoklipp.

I forkant av 8. marsparaden på kvinnedagen i 2019, ble de tre jentene Ella, Ellisiv og Ea intervjuet i nyhetsending på TV2. I klippet får jentene forklare bakgrunnen for et siD` -

innlegg de fikk publisert den 4. mars 2019. Innlegget heter «Billig» og «Pulbar» - #metoo kom aldri til skolegården. Jentene forklarer at de lever i en skolehverdag der de ofte får slengt kvinnefiendtlige og trakasserende ord etter seg og synes det er oppsiktsvekkende at voksne ser dette hver dag uten å reagere på det. De mener at dette aldri ville skjedd på en arbeidsplass og lurer på hvorfor det da skal være slik på deres.

2. videoklipp

Thale Maria Krohn Engvik alias Helsesista, tar i 6. episode av sin opplysningsserie for ungdom, som også heter «Helsesista», opp temaet bruken av kjønnsord, mer spesifikt «fytte», - som skjellsord.

3. videoklipp

Tilbake til intervjuet av de tre jentene i TV2 nyhetene. Her snakker de blant annet om at jenter får beskjed om å kle på seg for å unngå å bli seksuelt trakassert.

Filmene fungerte som avbrekk og jeg tror det gjorde at informantene fikk et pusterom, samt litt andre innspill. Filmene fungerte også som veiledende inn i neste tematikk, noe som kan ha hjulpet til med å avgrense og sette retning på samtalen (Thagaard, 2018).

Åpenhet for temaendring

Jeg syntes godt jeg mestret «kunsten» å elaborere på et tema der jeg syntes samtalen beveget seg i et interessant terreng og som kanskje dro med seg tematikk som i utgangspunktet hørte til under en annen «kategori». Dette kan være med på å skape «rikholdig kunnskap» (Kvale og B) i intervjusettingen. Da jeg senere i intervjuet møtte de planlagte spørsmålene jeg allerede hadde dekket, syntes jeg ikke det var problematiske å hoppe over de neste spørsmålene. Alternativt hoppet jeg tilbake til et tema som var forbigått, fordi det passet seg å snakke om aspekter som lå lenger fremme i intervjuet. I praksis ble intervjuguiden altså ikke brukt som en oppskrift med en bestemt tilhørende rekkefølge, men mer som en slags sjekkliste for at jeg allikevel skulle sikre meg at jeg hadde vært igjennom de samme temaene nesten de samme spørsmålene i hvert intervju. Slik kan ikke min prosess sies å stemme overens med Rubin & Rubins (2004) beskrivelse av en modellerbar intervjuguide. Den måten jeg støttet meg til intervjuguiden på resulterte snarere i at alle intervjuene inneholder de samme temaene, med de samme underspørsmålene. Dog er de alle vektlagt litt forskjellig i og med at jeg ønsket å la informanten og hans interesseområder prege hva hovedtyngden i samtalen skulle dreie seg om.

Å spille dum

Jeg tror også jeg har mestret å «spille dum», som Hatch (2002, s. 109) uttrykker det. Han forteller at han i intervju situasjoner der informantene kommer til å snakke om visse ting som selvfølgeligheter, eller bruker «of course statements», som han kaller det, finner seg lydhør overfor det de snakker om. Det er da han tar på seg rollen å «spille dum», slik at han kan spørre mer om det de akkurat har lagt frem som en selvfølgelighet.

Analyse av datamaterialet

«Many new researchers collect their data then hit the wall because they have no idea how to make sense of it through data analysis” S 70 (eller 57 hvis man ser på sidetallet i boken, ikke i telleren øverst i programvaren)

Som ny i feltet og uten erfaring, sto jeg med en blekke med transkriberte intervjuopptak og skulle i gang med analysen. I forkant av intervju prosessen hadde jeg lest en del i Kvale og Brinkmanns «Det kvalitative forskningsintervju» om meningsfortolkning, fenomenologi og den hermeneutiske sirkel. Allikevel hadde jeg følelsen av å stå i stampe. Jeg fant det utfordrende å transformere ideologi og teori til praksis. Jeg syntes intuitivt at jeg forsto hva som skulle gjøres eller hvordan jeg skulle forholde meg til det transkriberte materialet. Men jeg måtte jobbe flerfoldige runder før jeg endelig turte å ta fatt og hoppe inn i analyseringsarbeidet. Denne dissonansen mellom den opplevde forståelsen av det å analysere i en fenomenologisk og hermeneutisk tradisjon, kontra det å sette det ut i praksis er kanskje nettopp dette Kvale & Brinkmann (2015) mener da de peker på det paradokset de har satt seg fore, nemlig å skrive en «veiledning» i hvordan man utfører kvalitativ forskning uten å forklare fremgangsmåten! Ifølge forfatterne verken kan eller skal kvalitativ forskning være bundet til stringente oppskrifter for fremgangsmåte. Forskningens kvalitet bestemmes i stedet langt på vei av forskerens erfaring og personlige ferdigheter. – Men hvordan skal så en novise, som en masterstudent som meg, kunne gjøre en tilfredsstillende jobb i et kvalitativt forskningsprosjekt? Kvale og Brinkmann (2015) drøfter problemstillingen og holder frem at den som skal utføre et godt kvalitativt forskningsprosjekt bør læres opp og få erfaring gjennom andre mer kompetente personer. Det krever mye erfaring og trening for å bli en og intervjuer, skriver de, og som uerfaren, helgrønn masterstudent tenkte jeg; «Dette lover ikke godt, hvordan skal jeg omgå dette dilemmaet?».

Heldigvis kunne jeg finne hjelp i tidligere workshopnotater. Her var satt opp en liste, en fremgangsmåte, en oppskrift med referanse til Hatch (Hatch, 2002). Og til tross for at jeg

innser poenget med å fremme en åpen fremgangsmåte av det kvalitative forskningsintervju, fant jeg støtte i Hatch`s forsøk på å forenkle denne prosessen for en uerfaren «forsker». Han erkjenner at «analyse er den mest mystiske og vanskeligste delen av kvalitativ forskning». Og «Det er rettferdig å si at den eneste måten å forstå dataanalyseprosessen er å gjøre det». Dermed har han dedikert et kapittel i sin bok til å beskrive forskjellige fremgangsmåter så godt som mulig. Så med hjelp fra Hatch kunne jeg lettere gå i gang.

Hatch er nøye med å forklare at modellene han foreslår for analysering av kvalitative intervjuer ikke skal anses som oppskrifter man må forholde seg trofast til, men mer som et utgangspunkt, et rammeverk og et forslag. Han oppfordrer også den uerfarne kvalitative forskeren til å vurdere andre strategier da hans modeller ikke er de eneste i sitt slag.

Hatch`s modell for en fortolkende fremgangsmåte er presentert under (min oversettelse):

1. Les datamaterialet for å få en forståelse av helheten.
2. Les igjennom de inntrykkene du skrev ned i forskningsprotokollen og skriv dem ned som notater.
3. Les igjennom datamaterialet på nytt, identifiser inntrykk og skriv disse ned som notater.
4. Studer notatene dine for fremtredende fortolkninger.
5. Les igjennom datamaterialet på nytt, marker der fortolkningene er støttet eller utfordret.
6. Skriv et utkast til sammendrag
7. Se igjennom fortolkningene sammen med deltakerne
8. Skriv et revidert sammendrag og identifiser utdrag som støtter fortolkningene dine.

Til tross for at denne fremgangsmåten skulle være tilstrekkelig for en fortolkende analyse, anser Hatch det kun for en styrke om også andre analytiske «verktøy» er blitt anvendt, spesielt i forkant av meningsfortolkningen. Faktisk er det også normalt at man på en eller annen måte allerede har vært igjennom enten en «typologisk» eller en «induktiv» (to forskjellige måter å kategorisere materialet på, jeg beskriver det nærmere under) analyse i forkant av den fortolkende. Og Hatch mener sågar at dette kan være en styrke! Dette resonnerer i en grad med Rubin & Rubins (2012) beskrivelse av den analytiske startfasen. Allerede i intervjuprosessen starter en organiserende og fortolkende prosess der intervjuene blir moderert ettersom man skrider frem i intervjuprosessen. For hvert intervju kan hoved- og

underspørsmål modereres slik at man hele tiden kan dykke dypere inn i emner man finner interessant.

Kvale og Brinkmann (2015) anerkjenner også en eklektisk fremgangsmåte i analysearbeid og anvender det språklige bildet «bricolage» for å forklare en sammensatt måte å arbeide på. Forskeren kan, og i følge forfatterne er dette ganske vanlig, -trekke på flere måter å analysere teksten på. Forskeren befinner seg da i en slags «ad hoc» situasjon der hen velger en strategi i den ene situasjonen og en annen strategi i den andre. Den ferdige analysen kan dermed bestå av både narrative skildringer, tabeller, figurer og tall der forskeren, i de forskjellige stedene i datamaterialet, har funnet den ene datahåndteringen mer adekvat enn den andre. Under en slik datagjennomgang hviler det dog et ansvar og tiltro til forskerens erfaring og kunnskap. I dette åndedraget er vi tilbake til dilemmaet mellom den åpne, sjonglerende og kunstneriske struktur og det å ikke ha noen forskningserfaring. Som forfatterne skriver kan det «tyde på at det er mindre viktig å søke tilflukt i spesifikke analytiske verktøy når man har teoretisk kunnskap om temaet for en undersøkelse og stiller teoretisk kvalifiserte intervju spørsmål». Igjen etterlater Kvale m. fl. (2015) novisen i limbus. På den ene siden sier de at man godt kan bruke flere teknikker for å analysere arbeidet sitt. I neste åndedrag krever de at du som forsker skal ha erfaring, kunnskap og gode og kvalifiserte intervju spørsmål for å gå eklektisk frem i analysearbeidet. Slik henviser de dermed novisen til å søke «tilflukt i spesifikke analytiske verktøy». – Som de ikke vil legge på bordet!

En ad-hocprosedyre eller et bricolage av sammensatte analyseringsteknikker trekker altså på et fundament av erfaring og kunnskap. På fundamentet kan forskeren tillate seg å sjonglere mellom de verktøyene hen har i ressursbanken og slik anvende dem på de stedene i materialet som forskeren mener passer best.

Typologisk analyse og induktiv analyse

Jeg vil her kort gjøre rede for Hatch`s begreper om typologisk og induktiv analyse. Disse metodene er som nevnt, ikke mine første valg på min vei mot målet, og dog er det elementer av dem begge i mitt arbeide. Jeg gjør også et forsøk på å sammenlikne disse begrepene med begreper fra både Kvale & Brinkmann (2015) og Alvesson og Sköldbberg (2009).

Den mest åpenbare forskjellen mellom typologisk og induktiv analyse er de respektive metodenes startgrop. Den ene, den typologiske, starter før analysearbeidet, mens den induktive analysen legger til rette for at kategorier kan skride frem i takt med analysen. I en typologisk undersøkelse, slik Hatch beskriver det, bestemmer man seg altså på forhånd for

hvilke kategorier man vil lete etter i sitt materiale. Da intervjuene er foretatt og man går i gang med analysearbeidet, er det de på forhånd planlagte kategoriene man arbeider ut ifra og leter etter i teksten. Selv om man i den induktive analyse også beskjeftiger seg med kategorisering, er disse altså noe som dukker opp i forbindelse med analysearbeidet, snarere enn at de er forhåndsavklart. Man leter således etter hva teksten forteller og hvilke kategorier den fremlegger, i motsetning til å finne frem til kategoriene i teksten.

Kvale og Brinkmann (2015) beskriver to prosesser som synes å likne på Hatch`s (2002) to fremgangsmåter, nemlig begrepsstyrt koding og datastyrt koding. Disse begrepene beskrives på tilnærmet samme måte der kategoriseringsprosessen ved begrepsstyrt koding starter før analysen og den samme prosessen ved datastyrt koding starter etter analysen. Kodebegrepet er hentet fra grounded theory, men det er den siste versjonen, den datastyrt kodingen som er prominent i denne teorien, ikke den begrepsstyrte.

Med dette «in mente» satte jeg i gang med min analyse. Erkjennelsen om meg selv som nybegynner gjorde at jeg ville støtte meg til Hatch`s (2002) fremgangsmåte for fortolkende analyser (beskrevet over). Dog tenkte jeg allerede her at jeg nok ville måtte gjøre mine egne små justeringer. I og med min «hang» til å notere underveis mens jeg leser, ville jeg nok finne trang til å gjøre små notater under selv den første gjennomlesningen der hovedformålet er å skaffe seg et helhetsbilde over det materialet man har samlet inn. Dessuten innså jeg at jeg gitt tematikken i oppgaven nok ville bli nødt for å legge kortene på bordet hva gjelder min politiske oppfatning når det gjelder de kjønnslige spørsmål. Dermed ville jeg måtte trekke på en såkalt «politisk analyse» i tillegg og flette dette inn i analysearbeidet.

Jeg gikk i gang med en skissert analyseplan med åpenhet for endringer og en eventuell fremskridende forståelse for å ta selvstendige avgjørelser i takt med prosessens krav.

Første bearbeidelse – lese gjennom materialet

Det første jeg foretok meg da jeg tok fatt på analysen helt eksplisitt, var, med utgangspunkt i Hatch`s forslag, at jeg leste «datamaterialet for å få en helhetlig oversikt». Ifølge opphavsmannen til denne måten å gå frem på, er det verken nødvendig eller hensiktsmessig å føre notater mens man leser igjennom materialet denne første gangen. Jeg fant det dog vanskelig å avstå fra å gjøre det, det falt meg unaturlig å ikke notere ned da jeg oppdaget at jeg syntes noe var interessant eller hadde spørsmål til det jeg leste. Dermed ble mine umiddelbare reaksjoner på gjennomlesningen notert under hvert intervju. De besto av forskjellige innskytelser som jeg der og da fant interessante. Dette kunne dreie seg om

inntrykk som var i tråd med den opprinnelige problemstillingen, men jeg lot også andre ideer få fritt utspill – det kunne jo være det var interessante aspekter som jeg ikke hadde tenkt på den gangen jeg laget problemstillingen. Dermed lot jeg meg selv få fritt spillerom til å notere ned den umiddelbare responsen jeg fikk i det jeg leste igjennom intervjuene.

Andre bearbeidelse – lese igjennom arbeidsjournal

Det neste jeg foretok meg var også i tråd med Hatch`s anbefalinger. Jeg leste igjennom arbeidsloggen og de notatene jeg hadde gjort meg der. Dette var relativt spontane inntrykk jeg hadde skrevet ned etter datainnsamlingen. Ideen er å snappe opp «potensielt fruktbare forklaringer» (s.182) som senere kan undersøkes i en mer systematisk gjennomgang. Disse, foreslår Hatch, bør skrives ut som notater i fulle setninger og avsnitt. Dette vil tvinge forskeren til å sette ord på, og formulere hva det er som foregår. Her viser han til Denzin (1994, ref. i Hatch 2002), som kaller denne formen for håndtering av notater for en type «sense-making». Dette er vanskelig å oversette til norsk, men det handler om å gjøre mening av notatene for å få bedre forståelse av dem. Dette gjorde jeg så for hvert intervju.

Tredje bearbeidelse – helhetlig lesning og ny notatproduksjon

I forrige punkt beskjeftiget jeg meg med delene, notatene fra arbeidsdagboken, som ble skrevet ut som mer utvidede notater. I denne tredje omgangen var jeg så igjen tilbake til en helhetlig beskuelse av datamaterialet, der jeg leste alle intervjuene på nytt. Denne bearbeidelsen er ment å sikre at resultatene av undersøkelsen har god rotfeste i datamaterialet. Som Hatch (2002) beskriver, er fortolkning alltid individuell, kreativ og subjektiv, men det fortolkende arbeidet springer ikke ut fra ingenting. Den fortolkende metode skal være et databasert forskningsdesign med solid forankring i empiri (ibid).

Ved siden av å på nytt lese dataarbeidet fra et metaperspektiv, skrev jeg også her ned notater ut ifra det jeg fanget opp av interesse. I denne omgangen hadde jeg dog tidligere gjennomganger med meg i prosessen, og poenget var å søke etter enda flere inntrykk og eventuelle sammenhenger mellom disse. Hatch (2002) anbefaler å ha et par spørsmål «in mente» mens man leser, slik at man kan danne seg bilder av hva det er teksten egentlig belyser. Jeg laget meg disse spørsmålene:

1. Hvilken betydning kan knyttes til disse hendelsene?
2. Hvordan kan man forklare denne atferden?
3. Hvilken betydning har disse hendelsene for de respektive 10.-klassingene?

4. Hva er det som gjør at informantene snakker sånn om det/tenker sånn om det? Føler det sånn?

Med disse spørsmålene i bakhodet, leste jeg igjennom intervjuene og noterte ned de inntrykkene jeg gjorde meg, et dokument for hvert intervju.

Herfra kom jeg ikke til å følge Hatch`s (2002) trinn helt etter slik han foreslår. De neste bearbeidelsene bærer preg av at progresjonen går litt frem og tilbake i det jeg støter på moderne teknologiske hjelpemidler.

[Fjerde bearbeidelse – studere notater for fremtredende fortolkninger.](#)

I denne gjennomgangen var jeg igjen tilbake til de mindre delene i den hermeneutiske sirkel. Her var det notatene som skulle bearbeides. Allikevel er det meningen at man ikke skal miste følelsen med helheten. Dermed leste jeg først, i tråd med Hatch`s (2002) anbefaling, igjennom alle notatene fra både arbeidsdagbok, første- og andre gjennomlesning.

Dette trinnet beskrives av Hatch som et datareducerende trinn, der man skal forsøke å organisere og trekke notatene sammen, samle dem og trekke linjer imellom dem. Jeg opprettet derfor et dokument hvor jeg begynte å føre opp inntrykk fra hvert intervju. Dette dokumentet fikk navnet «sense-making-dokument», inspirert av terminologien anvendt under andre bearbeidelse. Jeg startet med et intervju og noterte ned de inntrykkene jeg mente det var interessant å ta med videre. Da jeg tok for meg neste intervju innlemmet jeg de inntrykkene som var fremtredende i dette, inn i det første. Hadde innværende intervju et poeng som var i tråd med tidligere intervju, førte jeg det inn under det tidligere punktet. Hadde intervjuet nye vinklinger, førte jeg opp nye punkter. Slik ble det flere og flere inntrykk for hvert intervju jeg tok for meg. Jeg noterte meg også på hvilken side ungdommene hadde sagt det de hadde sagt, slik at jeg senere skulle kunne gå tilbake å lese på konteksten rundt disse ytringene.

Metoden fungerte i grunnen fint, men det var etter ca. intervju nummer to, at jeg kom på at vi lever i 2021 og har tilgang på gode dataprogram som kan gjøre slikt arbeid lettere. Dermed forlot jeg Hatch 2002, hoppet 20 år frem i tid, og gikk over til å bruke Nvivo hvor jeg fortsatte prosessen. Igjen tok jeg for meg hvert intervju og produserte noder i stedet for memoer eller notater.

Som med mye annet, oppdaget jeg etter hvert at gamlemåten hadde noen fordeler som ble borte i den nye analysemetoden. Det var en fordel å ha skrevet ned de inntrykkene jeg hadde gjort meg i hele setninger, formulert etter mitt eget hode, fremfor å bare bearbeide materialet

etter korte, konkrete noder. Noen ganger var det slik at de inntrykkene jeg hadde ikke sto frem som korte, presise noder, men mer som lange fraser og formuleringer. Slik gikk det til at jeg gikk tilbake til å skrive også de to neste intervjuene inn i sensemakingdokumentet. For deretter å etablere nodeproduksjonen som et steg nummer fem i analyseprosessen. Så selv om Nvivo ordner materialet for deg, korter ned og lager «to the point» noder, tror jeg Hatch er inne på noe i det han mener at slike programmer kan komme til å skrape vekk det man ennå ikke har rukket å utvikle til noe konkret. Og det er svært mye hjelp i å prøve å formulere disse tankene med fulle setninger og refleksjoner. For skal vi forstå den hermeneutiske sirkel vil ikke kunnskap nødvendigvis ligge der soleklart for øyet, men man må tilnærme seg stoffet i runde etter runde og gradvis øke sin forståelse for den skrevne teksten.

Jeg endte ikke opp med å gjøre dette trinnet til en datareducerende bearbeidelse. I stedet ble det en utvidelse av en masse overskrifter med tilhørende uttalelser fra informantene.

Datareduksjonen ble derfor ikke gjort før et trinn nummer seks.

Femte bearbeidelse – les datamaterialet og finn støtte eller utfordringer til fortolkningene

I denne bearbeidelsen er man tilbake til helheten i den hermeneutiske sirkel, og skaffer seg et overblikk over datamaterialet på nytt. Dette er da en deduktiv prosess hvor man går inn i intervjumaterialet og spør seg; Hvor er alle stedene i mitt datamateriale der fortolkningene adresseres (Hatch, 2002)? Jeg tok derfor utgangspunkt i temaene i «sense making» og gikk igjen tilbake til Nvivo. Jeg undersøkte intervjuene på nytt om- og hvordan hver og en av informantene forholdt seg til hvert tema. Slik fikk jeg også undersøkt om det var hold i mine gryende fortolkninger. Jeg fikk sjekket om det var evidens for støtte, eller alternativt om det fantes motbevis på fortolkningene. Spørsmål om tilstrekkelighet, er nettopp basert på bevis for støtte og fravær av motbevis på fortolkningen (Hatch, 2002).

I Nvivo endte jeg opp med seks hovednoder, med alt fra tre til fjorten undernoder. Alle nodene ble koblet opp mot uttalelser i de transkriberte intervjuene.

I og med at jeg ikke helt kunne bli enig med meg selv om hvilken metode som var best, ble dette også gjort i sense-making-dokumentet. Jeg tok altså for meg intervjuene på nytt og lette etter alle de stedene hvor fortolkningene var evidente. Det var for eksempel slik at inntrykkene i intervjuet med Martine, som jeg først bearbeidet inntrykkene fra, ikke inneholdt noen betraktning om hvorvidt metoo passet inn i skolegården. Det gjorde jeg derimot da Stians intervju ble gjennomgått. Dette var åpenbart noe i hans bemerkninger som hadde festet

seg hos meg på en annen måte enn det hadde gjort i intervjuet med Martine. Dermed undersøkte jeg dette i intervjuet med Martine i en runde nummer to, og fant at hun jo også hadde uttalt seg omkring dette. Slik gjorde jeg med alle temaene.

Sensemakingdokumentet kom til å bestå av 4,5 sider i word. Det var 42 overskrifter med henvisninger til hvem som hadde sagt noe om hver overskrift, samt hvor i intervjuet dette kom frem. Det var på tide å redusere punktene.

Sjette bearbeidelse – datareduksjon

Her avviker min analyse fra Hatch`s forslag. Jeg gjør først datareduksjonen her. Det ble gjort ved å gå igjennom sense-making-dokumentet og prøve å få tak i hva hver overskrift handlet om. Jeg samlet sammen alle overskrifter som handlet om #metoo, kjønn, seksuell utvikling, ungdomskultur, løstning, miljø og gråsoner. Det var ikke alle disse som nådde frem til siste sortering. I oppgavens siste del behandles kun ungdomskultur, #metoo, kjønn og skolemiljø.

Syvende bearbeidelse – skriv utkast til sammendrag

I og med at jeg hadde gått litt forskjellige veier med hensyn til datateknologi og ikke, er dette syvende punktet samsvarende med punkt seks i Hatch`s gjennomgang. Her skrev jeg et utkast til sammendrag. Tanken her er å formulere en oppsummering hvor man forteller en historie om hva det er som foregår til noen som ikke kjenner til datamaterialet. «Fortolkende forskere er historiefortellere som produserer narrativer med en begynnelse, en mellomdel og en avslutning. Å skrive en slik oppsummering, vil gi en pekepinn på om du har en historie å fortelle», min oversettelse (Hatch, 2002, s. 187).

De to siste trinnene i Hatch`s fremgangsmåte består av å lese igjennom fortolkningene sammen med deltakerne, for så å skrive et siste revidert sammendrag. Disse to punktene har jeg ikke tatt med.

Forskningens troverdighet

Validitet og overførbarhet

Validitet handler om studiens gyldighet, eller «hvorvidt en metode er egnet til å undersøke det den skal undersøke» (Kvale et al., 2015). Jeg må da stille meg spørsmålet: I hvilken grad reflekterer mine observasjoner de fenomenene jeg ønsker å vite noe om?

Jeg har forsøkt å arbeide så transparent som mulig. Dette er viktig for at metodikken, analysearbeidet og tolkningene skal kunne vurderes av en annen leser (Thagaard, 2018). Jeg har gitt en ganske omstendelig forklaring på hvordan jeg gikk frem i analysearbeidets syv

faser. Jeg har også gjengitt intervjusituasjonen, og forsøkt å beskrive konteksten så godt som mulig. Videre var jeg opptatt av i kapittel fire, om analysene og funn, å beskrive situasjonen så godt det lot seg gjøre. Dette gjorde jeg spesielt i de partiene der jeg har gjort relativt elaborerte fortolkninger og trakk meg relativt langt ut fra teksten. Jeg tenker da spesielt på kapitlet kjønn, hvor guttenes situasjon blir lagt under lupen. Der beskriver jeg hvordan jeg som kvinnelig, voksen forsker, møter en ung gutt som skal svare på spørsmål om seksuell trakassering. I dette temaet foreligger det allerede føringer som omhandler kjønnene og hvilke roller disse har i slike sammenhenger. Jeg følte det derfor maktpåliggende å gjøre bakgrunnen for fortolkningen så eksplisitt og gjennomsiktig som mulig og slik ivareta studiens validitet. Denne gjennomsiktigheten er også noe som vil få implikasjoner for overførbarhet. Overførbarhet, ekstern validitet (Thagaard, 2018) eller generaliserbarhet (Kvale og Brinkmann, 2015), handler om funnene er overførbare til andre kontekster. Om hvorvidt den forståelsen som jeg har analysert meg frem til er gjeldende i andre sammenhenger. Det blir da opp til leseren å bedømme.

Reliabilitet

Det at kjønn har mye å si i denne settingen kommer frem i dynamikken i intervjuene. I intervjuet med Stian stiller jeg for eksempel et spørsmål som jeg ikke stilte til Martine: Kan gutter bli seksuelt trakassert? – Hva var årsaken til at jeg stilte dette spørsmålet til Stian og ikke til Martine? Jeg tror dette absolutt kan ha noe å gjøre med det faktum at jeg først blir oppmerksom på denne problemstillingen da jeg samtaler med en gutt, fremfor en jente. Dette er problemstillinger som er nødvendig å ta med i betraktningen og det kunne være interessant å se utfallet av et slikt intervju med en mannlig intervjuer. Dette leder også hen til hvorvidt en annen forsker ville kommet frem til de samme resultatene gitt den samme fremgangsmåten, eller reliabiliteten (Thagaard, 2018). Dog er ikke dette nødvendigvis et viktig kriterium å ta i betraktning i kvalitativ forskningsmetode. Det er ikke nødvendigvis det man er opptatt av. Det er det idiosynkratiske, den individuelle livsverden til menneskene vi studerer man er opptatt av (Thagaard, 2018).

Åpne spørsmål

Jeg ser av intervjuguiden, at ikke alle spørsmål er åpne, selv om dette er ønskelig (Hatch, 2002; Kvale et al., 2015; Thagaard, 2018). Allikevel er det som om det i intervjusituasjonen får en annen virkning. Mange ganger omformulerer jeg spørsmålet, slik at det blir et åpent spørsmål, andre ganger stiller jeg spørsmålet slik det står, men kobler på et etterfølgende

spørsmål som inneholder et åpent spørsmål. For eksempel kan jeg henge på «hva tenker du om det?» etter et spørsmål som i utgangspunktet står som lukket.

Ledende spørsmål.

Ledende spørsmål kan utgjøre både en styrke og et onde. Ledende spørsmål kan være til hinder for at den intervjuede kan få reflektere fritt etter sine egne oppfatninger og dermed validitets- og reliabilitetsspørsmålene gjeldende. Hvis man under intervjuet produserer svar som villet og ønsket fra intervjuerens side, vil ikke intervjuet kunne sies å ha produsert sannhet som er sann og riktig (Kvale et al., 2015). På en annen side, kan det være nødvendig med ledende spørsmål der man søker etter å få avklaring på om man har fortolket det som er blitt sagt riktig. I min undersøkelse har jeg vært bevisst på hvordan jeg har stilt spørsmålene. Og ikke alle har vært åpne og undrende. Innimellom stilte jeg oppklarende spørsmål, for å sjekke om jeg hadde forstått informanten riktig. Noen ganger fikk jeg det bekreftet, andre ganger fikk jeg korrigert min antakelse. Et eksempel er da Nina snakker om at voksne er mer opptatt av å klage på ungdommene enn å gjøre noe med problematikken rundt seksuell trakassering hvorpå jeg spør: «Hvis jeg forstår deg rett, er det sånn at de klager på hvordan ungdommen er, men ikke anerkjenner at det er et problem?» Dette bekrefter Nina.

Fanget intervjuene opp informantenes opplevelser og innsikt?

Mot slutten av intervjuene fikk samtlige informanter spørsmålet om de hadde sett for seg å snakke om noe annet enn vi hadde gjort eller om de hadde mer på hjertet. Det var ingen av dem som svarte positivt på dette, noe som kan tolkes som at jeg har truffet på spørsmålene mine med hensyn til hvilke oppfatninger og tanker ungdommene har om temaet. Jeg spurte dem også om de opplevde at jeg hadde forstått det de hadde fortalt om, noe som alle svarte bekræftende på. Det betyr i hvert fall at de kan ha hatt den opplevelsen at jeg har forstått budskapet deres. På en annen side er det selvfølgelig mulig at disse spørsmålene i det store og det hele ikke betyr så mye. I og med at spørsmålene har kommet mot slutten av intervjuenseansen, er det mulig at informantene var klare for å avslutte seansen og dermed ikke ønsket å komme med flere momenter. Det er flere av dem som for eksempel bekreftet at de var slitne da jeg spurte dem om det.

Etiske bemerkninger

Da veileder og jeg diskuterte tematikk og metode i startgruppen av arbeidet, så vi i utgangspunktet for oss at jeg skulle utføre fokusgruppeintervju. Nye regler i GDPR, og vurderinger av dette, gjorde at jeg ble nødt for å endre strategi og jeg valgte å utføre

dybdeintervjuer med en og en informant i stedet. Vurderingen var, at et tema som seksuell trakassering, kunne innebære risiko for at deltakerne ville kunne komme til å diskutere eller fortelle om ting som de ikke ville være komfortable med i etterkant. Jeg ble også anbefalt av forskjellige personer ved pedagogisk institutt å arbeide med gule data fremfor røde på mastergradsnivå. Dette var beveggrunnen for at jeg ettertrykkelig listet opp hvilke opplysninger jeg ikke ønsket fra informantene.

I og med at jeg leste opp denne listen for informantene og ettertrykkelig forsikret meg om at de forstod hva jeg mente med det, var nok det noe som påvirket hvordan i intervjuene ble grepet an. Tematikken ble behandlet som et fenomen, snarere enn personlige opplevelser. På den positive siden, medførte dette at jeg aldri på noe tidspunkt opplevde at det var noen av informantene som følte seg ille til mote. I noen av svarene kan det på skrift se ut som at ungdommene nøler og stotrer litt, og jeg forklarer også at de snakker om noe som er komplisert. Men jeg føler meg veldig trygg på at denne kompleksiteten ikke er vanskelig å snakke om fordi det er et personlig problem knyttet til forklaringen. Det er snarere vanskelig fordi informantene blir utfordret til å beskrive et komplekst sosialt spill. I analysedelen, i seksjonen hvor jeg presenterer mekanismene som gjør at ungdommene ikke uten videre kan innlemme de voksne i problematikk rundt ST, har jeg med vilje latt en del repeterende ord, gjentakende bokstaver, sukk o.s.v. bli stående. Det er for å vise at dette var vanskelig å utgreie for ungdommene.

Jeg har endret på eventuelle dialektord og skrevet uttalelsene på bokmål, samt fjernet stotring, og visse feil for å fremme lesbarheten, samt ivareta en viss integritet for informantene. Dessuten har jeg fjernet mine egne «bekreftelsesord» som «mm», «ja, ja» osv. På en annen side har jeg også latt visse muntlige og ungdommelige formuleringer få lov til å stå, for nettopp å beholde inntrykket av at dette var en muntlig uttalelse sagt av en ungdom.

Bruk av lydopptak

Jeg benyttet lydopptak for bearbeiding av data innhentet ved intervju. Særlige personopplysninger var ikke ønskelig og ville heller ikke bli etterspurt, men dersom det viste seg å være relevant, ville jeg vurdert å bruke det i analysen. Opptaksutstyret lånte jeg fra UiO og dette var utstyrt med krypteringsmuligheter, noe som jeg benyttet. Opptakene ble overført til minnepinne med krypteringsmuligheter, og jeg gjorde transkriberingsarbeidet fra denne. Opptakene ble, så snart jeg var ferdig med å transkribere intervjuene, slettet fra opptaksutstyret. Informantens identitet ble skjult i det jeg transkriberte. Prosjektet fordret altså

ingen behov for særlige personopplysninger ei heller er det ønskelig. Allikevel måtte jeg ta høyde for problematikken i og med bruk av lydopptak. Jeg kunne jo ikke på forhånd forsikre meg om at ikke informantene ville snakke om noe som ville kunne klassifiseres som røde data.

Hva kaster denne undersøkelsen lys på?

I dette kapitlet vil jeg gjennomgå de funnene som analysearbeidet av intervjuene har produsert. Funnene er organisert etter forskningsspørsmålene. Først ser vi på hvilke mekanismer i ungdomsmiljøet må man ta høyde for i arbeidet med å bedre ungdomsskoleelevers situasjon med hensyn til seksuell trakassering. Her viser jeg hvordan ungdommene beskriver et sett av trusler som gjør at de føler seg fanget mellom det å kjempe for å tilhøre gruppen og det å få hjelp til, eller rette motstand mot ST. Deretter ser vi på hvordan kjønnene forholder seg til denne tematikken og hvordan de ser ut til å innta motsatt standpunkt og utgangspunkt for tilnærming av problematikken. Da vi har sett på disse mekanismene, går vi videre til forskningsspørsmål nummer to og ser på hvordan #metoo har påvirket ungdomsskoleungdommene. Herunder faller det også naturlig å kikke på ungdomsspråket og hvordan dette virker i denne sammenhengen. Til sist tar vi for oss siste forskningsspørsmål og ser på hva man kan gjøre for å bedre ungdomsskoleelevers hverdag med hensyn til seksuell trakassering. Her undersøkes viktigheten av å satse på miljø for å bedre ungdomsskoleelevenes situasjon med hensyn til ST.

Kneblet i et system av trusler

Analysen av intervjuene med de fire ungdommene peker på at miljøet de oppholder seg i da de er på skolen, er både komplekst og mangefasettert. Dette stemmer overens med tidligere forskning (se f.eks. Søndergaard 2012). Ved siden av at hver elev har sine personlige erfaringer med seg inn i skolemiljøet, blandes disse og infiltreres sammen med det øvrige klasse- lærer- og skolemiljøet (ibid). I tillegg kommer aspekter som pubertet, kjønn og språk som påvirker hvordan det er å være elev ved en ungdomsskole. Da vi nå retter søkelyset mot seksuell trakassering i skolen, mot et fenomen befengt med uklare og ulne gråsoner, som synes vanskelig å navigere i selv for voksne, (ref), utgjør denne dimensjonen av skolelivet enda en utfordrende oppgave for elevene. De skal lære seg å omgås hverandre i et sjikt med grenser for hva som er akseptabelt og ikke, og hva det innebærer for god samhandling.

Fortellingene i denne studien vitner om systemer der ungdommene synes kneblet, eller staget, eller kuet til å følge visse implisitte regler som intuitivt ikke bærer fruktbare løsninger på hvordan man kan gjøre hverdagen bedre med henblikk på seksuell trakassering i skolen. Ut fra denne undersøkelsen springer det frem et sett av trusler/kontrollmekanismer som både styrer og stager atferd og legger begrensninger på deres samhandling med lærere og andre voksne spesielt med tanke på å oppsøke hjelp i situasjoner med seksuell trakassering. I det

følgende skal vi se på tre trusselmomenter som vokste frem underveis i analysen av intervjuene, nærmere bestemt humor- hore- og snitchetrusselen.

Humortrusselen

«Du må ta en spøk», sier Martine da jeg spør henne om hvorfor hun tror at seksuell trakassering oppstår i skolene. Hun utdyper:

Martine: Hvis noen hadde sagt "a jævla hore" på en arbeidsplass, så hadde det gått ganske dårlig da! Men på en skole så er det bare sånn; "Ja, men jeg bare tulla", eller - du må bare ta en spøk. Så klarer du ikke å – hva skal [...] hva skal man si til det, på en måte?

Nei, hva skal man si til det? Martine finner ikke et alternativ for hvordan man kan sparre en slik konfrontasjon. I spørsmålet hun stiller til sist, ligger det en selvforklarende retorikk. Det går ikke an å si noe til dette. Det er bare å innordne seg, akseptere å bli kalt hore. Det finnes ingen vei utenom. - Hvorfor blir det så innlysende for henne at man må underkaste seg denne retorikken? Ville ikke en grei løsning være å si; nei, dette ser jeg ikke det humoristiske i?

Kan man tolke fraværet av protest på en slik situasjon, som at man er kuet til stillhet? Og at det hviler en trussel over situasjonen hvis du skulle være så djerv å ha noen motforestillinger på praksisen? Jeg tror det. Man må spille med, vise at man er en del av fellesskapet. Dette gir resonans til Søndergaards (2012) teori om sosial eksklusjonsangst. Hun beskriver også at produksjon av forakt, som gjøres for å trykke andre ned, slik at en selv kan opparbeide seg en tilhørighet til gruppen, kan ta i bruk latterliggjørelse som verktøy. Den utsatte kan i neste omgang velge å spille med, eller la være. Men ved å la være, vil man samtidig også velge seg ut av fellesskapet. Alternativt har man et annet fellesskap å søke mot, for eksempel et politisk, slik det kommer frem i Martines uttalelse under:

Martine: de som er politisk aktive er åpne om det, og går inn for å liksom, si at det her æ`kke greit. Mens de som ikke er det, tenker at "bare ikke skill deg ut", på en måte, eller ikke si imot det, eller ikke si no` på det.

Sier man ikke noe på det, ler, og spiller med, kan man derimot forsøke å insistere på å være en av de som ler, altså være en av fellesskapet.

Da vi her har å gjøre med seksuell trakassering, til forskjell fra generell mobbing, står vi ikke nødvendigvis overfor en situasjon med latterliggjørelse i begrepets konkrete forstand. Det er ingen som har ledd av noen helt konkret, det er «bare» noen som er blitt kalt hore. Og dog, kan man kanskje allikevel kjenne igjen en liknende effekt. Ved å kalle noen for hore, er det kanskje ikke lang fra at man også har gjort noen til latter, spesielt hvis man samtidig også kan

anse det å bli gjort til latter som en nedverdiggelse. Søndergaard (2012) snakker allikevel om en litt annen mekanisme enn det som skisseres i Martines uttalelse. Det å bli gjort til latter, for så å forsøke å le med, er å forsøke å være en del av den gjengen som i utgangspunktet var samlet imot deg. Mens man i den situasjon at man blir kalt hore, innledningsvis er en del av fellesskapet. Men i det horebemerkningen blir slengt ut, er ens posisjon innad i gruppen tydeligvis ikke uten vederlag, det ligger noen premisser til grunn. Premissene er for det første, at du må underkaste deg tituleringen hore. For det andre må du akseptere denne formen for humor for å opprettholde din status som likekvinne (-mann). Det er det som ligger i trusselen. Aksepter din merkelapp, aksepter denne dobbeltbunnede form for humor, eller bli utstøtt. Med andre ord, vil man, ved å ikke akseptere å bli kalt hore, ellers kunne risikere å bli stemplet som en som ikke forstår seg på humoren og som dermed heller ikke tilhører den gruppen av ungdom hvor de normsatte kravene er gjeldende. Forstår du ikke humoren, kan det utløse en rekke konsekvenser; Forstår du ikke humoren, forstår du ikke hvordan vi tenker. Forstår du ikke hvordan vi tenker, tenker du annerledes enn oss. Tenker du annerledes enn oss, *er* du også annerledes enn oss. *Er* du annerledes enn oss, tilhører du ikke vår gruppe! Den siste konsekvensen er den verste av dem alle. Som vi skal se senere er det maktpåliggende å tilhøre gruppen. Det er nærmest et skille mellom liv og død.

Helseth (2005) masteroppgave beskriver en liknende situasjon. En jente blir seksuelt trakassert, men til hennes skuffelse ler hun, selv om hun vil at guttene skal slutte. Helseth (2005) bruker begrepet «populær», for å forklare viktigheten av å innordne seg de sosiale reglene. Hvis man opponerer mot å bli kalt seksuelt nedvurderende betegnelser, kan man miste sin popularitet. Dette samsvarer i en grad med mine funn, men skiller seg også fra dem i sitt fokus på å miste sin popularitet fremfor den overhengende trusselen om å bli ekskludert.

Humortrusselen, slik jeg har beskrevet den over, kan altså fungere regulerende på ungdommenes atferd og kan påvirke i hvilken grad de lar episoder med trakassering passere. Vi ser i neste kapittel nærmere på trusselen om å bli kalt hore.

Horetrusselen

Innfinner du deg ikke, kaller jeg deg hore!

Flere studier har vist at «hore» er det verste en jente kan oppleve å bli kalt (Bræck, 2006). Conroy (2013) viser til en studie der det for jenter, var seksuelle rykter som var den mest «psykologiske skadelig formen for seksuell trakassering» (min oversettelse). I

intervjumaterialet kommer det frem at et horerykte nesten er verre enn det å bli kalt hore direkte. Hvordan det kan ha seg, skal vi komme tilbake til.

I foreliggende undersøkelse er det spesielt jentenes uttalelser som skaper grobunn for en mistanke om en horetrussel. Inntrykket springer ut fra et par beskrivelser av bruken av ordet hore, der det overraskende nok, ikke ligger til grunn noen form for promiskuøs atferd. Snarere virker det som om at horebegrepet blir brukt der det *ikke* har forekommet sådant. Dette kommer blant annet frem i Ninas opplevelser, der hun forteller om hva som kan skje av seksuell trakassering på sosiale medier. «[...] fordi du ikke deler nakenbilder, så får du for eksempel slengt hore etter deg, fitte, pussy, feiging.» Her nevner hun flere ting. Du risikerer ikke bare å bli kalt hore, men alternativt også fitte, pussy eller feiging. Dette impliserer at det finnes flere trusselmomenter enn bruken av begrepet «hore» og kan henstille til dypere analytisk utgreiing. Dette kommer dog ikke tydeligere til uttrykk i det intervjumaterialet som denne analysen arbeider på. I denne studien ser vi horebegrepet som knyttet opp mot en dypt moralistisk, strukturell ordning av kjønnene og deres allokerte roller. Conroy (2013) viser, som nevnt i kapittel 2, at de respektive kjønnene har bestemte atferdskodekser å forholde seg til. Om du avviker fra kodeksen, vil du kunne oppleve en sosial avstraffelse fra omgivelsene. Menn/gutter har bestemte måter de er forventet å være på, bestemte temaer de er forventet å interessere seg i og et bestemt språk de forventes å anvende. Likeledes er det klare rollebeskrivelser for damer/jenter. Kjønnene skal holde seg innenfor sine scenehenvisninger, og disse virker regulerende på atferden. Det er slik trusselen om å bli kalt hore blir aktiv. Beveger du deg utenfor skriptet, hviler det en reell trussel om å bli kalt hore. For menn hviler det muligens en trussel om å bli kalt homo. Jeg har ikke funnet evidens for homotrusselen i mitt materiale, men det er plausibelt å regne med at den finnes.

Det som er interessant i mitt materiale, er at trusselen om å bli kalt hore er så tydelig aktiv til tross for at man holder seg innenfor skriptet, slik utdraget fra intervjuet med Nina viser. I intervjuet med Martine kommer dette til uttrykk slik:

Martine: Altså, hore er jo en prostituert som man betaler for, altså egentlig. Og da er det liksom litt mer sånn derre -blir brukt, altså en hore blir brukt, mens en fuckboy bruker, kanskje? Så da er det jo litt mer sånn at du er mye mindre villig, da. hvis det gir mening.

Intervjuer: Ja, ja, ja, absolutt. E - jeg bare tenker at - hva er det det fører med seg da, av følelser - blir du da et offer når du blir kalt hore? **Martine:** M - jeg tror - du har på en måte gjort noe galt, eller folk synes du har gjort no` galt og da fortjener du - å bli sett ned på, kanskje? **Intervjuer:** Mm. Men du er jo blitt brukt!? **Martine:** Ja.

Martines «ja», blir hengende i luften. Vi skjønner at det er noe vi ikke skjønner. Dette er en stor motsigelse. En person som blir brukt, må jo være en passiv part, altså en som ikke har vært aktiv og ergo kan hen ikke bli beskyldt for å ha handlet feilaktig. Allikevel forteller Martine at det er slik hun opplever det. Hun kan ikke forklare det. Min insinuerer blir ikke utdypet. Og det er her, i dette mellomrommet, at forståelsen av horetrusselen springer frem. Enda tydeligere blir det, da Martine litt senere forteller at «disse ordene blir jo som oftest brukt mot folk som ikke har seksuell erfaring i det hele tatt!» Og samtalen fortsetter:

Martine: Fordi du kan si hore til en som aldri har hatt sex. Fordi - alle vet at det egentlig ikke er sant, og da er det gøy å tulle med. Mens, hvis du sier det til en som har, så - blir det på en måte frekt og ekte og... **Intervjuer:** ja, aha! (*Jeg blir stille et øyeblikk, før jeg fortsetter:*) - Men hva er det som gjør at det er noen som tar det ille opp da, å bli kalt hore, hvis - hvis du egentlig ikke har gjort no? **Martine:** Jeg tror det er den frykten for at folk tror på det! E - man er - vi er jo i et veldig sånn stadie hvor det er *veldig viktig å bli likt*, og det er veldig viktig å vite at alle liker deg og at du er-e - og vite hva folk tenker! Og da hvis - du blir kalt hore i klasserommet for eksempel, så vet du ikke hvem som hører det, og da vet du ikke hvor det går. **Intervjuer:** Nei, ok. Så det kan det bli et rykte som... **Martine:** Ja. (*stillhet*) **Intervjuer:** Ja. Ja, ikke sant. (*ny stillhet*) Så det trenger altså over hode ikke å ha noen sammenheng med praksisen din å gjøre. **Martine:** Nei.

Vi ser at Martine forklarer årsaken til at trusselen om å bli kalt hore er så stor for jenter, bunner ut i frykten for å ikke bli likt. Frykten for å ikke bli akseptert? Frykten for å bli ekskludert? Hva så med guttene? Manne Forsberg (2005) sammenstiller bruken av hore og homo i et og samme system; hore- og homosystemet. Som avgrenset i innledningen til denne oppgaven, ser jeg ikke på homonegative utsagt i dette arbeidet og homotrusselen er heller ikke fremtredende i intervjuene. I tillegg mener jeg ikke at bruken av disse begrepene kan forstås på samme måte, jeg forklarer dette under.

Trusselen om å bli kalt homo

Da overskriften skiller seg i format fra de andre trusseloverskriftene, er dette med fullt overlegg. Den inngår ikke i det settet med trusler som sprang ut av intervjumaterialet, og kan dermed ikke presenteres som et funn i denne undersøkelsen. Det er dog ikke til å unngå at man må gruble litt over hvorfor. Jeg har ikke fått det til å stemme at homotrusselen skulle ha en legitim sammenliknbarhet med horetrusselen. Det å bli kalt homo er helt sikkert en reell trussel, men det kan ikke være den samme mekanismen som ligger til grunn. Hvis man skulle sammenliknet et ord som blir brukt på det mannlige kjønn, som motsvarer begrepet hore, så måtte det i så fall være horebukk, eller eventuelt fuckboy, som er et begrep denne studien har

introdusert meg for. Men horebukk er ifølge Martine litt utdatert, og dessuten er fuckboy assosiert med noe helt annet:

Martine: Fuckboy, da er det, da er du likandes, eller da er, da liker folk deg, og du får mange damer og folk vil... Mens hore er jo - altså, hore er jo en prostituert som man betaler for, altså egentlig.

Da jeg fortsatt ikke velger å inkludere denne formen for trusler, har det allikevel først og fremst å gjøre med at jeg ikke synes jeg har funnet evidens for at denne opererer slik de andre truslene gjør. Det er dog vist i tidligere studier, (se for eksempel Bendixen & Gabriel, 2013), at noe av det verste en gutt/mann kan bli kalt, er knyttet til homoseksualitet. Denne studien opererer med seksuell trakassering i det sosiale og moralske feltet og tangerer dermed det jeg refererer til som et trusselmoment. Men de bruker ikke denne benevnelsen og viser ikke til denne mekanismen hvor frykten for ekskludering er den som er katalysator for trusselpraksisen. En studie av Slaatten, Anderssen og Hetland (2015), viser at en høy andel gutter opplever å bli kalt homorelaterte adjektiver på ukentlig basis og at dette kan medføre store konsekvenser for den som blir utsatt. Man kan således muligens utlede at siden en høy andel heteroseksuelle gutter så hyppig blir kalt homo, kan det være mulighet for en homotrussel. Dessuten kan en trussel om å bli kalt homo helt sikkert komme tydeligere frem i en annen studie utført med andre øyne, men i denne sammenhengen finner jeg ikke overbevisning for å ta den med her. Da jeg allikevel vil diskutere denne eventuelle formen for trussel, er det for å diskutere den opp mot det jeg har kalt horetrusselen og hvorfor den ikke har resonans til trussel slik horebegrepet har.

Det er en åpenbar forskjell på homo- og horebegrepet når det gjelder identitet. Det kan være mangfoldige årsaker til at sexyrket er blitt en sexarbeiders skjebne, men jeg tar her utgangspunkt i prostitusjon som et valgt yrke. Homo, på den andre siden, er en legning. I neste omgang blir det åpenbart at det å være homo og det å være hore er to vidt forskjellige ting. Man blir ikke født inn i et yrke slik man gjør med legning. Du fødes ikke som hore, men du fødes til å være homo. Hvilke konsekvenser får det, i lys av trusseltankegangen?

Det eneste stedet i intervjumaterialet hvor homo blir diskutert (begrepet blir nevnt noen ganger i tre av de fire intervjuene, men uten at det blir diskutert) er i følgende utdrag fra intervjuet med Kristian hvor han forteller om en episode der noen kom i skade for å kalle en av klassekameratene sine som er bifil for homo:

Kristian: [...] og da hender det selvfølgelig at man glepper opp sånn, det hendte jo her om dagen, at det var noen som kalte han for homo. Og det var sånn; "sorry, det va`kke men - det va`kke sånn.. - Han var sånn der "det går fint, liksom, det æ`kke no problem. Så det er liksom - det er ingen som - når jeg så det, så skjønte jeg liksom - eller det var veldig sånn eksempel på at de mener faktisk ikke no`vondt. De mener ikke sånn - homo som no`slem. Det er liksom bare sånn man sier på en måte da. For de mente jo ikke at det var feil for han å være bifil.

I dette utdraget ser vi hvordan Kristian konkluderer med at man ikke mener noe vondt da man kaller hverandre for homo, for hvis noen *er* homo, så bruker man det ikke mot den personen. Plausibiliteten i resonnementet hans kan være gyldig. Jeg ser dog en mulig annen tolkning. Det at ungdommene ikke bruker homobetegnelsen direkte til en som har en bifil legning, handler i grunnen bare om at de tar avstand fra å stigmatisere noen som allerede har tatt et standpunkt om å skille seg ut fra gruppen. Det at homobegrepet blir brukt om personer som ikke har gjort noen distinkt manøver ut av gruppen, kan allikevel være problematisk. Det er nemlig kun slik det kan fungere som en trussel. Man kan ikke true en person med homo- eller horestemplet, som allerede har deklart seg selv som homo, eller hore (det vil si prostituert). Det kan man derimot med en som *ikke* har det.

Forskjellen på en trussel og et stempel

Man kan altså bli kalt hore uten at man har vært i nærheten av å bedrive noe som likner på noen form for løsaktig atferd. Hvordan kan dette ha seg? Jeg mener det er her det blir åpenbart at det nettopp er snakk om en trussel. En trussel er noe som skjer i forkant av noe som skal skje. Overgrep.no (2017) definerer trussel slik: «En trussel foreligger dersom noen i ord eller handling som søker å tvinge noen andre til enten å utføre eller ikke å utføre bestemte handlinger, under lovnad om at noe alvorlig eller verre kan eller vil skje dersom vedkommende ikke adlyder.» Trusler skiller seg fra straff i tidsrelasjon til hendelsen. Trusler forekommer før hendelsen, mens straffen forekommer etter. Jusleksikon.no ("Straff," 2021) definerer straff slik: «Straff er en reaksjonsform på uønsket oppførsel eller handling, og kan ta mange former.» Conroy (2013) skriver at seksuell trakassering fungerer som en påminner om at man har mislykkes i å følge de hegemoniske kjønnsnormene. Slik seksuell trakassering blir beskrevet her, likner mekanismen mer på straff enn på trussel. Men i min undersøkelse fremstår trusselen som redskapet, mer enn som straffen, merkelappen eller stemplet. Det å for eksempel kalle en som tar penger for seksuelle ytelser, altså en som arbeider som hore, for hore, har en annen virkning enn å kalle en som ikke ikler seg i denne yrkestittelen. Horen kan føle seg stigmatisert og at det er plagsomt å bli stemplet, men ikke først og fremst truet.

Derimot er den som gjør sitt beste i å holde seg innenfor de strenge moralske normer, mer et offer for horetrusselen.

Martine: ja, jeg tror mange tar det litt verre enn man skal tro, kanskje man bare ler det litt av det der og da, men jeg tror man kanskje tenker over det.

Nina: Og som oftest, da, så vil jeg si at jenta på en måte ikke tør å gjøre helt noe imot, altså det er veldig, veldig forskjellig altså. Men - hvis jenta ikke tør å gjøre noe imot, så tror jo han at han på en måte har kommet gjennom da.

Intervjuer: Hvorfor - hvorfor tør ikke jenta å gjøre noe imot?

Nina: Fordi de blir litt sånn; ok, hvis jeg gjør noe imot nå, så kanskje jeg ikke blir like populær, men kanskje jeg blir litt populær hvis jeg gjør det her.

Hvorfor er horetrusselen så farlig?

Helseth (2005) tolker det at jentene ler som respons seksuell trakassering som et uttrykk for det ambivalente forholdet mellom det å få seksuell oppmerksomhet, og det å bli utsatt for seksuell trakassering. På samme måte beskriver Conroy (2013) at selv om den seksuelle trakasseringen kan oppleves plagsom, kan det også være noe flatterende ved det. Dette forklarer hun med at kvinner sosialiseres til både å være seksuelt attraktive for menn, samtidig som at de skal fremstå som rene og jomfruelige. Vi kan bruke Bordieus (ref. i Sørensen, 2015) kapitalbegreper for å forstå dette. For kvinner kan, ifølge Bordieu, oppnå en form for erotisk kapital, som gir henne «sosial mobilitet» (Sørensen, 2005, s. 125) men kun hvis hun samtidig også oppfattes som respektabel. Den erotiske kapitalen er knyttet til kvinnens utseende. Dette gjør at jenter og kvinnen må balansere på en tynn linje mellom det å få anerkjennelse for sin skjønnhet, samtidig som at hun må vokte seg for å ikke sole seg for mye i glansen og dermed bevege seg over på den usømmelige siden.

Sørensen (2015) oppgir også at bruk av ordet hore (og homo) brukes som «frampek» allerede fra elleveårsalderen. Slik blir man forprogrammert til å forstå sin status som hore (eller homo) da man senere inntreer i den alderen der seksuell praksis blir mer aktuell. Horebegrepet (og homobegrepet) blir slik etablert som en form for trussel.

Bræck (2006) har vist at det ikke alltid trenger å være negativt å bli kalt hore. Blant sine informanter på østkanten av Oslo, kunne informantene fortelle at det å bli kalt hore, kan være et vennskapelig begrep, så lenge det ble sagt mellom to venninner. Disse informantene hadde dog ikke norsk som morsmål, og kunne av den grunn mangle en «form for språklig følsomhet» (ibid.) og dermed ikke oppleve den samme konnotasjonen av begrepet slik jenter med norsk som morsmål kanskje gjør. Hun diskuterer også om ikke bruken av ordet mellom

jenter, kan være en måte å ta makt over ordet igjen, eller omdefinere det, gjøre det til et fellesskapsfremmende ord (ibid.) Dette er ikke noe jeg har kommet over i mitt materiale. Men jeg vil allikevel våge å foreslå at det fremdeles er snakk om en iboende trussel i horebegrepet selv om det blir sagt mellom venninner. Dette minner snarere om en samme type teknikk som den latterliggjorte eleven i Søndergaards (Brinkmann & Jensen, 2011) beretning benyttet. Det å le med. Det å akseptere sin skjebne. Eller elske den, slik Bordieu (2000) introduserer begrepet *amor fati* (se kap. 2).

Vi har nå sett hvordan ulike trusselbilder kan oppstå i assosiasjon til humor, og bruken av ordet hore. Vi fortsetter med tredje, og siste trusselmoment. Trusselen om å bli kalt snitch!

Snitchetrusselen

Ved siden av humor- og horetrusselen, synes jeg i tillegg å kunne utlede en trussel om snitching, som er engelsk for tysting eller sladring. Og denne trusselen er det som skaper vanskeligheter med hensyn til involvering av de voksne i situasjoner med seksuell trakassering. Som vi skal se mot slutten av dette kapitlet (under viktigheten av å satse på miljø), kommer det frem at ungdommene ønsker seg at de voksne rundt dem både skal ta problematikken med ST på alvor, og sågar gjøre noe med det. Problemet oppstår i det jeg leder dem inn i en spørsmålsrekke som borer dypere og dypere inn i *hvordan* de ønsker seg situasjonene håndtert. I intervjuene hadde jeg en seksjon med tenkte eller hypotetiske situasjoner som jeg ønsket at de skulle beskrive utfallet av. Spørsmålsrekken besto av fem ganske like spørsmål som kun skilte seg fra hverandre med små detaljer. Svarene her kan tyde på at ungdommene befinner seg i en situasjon, der de på den ene siden ønsker seg vokseninn gripen i situasjoner med ST, mens de på den andre siden kjenner på en motvilje mot å blande de voksne inn i konfliktene. Jeg får altså inntrykk av at de faktisk føler seg fanget i sitt eget intrikate ungdomssystem. Se for eksempel på dette utsagnet fra Martine:

Martine: Lærerne sier jo - hvis du ser noen, eller det skjer med deg selv, så vil de at du skal komme og si ifra. Men - jeg vet ikke hvor mange som faktisk - tør å komme og si ifra.

Martine bruker ordet «tør». Hun vet ikke hvor mange som faktisk tør å si ifra til lærerne om de er blitt utsatt, eller har sett at noen er blitt utsatt for seksuell trakassering. Kristian refererer til «kulhet». Det er ikke kult å si ifra til læreren:

Kristian: Vi får høre det ganske ofte av lærere som "det er kult å si ifra" og (smiler) det er kult å være, - det er kult å være moden og (smiler mer), men det er jo - enhver elev, det æ`kke - det æ`kke sånn det fungerer.

Etter hvert som vi beveger oss dypere inn i denne materien, blir det mer og mer komplisert. Jeg spør Stian om han føler at jenter og gutter kan komme til læreren og snakke om det:

Stian: «Egentlig ikke, for å være helt ærlig, nei. Men mer sånn - lærer`ne og elevene ha`kke - hakke det forholdet, da. Her fungerer det nok mer sånn at – de [ungdommene] tar det helst innafor seg selv. Eller i den kretsen de er i, liksom. Og snakker om det der, og diskuterer det der, og prøver å håndtere det der da.»

Sitatene viser eksempler på at elevene er tilbakeholdne med å trekke voksne/lærere inn i konflikten. Jeg får følelsen av at ungdommene ikke helt har tiltro til at de voksne vil kunne håndtere problematikken på den rette måten. Som Kristian sier det:

Kristian: det er jo helt klart at jeg vet mye mer enn det som foregår i miljøet - eller i klassemiljøet enn det en lærer gjør, selv om en lærer kanskje tror at han har full oversikt og, jeg veit hvordan det fungerer hos dem og, jeg er så voksen og stor og jeg har erfart dette skjæl og. Men en elev har mye bedre peiling på hvordan ting faktisk foregår. -Hos medelever, enn det en lærer har!

Dette kommer frem på en annen måte i Nina sitt sitat. Her er det noe som skjer. Hun snakker saktere, drar litt på ordene og nøler litt. Det er som om det blir intrikat og vanskelig da hun forklarer hvordan hun skulle ønske at læreren håndterte saken:

Nina: -Og spesielt snakka - kanskje det var noen som så på? Og på en måte ikke var for offentlig med det. Og bare ta møte, alle bare d-, at de på en måte gjør det litt mer stille da. For det at, - hvis det blir veldig åpenlyst, da vil kanskje vitnene og, - som har sett det her, kanskje ikke ville si no`, fordi da - fordi da er det en del som - å ja, er det noen som - da er det noen som får vite at jeg gjorde det!»

Dette med å gjøre det litt stille og ikke så åpenlyst, går igjen også hos Kristian:

Kristian: En lærer burde tatt det opp først - eller en lærer burde venta til den personen er aleine. Eller oppsøke den personen - tatt`n med eller no`. Og snakka med den personen aleine først, for å høre dems mening om saken, før [...].

Vi ser at ungdommene skal forklare hvordan de ønsker at voksne skal trekkes inn i saken, er det som om noen varsellamper kommer på. Martine tror kanskje ikke at elevene tør gå til læreren. Kristian mener man ikke vil gjøre det, fordi det ikke er det «kule» å gjøre. Stian forteller at elevene tar det seg imellom og Nina tenker at noen kan bli redd for at andre skulle få vite at de hadde sagt ifra. «Hvis de andre får vite at jeg har sagt ifra» – hva ligger i det? Kristian, som istemmer Ninas observasjon, utdyper at det å bli mistenkt for å ha snakket med læreren, sågar kan gjøre situasjonen enda verre!

Kristian: [...] fordi hvis den personen da, blir straffa, den som gjorde det da, så kommer den sikkert til å si det til sine venner og da kommer alle til å være sånn "ja, du tysta på lærer`n og, skikkelig teit av deg og det kan jo bare være enda verre for han.

Hva er enda verre enn hva? Er det enda verre å bli stemplet som snitch enn å bli seksuelt trakassert? Det kan se slik ut på Kristians formulering. Dette kommer helt sikker an på hvor grov den seksuelle trakasseringen er, men hans umiddelbare tanke er at det kan være enda verre å bli stemplet som snitch enn å bli seksuelt trakassert. – Fordi det da er en fare for å bli stemplet som annerledes, som en som ikke passer inn i gruppen og som en som like gjerne kan ekskluderes? Det er med andre ord slik trusselen om snitch, i likhet med trusselen om humor og hore, kan gjøre det lettere for elever å akseptere tilfeller med seksuell trakassering, slik den latterliggjorte aksepterer å bli gjort til latter i Søndergaards (ref.) fortelling.

Sier du ifra, kaller jeg deg en snitch!

Hva er det de voksne må forstå, for at de skal kunne håndtere situasjonen slik at elevene føler seg komfortable med det? Slik jeg tolker det, handler det ikke om at de ikke vil ha de voksne inn for å hjelpe til. Det handler mer om hva de andre skulle synes og tenke om en selv gikk til en voksen for å få hjelp. Kan dette ha å gjøre med disse ungdommenes alder? De er ikke barn, og de er ikke voksne. De befinner seg i et mellomtrinn, der noen saker fint kan håndteres på egenhånd, mens andre episoder fremdeles er best håndtert sammen med voksne. Det å trekke inn de voksne kan kanskje assosieres med å være barn, å være avhengig av de voksne? I så fall vil det være degraderende og nedverdiggende å bli kalt snitch. En snitch er en som trenger de voksnes hjelp! En snitch er et barn! Og det vil man ikke være. Man vil være som de andre. Man vil være ungdom, og tilhøre gruppen. Man vil ikke ekskluderes! Og som vi skal se i følgende kapittel, man vil bli likt, og det er viktig!

[Hvis man ikke blir likt, er det over og ut!](#)

Det er maktpåliggende for disse ungdommene å bli likt og anerkjent av de andre! Ellers er det – som Kristian påpeker – Over og ut!

Over og ut? - spør jeg.

Kristian: Ja. Hvis du er liksom en av de som - hvis du ikke blir likt på ungdomsskolen, av liksom, majoriteten da, så er det veldig sjelden at du blir (lite sukk) invitert på ting. Det er veldig sjelden at du blir liksom. - Hvis det er gruppearbeid på skolen da, og det er valgfrie grupper, så er det veldig sjelden at du er en av de som blir valgt ut, til å være... -Hvis det er gruppe på fire da, og så er dere fem i en vennegjeng, og du er kanskje den som er litt mer på

kanten av vennegjengen, så kan det mye fortære hende at de fire går sammen uten og i det hele tatt snakke med deg, på en måte da.

Kristian er ikke alene om å påpeke at det å bli likt er veldig viktig. Nina beskriver over (s. 10) at lærerne burde lage minst mulig oppstyr rundt situasjonen, og grunnen til det, er trusselen om å bli kalt snitch som hviler over dem. Hun fullfører paragrafen som startet over med: « - da er det noen som får vite at jeg gjorde det [sladret], da blir jeg kanskje, - da (pause) - kommer sikkert folk til å snakke stygt til meg, eller ikke like meg og sånne ting da.» Jeg presiserer her at det ikke er henne selv hun refererer til. Dette er hennes oppfatning av hvordan den generelle ungdom ville tenke om situasjonen. Beskrivelsen hennes blir ikke mindre interessant av den grunn. Som Kvale og Brinkmann (2015) skriver, er det informantenes opplevelsesverden man er ute etter, ikke nødvendigvis generaliserbarhet eller overførbarhet. (Inneværende studies metode og om generaliserbarhet, er beskrevet nærmere i kapittel 3). Det viktige her, er at Nina tror at ungdom vil være redd for at andre ikke vil like dem hvis de trekker de voksne inn i konflikten. Men for å illustrere poenget ytterligere, legges her også frem de andre to sine fortellinger om det maktpåliggende av det å bli likt.

Martine: Jeg tror de er den frykten for at - folk tror på det! Vi er jo en veldig sånn stadie hvor det er veldig viktig å bli likt, og det er veldig viktig å vite at alle liker deg og at du er - og vite hva folk tenker! Og da hvis du blir kalt hore i klasserommet for eksempel, så vet du ikke hvem som hører det, og da vet du ikke hvor det går.

Samtalen med Kristian fortsetter, og etter hvert går forklaringene på konsekvensene av å ikke bli likt med ganske alvorlige termer. Her skal vi se hvordan Kristian beveger seg fra å snakke om konsekvensen av ikke å bli likt, til å ende opp med å snakke om døden. Jeg presenterer en lengre dialog for å vise hvordan det utviklet seg slik. Visse passasjer er tatt vekk for å korte det litt ned, men det essensielle er med:

Kristian: Ingen vil jo føle seg utafør! Så da er det på en måte viktig for de fleste å kanskje, selv om de ikke er helt komfortable med det selv da, så er det liksom - ok, da kan jeg velge da, å gjøre noe som jeg ikke synes er helt kult, men å slippe å føle meg utafør seinere, eller velge å gjøre det jeg syns er riktig, men da vil betalinga være at jeg ikke kan blir bedt på den festen neste helg eller...

Intervjuer: Da blir det en vanskeligere konsekvens å ta, egentlig?

Kristian: Ja, jeg tror det for mange, at det er vanskeligere å være litt annerledes da, og ikke bare gjøre det som folk vil at du skal gjøre, men å gjøre - stå for det du selv mener, er ganske vanskelig for ganske mange. Tror jeg. I hvertfall nå, i ungdomstida, som det er mange som er usikker på seg selv og veldig sånn - det skjer så mye på en gang, det skjer veldig mye veldig fort og da er det kanskje greit å være - holde seg litt trygg på en måte da. For de fleste.

Intervjuer: Til tross for at man opplever kanskje en eller flere ganger litt sånn..

Kristian: Hvor det var sånn "ei, sku`kke ønske at jeg var med og gjorde det, men jeg hadde ikke noe valg, fordi hvis jeg ikke hadde gjort det, så hadde jeg ikke vært trygg på en måte da.

Intervjuer: Nei, ikke sant. Ja, trygghet ja, er det liksom litt sånn stikkord?

Kristian: Ja, jeg tror det. At det handler veldig mye om seg selv, og være et liksom - at du slipper å være den som blir kasta under bussen da. At det - du vil heller at det skal være en annen det går ut over enn deg selv.

Intervjuer: Ække det - egentlig litt egoistisk? (ler litt)

Kristian: Jo, veldig egoistisk, men sånn er det bare (ler litt) Det er jo - mennesker i naturen er jo egoistiske, sånn egen - tror jeg da i hvert fall. Jeg tror liksom ni av ti kommer til å prioritere seg selv foran en annen person hvis det kommer - hvis det et spørsmål om, jeg har sett et par eksperimenter da, hvor de har gitt liksom et spørsmål om liv og død, meg selv eller en fremmed, så har ni av ti valgt seg selv.

Intervjuer: Men da snakker vi om døden nå?

Kristian: Ja ja, men liksom –

Intervjuer: Til følge liksom, men det er - sammenlikner du litt den tryggheten med- med...

Kristian: - Sånn at folk liksom - heller en annen person, at det skal skje med en annen person enn meg. Heller, jeg vil heller at noe vondt skal skje med den personen, for da slipper jeg å oppleve det samme.

Det å bli likt, er det samme som å bli akseptert. Det å bli akseptert, er det samme som å være en del av gruppen! Vi ser at ordet trygghet kommer opp i denne dialogen. Det å være en del av gruppen er synonymt med trygghet. Det motsatte, det å ikke tilhøre gruppen, er knyttet til frykt og utløser en kort tankerekke som medfører katastrofale konsekvenser og til og med assosiasjoner til døden. Dette betyr ikke nødvendigvis døden i sin bokstavelige forstand. Men kanskje mer som med Søndergaard (2012), den sosiale død.

Jeg har her gjennomgått tre trusselmomenter som kan være med på å videreføre en ungdommelig praksis hvor seksuell trakassering foregår. Alle tre trusselmomentene er generert av en enda større og enda mer truende realitet, nemlig frykten for å bli ekskludert. Søndergaards (2012) mobbeteori ligger som en teoretisk overbygning over gjennomgangen. Det er den sosiale eksklusjonsangst som gir truslene deres makt til å kneble ungdommene til innordning og forstillelse.

Videre skal vi nå kikke nærmere på et annet viktig aspekt ved seksuell trakassering. Foruten de komplekse sosiale mekanismene som omfavner ungdommenes livsverden, kommer man

ikke utenom å snakke om kjønn i en slik kontekst. Vi ser nærmere på hvordan kjønn, og de tilhørende normative forventningene konstituerer og reproduserer seksuell trakassering.

Kjønn

Man kan ikke berøre temaet seksuell trakassering uten å diskutere kjønn, selv om denne praksisen ikke kun er en som utspiller seg imellom kjønnene. Dog viser forskningslitteraturen at seksuell trakassering i stor utstrekning dreier seg om menn som trakasserer kvinner eller gutter som trakasserer jenter (Stein, ref i Helseth 2006) I samfunnet ellers er nok ikke oppfatningen annerledes. Jeg tør heved, at når man nevner seksuell trakassering, skjer det en mental konstruksjon av en situasjon, der menn er overgriperne og kvinnene er ofrene. I kapittel to redegjorde jeg for teorier som omhandler kjønn, noen vil kalle disse for feministiske teorier. Jeg opplever begrepet feministisk teori som et holdningsladet begrep, men i denne gjennomgangen ønsker jeg å benytte teoriene til å belyse dynamikken mellom kjønnene, snarere enn å belyse situasjonen fra et feministisk synspunkt, forstått som fra kvinnenens side. Som Sletteland (2018) skriver i sin artikkel «Da #metoo kom til Norge», kan man kanskje først enes om endring hvis man ikke samtidig sitter dumpt fast på hver sin side av skyttergraven. Uten at partene går sammen om en «felles fiende» er endring vanskelig å arbeide frem. Så hva er den fienden som kjønnene har til felles? Sletteland (ref) har analysert hvordan #metoo ble katalysator for en endringsvilje og handlingskraft mot seksuell trakassering i arbeidslivet, nettopp fordi man fokuserte på at dette var et strukturelt problem, mer enn en konflikt mellom kjønnene, der den ene er den skyldige parten. Denne innfallsvinkelen lar seg sammenlikne med Søndergaards (2011) teori der man nettopp vender oppmerksomheten vekk fra individene og heller retter den mot konteksten. Kanskje er det slik vi bør forstå og diskutere seksuell trakassering med ungdom i pubertetsalder?

Kjønn kan være et komplisert tema for diskusjon, og da jeg som kvinnelig «forsker», møter tiendeklassinger for å snakke med dem om seksuell trakassering, kan man ikke overse den konstellasjonen som oppstår i intervjuene med guttene og jentene.

I fortsettelsen følger det en utvidet fortolkning av, spesielt guttenes uttalelser. Jeg vil i forkant på nytt presisere, selv om det foreligger en dypere utgreiing av dette under metodekapitlet, at uttalelsene presenteres som utdrag fra intervjumaterialet og at informantenes resonnementer som helhet, bar preg av både respekt og nyanserte betraktninger på temaet. Da jeg i det

forestående, gjør en dyptgående fortolkning av guttenes uttalelser, må dette ikke forstås som at informantene fremla ensidige betraktninger, selv om utdragene og kommentarene til dem, kan fremstå som fragmentert, ensidig og oppstykket. Utdragene er plukket ut og presentert fordi de inneholder interessante inntrykk som jeg som studentforsker har fått gjennom arbeidet med analysen.

Kognitiv dissonans?

«En ubehagelig tilstand av psykologisk spenning, fremkalt av to eller flere tanker, holdninger, tro eller bevissthet om atferd, som er inkonsistente eller ikke passer sammen» (Hogg & Vaughn, 2011) (min oversettelse).

Da jeg snakker med guttene om dette temaet som studien undersøker, synes jeg å oppleve en ambivalens, motstand, inkongruens eller dissonans. Det er som om de vet hva de er forventet å svare, samtidig som at de føler på – en urettferdighet?

Dette er noe som oppstår flere steder i intervjuene med guttene, spesielt helt i begynnelsen av intervjuet. Ganske tidlig, rett etter at de har definert hvordan de oppfattet seksuell trakassering, viser jeg dem filmen med de tre jentene Lea, Ellisiv og Ea, som sitter i Tv2 nyhetene sitt studio og blir intervjuet av en engasjert kvinnelig reporter. Scenen utspiller seg i dagene før kvinnedagen, 8. mars 2019, hvor jentene har bidratt med sin parole; «Vi går på skole, ikke kall meg hore, stopp seksismen i skolegården.» De tre jentene definerer seg som feminister, de fremmer at feminisme er viktig, og de ønsker at flere skal følge deres eksempel. Jentene forteller om en hverdag der gutter vurderer jentenes pulbarhet og hvor stor kløft de har. De forteller om en utbredt bruk av kvinnelige ord som skjellsord; folk mister blyanter og roper «fitte» ut i klasserommet (Johansen, 2019).

I intervjusettingen med meg og informantene, har jeg altså lagt dagsplanen på bordet. Jeg viser dem filmen med tre jenter som tydelig markerer seg på den ene siden av problematikken, som feminister og som ofre. I tillegg til filmen, hadde jeg med meg en del utskrifter av Si;D-innlegg, arbeidsmiljøloven, opplæringsloven og straffeloven, alle med paragrafer som omhandler seksuell trakassering, eller det som likner. (I opplæringsloven er ikke seksuell trakassering beskrevet eksplisitt). Alle informantene ble oppfordret til å bla litt i disse før oppstart, mens jeg ordnet med pc, logget på internett, fant frem til filmavsnitt og la klart opptaksutstyr.

Og der var vi. Han og jeg. Den 16 år gamle ungdomsskolegutten og den 39 år gamle studentforskeren. Vi skal diskutere seksuell trakassering, med film og artikler som utgangspunkt. At situasjonen er preget av våre begges forforståelse og forståelseshorison, er uten tvil. Han er på en måte forhåndsdømt og sitter overfor en voksen kvinne som tilhører gruppen av de forsmådde. Heri finner man et merkelig, og heldig eller uheldig paradoks, alt ettersom hvordan man ønsker å tolke det. Med dette in mente, la oss se nærmere på hvordan intervjuene utartet.

Det er din kropp, du bestemmer!

Dette sier begge guttene. Jentene sier det faktisk ikke. Guttene sier det. Det er din kropp, du bestemmer. Men i det ordene er sagt, er det som om dissonansen oppstår. Jeg er ikke i tvil om at de mener det, det er den som eier kroppen, som bestemmer hvor grensene går, og det mener de, og det er de enige i. Men det er som om det blir sagt som en regle eller mantra, eller tillært setning, mer enn at det er helt internalisert som en faktor som angår dem selv. Det kan være at det blir slik fordi de ikke føler at dette mantraet er myntet på dem. Det vil si det er det, men ikke for at de selv skal kjenne på rettigheten til sin egen kropp, men mer som en formaning! Dere må huske på at jentene har bestemmelsesrett over sin egen kropp! Dette mantraet innebærer at de er satt i bås. Og de skynder seg å plassere seg i båsen, for å ikke utløse en flom av beskyldninger for å være mannssjåvinister med udiskutabelt herredømme i kraft av å være kjønn, sitt kjønn, det mannlige. De er litt lei av det der. De er litt lei av at de alltid skal ha den rollen. At de alltid skal være de som må være de forsiktige for ikke å såre, krenke eller forgripe seg på de kvinnelige individene.

Ved siden av at mantraet setter guttene i bås, faller det også ved siden av tematikken seksuell trakassering og dreier seg kanskje mer om alvorlige fysiske overgrep? Da jeg gjorde et googlesøk på kombinasjonene «det er min kropp, du bestemmer» eller «din kropp, du bestemmer», kommer det artikler og filmer opp om vold og overgrep produsert av Udir og NRK. Dette mantraet tilhører derfor kanskje en form for overgrep som ligger utenfor feltet seksuell trakassering. Det at guttene henviser til dette mantraet, gjør dermed at jeg stopper opp og tenker. Det er noe med å bruke et såpass sterkt virkemiddel, det står som litt voldsomt og kontrastfylt mot den situasjonen vi egentlig diskuterer. Skal man forstå det som en hån? Tar de ikke seksuell trakassering seriøst? Eller handler det mer om en tilstand der de selv føler seg truet og kan få lyst til å kaste med bomber? Jeg tror ikke de håner temaet seksuell trakassering. Jeg tror snarere de er lei av å bli kalt den store stygge ulven, og at de, i kraft av

sitt kjønn, har tilgang til en mer kompleks og nyansert dynamisk forståelse for hva det er som foregår.

Min fortolkning strekker seg ut over det guttene har sagt, men for å utdype det jeg har fremlagt over, skal jeg under forsøke å understøtte fortolkningens sannhetsgehalt. Ved siden av den foregående skildringen av intervjusituasjonen, hvor Si;D-artikler, lover og filmer, samt en kjønnsmessig skjevhet mellom intervjuer og informant skaper den aktuelle settingen, skal jeg tilføre guttenes uttalelser til konteksten. Stian bruker denne setningen allerede helt i begynnelsen av intervjuet, under selve definisjonen av hva seksuell trakassering er:

Intervjuer: seksuell trakassering, -hva tenker du at det er?

Stian: Seksuell oppmerksomhet som ikke er - Hvis en person ikke vil at du skal gi dem en viss oppmerksomhet og du gjør det uansett, så kan man se på det som seksuell trakassering, selv om det er litt gråsoner akkurat der, ikke sant. Men det er sånn - det er mer hvordan du oppfatter det selv, og hva du mener, for det er jo *din kropp og du bestemmer over den*.

Det er ikke denne uttalelsen alene som gjør at jeg tenker at Stian kjenner på dissonansen mellom det han føler og det han er forventet å si eller føle. Det er den konteksten jeg har beskrevet, i tillegg til at det kommer så tidlig i intervjuet. Vi snakker om et tema som er befengt med forutinntatthet, der han og hans like er de skyldige og han ser seg nødt for å forsvare seg og sine. Han nevner gråsoner, og uttrykker kanskje med dette, at det ikke alltid er slik at en handling er ment som seksuell trakassering til tross for at noen skulle oppfatte det slik. I og med at han allerede er satt i bås, som den som utfører trakasseringen, ser han det kanskje fra en annen vinkel enn hva jentene gjør. Han ser muligens seg selv i en situasjon der han blir anklaget for å ha trakassert noen seksuelt, men det er ikke sikkert at han samtidig ser at han hadde til hensikt å tråkke over noens grenser? La oss se hvordan Kristian bruker setningen:

Kristian: Det som jeg også tror kan skje, som har jeg har opplevd også, ikke med meg personlig, men mer folk i klassen og på trinnet, er sånn at en jente sier "æ, han gjorde det og det mot meg" og det synes jeg er seksuell – eller, det er seksuell trakassering, mens han som faktisk gjorde det bare sånn "hæ? Det, - jeg mente jo ikke det, det var jo ikke det som var budskapet mitt, holdt jeg på å si.

Intervjuer: Hva - hva tror du var budskapet? Eller hva kan ha vært budskapet?

Kristian: Nei, altså... En ting kan jo være at de bare har gått over streken med - hvis de tuller eller no', men det er også noen som ikke er så veldig flinke til å flørte for eksempel og ikke vet helt hvor grensene går der. Og så er det jo også opp til person - eller fra person til person, fordi det kan jo hende... Hvis en gutt flørter med en jente på en måte da, som hu synes er

greit, og så gjør han det samme eller flørter på samme måte med en annen jente, men hun synes ikke det er greit og det er jo fordi folk har jo personlige eller forskjellige, liksom grenser da. Noen tåler mer enn andre og - Og ikke det at, ikke at det er noe feil i å ikke - for *det er din kropp, du bestemmer*. - Men jeg føler - i stedet for å gå rett på sak og si sånn "nei, han seksuelt trakasserte meg, han *hater jenter*», liksom, så må du først ta det opp med personen, mente du virkelig - hva var grunnen til at du gjorde det mot meg, var det, hadde du vond hensikt eller var det et uhell?

Vi ser her noe av det samme som hos Stian. Kristian bruker også denne setningen ganske tidlig i intervjuet. Åtte minutter ut i intervjuet, etter at vi har sett første filmsnutt, snakket litt om #metoo, og hvordan han tror det kan ha virket på ungdomsmiljøet, kommer denne kommentaren. Seksuell trakassering og #metoo er befengt med en forutinntatt forståelse om at det er gutten som er «overgriperen» (Stein, ref. i Helseth 2007). Dermed oppstår det en trang til på den ene siden å forsvare seg, samtidig som at man på den andre siden må skynde seg å anerkjenne at overgrep ikke er greit. Det er minst seks poeng i dette utsagnet til Kristian som gir inntrykk av et ambivalent forhold til tema, historikk og kontekst. Det første handler om humor. Kristian ser for seg at det i et domene som humor, kan oppstå misforståelser der noen kan føle seg seksuelt trakassert, til tross for at senderen mente det for moroskyld. Det andre poenget er knyttet til flørting og at seksuell trakassering kan bli utfallet av en misforståelse rundt det. Det tredje poenget handler om at mottakere av flørting har forskjellige grenser, slik at det ikke er så lett å vite hva de forskjellige synes er greit. Det fjerde poenget handler om at man ikke må trekke forhastede konklusjoner, der man skulle føle seg trakassert. Han legger her altså ansvaret over på mottakeren. Femte poeng er hans oppfatning av at en slik situasjon kan eskalere og at mottakeren kan overdrive langt utover konteksten og utvide trakasseringen til å gjelde, ikke bare det individet som befant seg i nærheten, men faktisk alle jenter. Og siste poeng er bruken av setningen «det er din kropp, du bestemmer». – Som sier noe om at han føler seg nødt for å forsikre meg om at han ikke mener at overgrep er greit.

Som hos Stian opplever jeg også her denne trangen til å overdrive for å kanskje understreke følelsen av at problematikken noen ganger oppleves som overdrevet fra deres side. Jeg har, med utdragene fra intervjuene med guttene, forsøkt å vise på hvilken måte jeg får inntrykk av at de kjenner på en dissonans. Jeg har vist hvordan de kanskje føler seg nødt for å forsvare seg, samtidig som at de, med en noe overdreven manøver, skynder seg å anerkjenne at problematikken må tas på alvor. Utover i intervjuene kommer dette til uttrykk på flere måter, og spørsmålet er, om dette er fruktbart som utgangspunkt for arbeid, samtale og diskusjon om og mot seksuell trakassering.

Samtalene med ungdommene, både guttene og jentene, bar som før nevnt, preg av fine refleksjoner, respekt og interesse. Det var på ingen måte preget av noen maktkamp, irritabilitet, ufinhet eller liknende. Men det er mellom linjene i deres refleksjoner og i de defragmenterte bitene, sammenholdt med det helhetlige inntrykket slik man forholder seg i en hermeneutisk fremgangsmåte, at erkjennelsen om et kanskje urettferdig utgangspunkt finner sin gehalt. Kan dette kaste lys på om det i det virkelige liv, med virkelige hendelser hvor seksuell trakassering oppstår som problematikk, kan føre mer til en form for dragkamp med beskyldninger og forsvar enn å føre til endring, resiprok forståelse og trygge skolemiljø? Kunne det tenkes at man, ved å starte på et litt annet sted, ville legge grunnlag for en annen, mer konstruktiv dialog?

Til forskjell fra den tradisjonelle, og tilsynelatende rådende definisjon av mobbing, der mobberen blir ansett som en spesielt usympatisk person som med vilje utfører kompromitterende handlinger overfor en annen, trekker Søndergaard (2014) lyskjeglen vekk fra den som mobber, og retter den i stedet mot årsakene til at det skjer, mekanismene og den kompleksitet som utgjør den barnlige eller ungdommelige varen og spillet imellom dem. Jeg trekker frem dette poenget, sammen med Sletteland (2018) bemerkning om #metoo og hvordan denne bevegelsen fikk gjennomslagskraft i det norske arbeidslivet på grunn av at fokuset var flyttet vekk fra en kamp mellom kjønnene, til å gjelde maktmisbruk generelt. Helseth skriver også at konsekvensene av #metoo i arbeidslivet ble en suksess fordi det «appellerte til en konsensus i storsamfunnet» (Sletteland, 2018, s 157). Kan arbeidet med seksuell trakassering i skolen lære noe av dette?

Både Stian og Kristian refererer altså til dette mantraet «det er din kropp, du bestemmer». De sier med dette at opp til hver enkelt hvorvidt noe oppleves som ST. Allikevel virker de opptatt av at man ikke må lage problemer ut av det som ikke er problematisk. Som om de vipper litt fra den ene til den andre siden. De bruker dette mantraet for å understreke at de ikke er tilhengere av voldsomme overgrep, samtidig som de i neste åndedrett peker på at noen (jenter) overdramatiserer. Det er noe imellom der. Noe imellom det å gjøre et fysisk overgrep og det å klosse seg frem i en tidlig oppblomstrende flørteevne. Guttene virker således oppgitte. Er det urettferdighet? Og hva med jentene? – Er de så trygget av dette beskyttelsesbegrepet «din kropp» at de kan trekke det langt noen ganger? I neste avsnitt skal vi ta jentene med, og se hvordan deres perspektiv skiller seg fra guttenes når det gjelder seksuell trakassering.

Et intuitivt perspektiv

Da jeg gjennomgår spørsmålene om hvorvidt de kjenner til, har oppfatninger om og bemerkninger om #metoo, slår det meg en tendens til kjønnslig perspektivtaking. Der jentene fremhever at #metoo har gjort det lettere for de som er blitt utsatt for seksuell trakassering å rapportere det, har guttene en tendens til å ta parti med den som angivelig skal ha utført den seksuelle trakasseringen. Det kan vi for eksempel se her hvor Kristian forteller om hva han vet om #metoo.

Kristian: Det jeg har hørt det er jo, - eller jeg har ikke satt meg veldig mye inn i det heller, men det jo veldig store offentlige profiler, som jeg har hørt har mista jobben og - fordi folk har kommet ut og sagt... Sånn som både Trond Giske eller han Kevin Spacey, sånne folk, - det er egentlig så langt min kunnskap går. Og at den bevegelsen da, har åpna for at folk som vanligvis ikke hadde turt å snakke om det som skjer med seg - har åpna for at det blir lettere for folk å snakke om det - og det synes jeg er en bra ting, men jeg har også sett eksempel på at det kan e.. være litt voldsomt. Som for eksempel hvis at noen tar en liten hendelse og e... gjør den mye større enn den egentlig er da.

Kristian: Det blåses opp som seksuell trakassering når det egentlig, når det egentlig er litt - sånn som på VG da så: X profil ble klandra for seksuell trakassering, og så er det sånn «ts» dulta borti på fest (ler) eller no`.

Kristian kjenner ikke så veldig godt til #metoo, sier han, men han har hørt om Trond Giske og Kevin Spacey. Nærmere bestemt, hvordan de er blitt anklaget for å ha seksuelt trakassert en rekke kvinner. Kristian forklarer her, hva han vet om #metoo, og han forteller kanskje bare det som kommer til ham. Og Giske og Spacey utgjør jo en del av det bildet som #metoo rettet projektoren mot. Allikevel tror jeg ikke det er tilfeldig at han nevner disse personlighetene sin skjebne først. Riktignok peker han også på at #metoo har gjort noe bra for dem som trenger å si ifra om klanderverdige hendelser, men han vender snart tilbake til den andre siden av vollgraven og trekker inn at det er noen situasjoner som har gått litt over styr. Han peker også på at det kan være en forskjell på oppfattelsen av hendelsen for den som utøver det som angivelig skulle være seksuell trakassering, og den som har opplevd det slik.

Stian, på sin side, er faktisk ikke overbevist om at #metoo har noe i en skole å gjøre. Han mener ikke at skolemiljøet er en arena der seksuell trakassering er, eller bør være et tema, og han opplever det heller ikke som om det er noe som forekommer ved hans skole.

Stian: Jeg vil ikke si det er seksuell trakassering på skolen vår, som jeg vet om. Det kan hende, for jeg vet ikke alt som skjer på skolen, selvfølgelig. Jeg vet ikke om konkrete tilfeller med seksuell trakassering som har skjedd på skolen.

Stian: Jeg tenker skolen burde ikke ha fokus på et tema som seksuell trakassering, med mindre det er helt nødvendig. Og for å ta det inn bare for å ta det inn hadde vært veldig unødvendig innafor skolemiljøet.

Stian: Når det gjelder #metoo trengs det faktisk innafor situasjoner hvor det trengs. Ikke sant. For eksempel den korrupte businessen i USA som filmer og alt det der, den kan ha veldig mye seksuell trakassering. Og med #metoo-bevegelsen, så kan man faktisk si noe, da har man en stemme. Men i andre miljøer, som for eksempel - hverdagslivet da. Hvis en kvinne beskylder en mann for å ha rørt henne eller det motsatte, så burde man ikke liksom gå rett til motangrep med en gang. Da tenker jeg man heller burde ta det litt mer med ro. Og finn`ut om han faktisk gjorde det - prosessen.

Selv om Stian her i siste sitat, starter med kildens utspring, altså USA, så kommer han ganske raskt til erkjennelsen av at #metoo har gitt dem som blir utsatt for seksuell trakassering en stemme. Allikevel er han ikke umiddelbart overbevist om at #metoo hører hjemme i alle kontekster, som for eksempel hverdagslivet. Uttalelsen hans er nyansert på den måten at han innser at seksuell trakassering like gjerne kan utføres av en kvinne som av en mann, men dette endrer seg mot slutten av siste setning, der gjerningskvinnen allikevel endte opp i den prototype kjønnsrollen («finn`ut om *han* faktisk gjorde det»). I tillegg er også han, som Kristian, opptatt av at man ikke må trekke forhastede beslutninger. Man må finne ut av hva som har skjedd, ikke bare trekke trakasseringkortet uten å sjekke om det var en intendert handling.

Etter at jeg har vist ham den første filmsnutten fra nyhetsredaksjonen i TV2, er han allikevel tilbøyelig til å anerkjenne at det skjer andre steder, og at det da er viktig å håndtere:

Stian: - men hvis det er faktisk et problem innafor skolemiljøet deres, så tenker jeg det de sier er faktisk litt viktig.

Stian: Først så var jeg litt usikker #metoo passer inn i skolegården. Men da hun sammenliknet det med en arbeidsplass, så jeg en del mening. Jeg tenkte - skolen er jo nesten en arbeidsplass, det er der vi lærer alle de sosiale ferdighetene våre, det er der vi får erfaringen vår før vi begynner å jobbe. Så tenker jeg kanskje. Jeg veit ikke. Ja, for de har, de har et poeng da. Da det kommer såne ekstreme eksempler og tilfeller de sa fra om.

Vi har nå sett på hvilke intuitive perspektiver guttene tok da jeg snakket med dem om #metoo og seksuell trakassering. De tar i hovedsak utgangspunkt i sakens vugge, USA, og fokuserer på at man ikke må trekke forhastede konklusjoner. For å illustrere forskjellen mellom guttene- og jentenes oppfatning og holdning til #metoo og hvordan det har påvirket skolemiljøet, skal vi her se på hvordan jentene svarte ut ifra det som var viktig for dem:

Martine: Jeg tror det handler mye om å få fokus på hvor ofte det skjer, og hvor vanlig det egentlig er. For å liksom vise at det æ`kke enkelttilfeller, det æ`kke bare en eller to, det er veldig, veldig mange og det skjer hele tiden på en måte.

Nina: Ja, det - nei, jeg æ`kke helt sikker på om alle helt skjønner hva den går ut på? Fordi at mange tuller veldig ofte sånn "å hasjtag me too" og masse sånn.

Interviewer: Latterliggjør det litt?

Nina: Ja. Men det er en ganske seriøs sak, det er snakk om en politiker som misbruker sin makt. Og jeg tenker at - det er sånne ting - som vi lærer av når vi ser politikere og viktige folk som har veldig mye å si i dagens samfunn. Når vi ser dem gjøre sånne ting, så lærer jo vi at det er greit og jeg synes at det - det ikke var greit i det hele tatt.

Martine trekker frem at #metoobevegelsen har vist hvor utbredt det er å bli seksuelt trakassert, mens Nina ikke tror det er blitt tatt seriøst i hennes omgivelser. Nina snakker også om politikere som utøver makt, men hun snakker, i motsetning til Kristian, og til en viss grad Stian, om maktmisbruket, snarere enn at reaksjonene på seksuell trakassering er overdrevne.

Her skal vi se Ninas respons etter at hun har sett det første klippet fra nyhetene på TV2:

Nina: Hja. Altså. Jeg er jo ganske enig i det der at de på en måte bruker ord til å på en måte - det kan brukes bare fordi de ble sure, eller fordi de vil trakassere noen. På skolene da, så er det sånn, hvis du går og sier ifra til en lærer, - de gjør ingenting med det! Det er jo også sånn de skrev atte, de mente det sikkert bare som tull. Men det hjelper jo på en måte ikke på hvordan vi føler oss. Og det er akkurat som de sier atte lærere burde liksom tenkt mer på hva hvis alt det her skjedde på deres arbeidsplass. Ikke sant, assa, vår skole er jo på en måte vår arbeidsplass. Og det blir jo akkurat det samme. Men bare for at det ikke skjer på deres arbeidsplass, så på en måte tenker de at det er ikke så farlig.

Da Martine har sett videoen med de tre jentene, spør jeg henne om hun har noen umiddelbare kommentarer, hvorpå hun svarer: «E - jeg vil jo si - til de grader, så vil jeg si jeg kjenner meg igjen!»

Kristian: Jeg tenker det er en så viktig ting å definere om det er intensjonelt eller ikke. Altså, selvfølgelig så kan det jo skje uintensjonelt og fortsatt være feil, men det er ganske stor forskjell på noen som mener deg vondt og på noen som gjør det med et uhell føler jeg. De har gjerne lyst til å rette opp i det. De sier med en gang «a jeg sorry, det var ikke meninga. Hva kan jeg gjøre for at det skal være bedre», men de som faktisk mener det, de er sånn; «Ja, synd for deg», liksom.

Kristian: Det blir litt feil hvis en som gjorde no` med et uhell skal få samme straff som en som gjorde no` med vilje.

Stian: Hvis en kvinne beskylder en mann for å ha rørt henne eller det motsatte, så burde man ikke liksom gå rett til motangrep med en gang. Da tenker jeg man heller burde ta det litt mer med ro. Og finn`ut om han faktisk gjorde det - prosessen.

Utdragene fra intervjuene tjener som eksempel på hvordan jentene og guttene tar forskjellig standpunkt i konflikten. Der guttene er opptatt av at dynamikken er mer kompleks enn at man bør stille trakassereren til veggs ved første opprop, og i forskjellig grad er innforstått med at seksuell trakassering faktisk er et skoleproblem, er jentene opptatt av hvor utbredt det faktisk er og at lærerne ikke tar grep. Kjønnenes forskjellige standpunkt sier noe om at seksuell trakassering er befengt med en forforståelse om at gutter er de som trakasserer og jenter er de som blir trakassert. På denne måten ligger det allerede mange føringer for hvordan en eventuell konflikt rundt en situasjon med seksuell trakassering kan utvikle seg, der partene starter i hver sin ende, eller som vi skal se i neste avsnitt, i hver sin skyttergrav.

I hver sin skyttergrav

På et tidspunkt i intervjuet fremstiller jeg noen hypotetiske situasjoner som er lagt opp slik at jeg starter med det generelle og litt overfladiske, og til slutt ender opp med en mer personlig og intim vinkling. Jeg spør dem først om hva de tror at en hvilken som helst elev hadde sagt eller gjort hvis de så en annen elev bli utsatt for ST. Spørsmålet er altså relativt upersonlig og generelt, og svarene jeg får har omtrent samme dybde. Neste spørsmål er ganske likt som det forrige, men jeg har byttet ut den realistiske, beskrivende tonen med en undrende ønsketenkning; Hvordan skulle du ønske at en medelev ville gjort, da? Jeg spør videre om hvordan de skulle ønske seg at en lærer skulle reagert. Etter disse tre spørsmålene endrer jeg hele situasjonen og setter informantene i sentrum. Jeg spør; Hva så hvis du, hypotetisk sett, ble utsatt for seksuell trakassering, - hva skulle du ønske at en medelev ville gjort. Til sist spør jeg hva de skulle ønske at en lærer hadde gjort hvis de selv ble utsatt for seksuell trakassering (se intervjuguide vedlagt).

Spørsmålsrekken er konstruert for å få tak i hvordan ungdommene tenker seg at seksuell trakassering kan bli håndtert på best mulig måte. Dette blir bearbeidet med flere situasjoner som likner mye på hverandre, men som allikevel har små, distinkte forskjeller. Spørsmålene ble laget for å arbeide grundig igjennom temaet, men også for å se om det utpekte seg noen forskjeller. Det så ut til at svarene ble mer og mer utbroderte, jo lenger ned i spørsmålsrekken vi kom. Og det er her jeg stopper opp for å illustrere mitt poeng:

Her ser vi svarene på det siste spørsmålet:

Intervjuer: Hvis du selv ble utsatt for seksuell trakassering på skolen, hva skulle du ønske at en lærer hadde gjort eller sagt?

Nina: Jeg hadde ønska meg at de fikk en ordentlig konsekvens for det, og at lærerne på en måte hadde vist at de brydde seg litt mer om akkurat ST. For det er ikke en gøy opplevelse i det hele tatt. Jeg har blitt seksuelt trakassert flere ganger, og du, på en måte - etterpå så går du litt og har angst! Og det da, at lærerne på en måte ikke gjør noe med - sånn ordentlig med det. Det gjør jo bare at det skjer mer og mer!

Martine: Em Enten ved å bare snakke med eleven - altså den motparten, den ikke offer-rollen. Eller ja, ringt hjem eller sagt ifra og fått - fått det til å bli ordentlig konsekvenser da. Uten at det renner ut i sand eller...

Som vi ser, er jentene opptatt av at atferden bør få en konsekvens. De er kanskje frustrert over at det ikke skjer?

Stian: Prøvd å forstå hvordan jeg hadde følt, da. I det øyeblikket, eller etter at det hadde skjedd, prøvd å hjelpe meg sånn at jeg kunne kommet videre fra det som hadde skjedd, prøve å finne ut av hvorfor det skjedde, og så eventuelt konsekvensene. Eller den som gjorde handlingen, liksom.

Kristian: Jeg tror jeg helst jeg ville at en lærer hadde spurt meg først, om det gikk bra med meg, og om jeg vil at lærer`n skal ta opp saken videre, Fordi det er viktigere at den personen har det bra enn at den andre personen blir straffa, føler jeg. Eller, det er viktigere at jeg har det bra enn at den som trakasserte meg blir straffa. Selv om, selvfølgelig, begge to er viktig.

Guttene har altså litt andre svar enn jentene. Der jentene er opptatt av at den som gjorde det må bli straffet, har guttene først og fremst fokus på den som blir utsatt for den seksuelle trakasseringen. Det er interessant at jentene ikke virker opptatt av å hjelpe den som dette har skjedd med. – Kan det ha sammenheng med at de stort sett føler at de får trøst og støtte? – Men at det allikevel ikke blir tatt tak i? Som Nina poengterer: Hvis ikke lærerne handler, vil den seksuelle trakasseringen jo aldri stoppe! – Og da hjelper det ikke med trøst hver gang.

Oppsummering

Vi ser altså at guttene og jentene griper an denne diskusjonen om seksuell trakassering litt forskjellig. Vi så at begge guttene brukte utsagnet «det er din kropp, du bestemmer», men at det i dette kanskje ligger skjult en undertrykt irritasjon, urettferdighet, oppgitthet som gir seg utslag i en kognitiv dissonans? Videre så vi at jentene og guttene var forskjellige i deres perspektiver på seksuell trakassering og #metoo. Guttene så gjerne på urettferdigheten over at offentlig profiler var blitt dømt for seksuell trakassering og stilte spørsmålsteget ved om reaksjonene kunne ha vært for voldsomme. Jentene var på sin side opptatt av hvor utbredt seksuell trakassering er, samt oppgitt over at dette ikke ble tatt tak i. Da vi så på hvordan ungdommene ønsket situasjoner med seksuell trakassering håndtert, så vi at jentene ønsket seg at dette skulle bli tatt mer tak i, mens guttene gjerne så på konteksten og viktigheten av å støtte den det hadde skjedd med, fremfor å straffe den som hadde trakassert.

Man kan altså si at jentene og guttene respektivt retter skyts fra hver sin skyttergrav. De er hverandres fiender! Jeg startet denne delen om kjønn med å vise til Slettelands observasjon om at #metoo hadde slått an i det norske arbeidslivet blant annet på grunn av at aktørene i denne settingen ikke sto splittet, men i konflikten var samlet mot en felles fiende; nemlig det strukturelle rapporteringssystemet. Dessuten så vi hvordan Søndergaards teori om sosial eksklusjonsangst kan ses i sammenheng med dette. Mobbing eller trakassering mellom ungdommer kan kanskje best håndteres hvis aktørene, eller ungdommene har en felles motpart, i dette tilfellet angsten for å bli utstøtt fra gruppen. Kan man ta dette i betraktning under arbeidet med ST i skolen?

Vi skal nå se på hval slags rolle språket har i forståelsen av hvordan seksuell trakassering kan forstås i ungdomsmiljøene.

#Metoo og hva som er grei språkbruk

Til forskjell fra hva man kan få inntrykk av fra våre tre jenter, Ea, Ellisiv og Leas beskrivelser, finner ikke Hasund (Hasund, 2006b) empirisk grunnlag for å si at det egentlig finnes et eget ungdomsspråk. Ungdom snakker forskjellig fra sted til sted og fra individ til individ. Allikevel kan man se for seg et stereotypisk ungdomsspråk, altså ideen om hvordan ungdom snakker. Implikasjonene av dette handler blant annet om at det språket som ungdom bruker i skole- eller fritidssammenheng, ikke nødvendigvis er det de ville foretrekke i en arbeidssammenheng da de etter hvert ville nå en alder og befinne seg i en slik situasjon.

De tre jentene ergrer seg over at ikke #metoo har kommet til skolegården, slik det fikk rotfeste i det norske arbeidslivet. Kanskje kunne språket og hvordan dette blir brukt blitt endret som følge av en slik bevegelse inn i skolen. Hvorfor skal man akseptere at jenter får slengt seksuelle bemerkninger etter seg og at kvinnelige ord blir brukt som banneord i klasserommet når det aldri ville blitt akseptert på en arbeidsplass? De ønsker seg en liknende bevegelse inn i skolen. Men bevegelsen uteble, forandringene skjedde ikke. Hvorfor ikke?

Funn fra undersøkelsen kan tyde på at påstanden om at #metoo-bevegelsen aldri nådde skolegården rett og slett er feil. Jeg vil, med utgangspunkt i intervjumaterialet, argumentere for at implikasjonene av #metoo-bevegelsen faktisk har hatt sin nedslagskraft i skolen som i samfunnet for øvrig. På en annen side har jentene rett, da #metoo-bevegelsen ikke ser ut til å ha hatt noen konkrete prosedurale følger for håndtering av seksuell trakassering i skolen, slik man kan få inntrykk av at det har i store deler av det norske arbeidslivet. Dermed gir det

allikevel mening å påstå at #metoo aldri kom til skolegården. Men dette er kun relevant hvis man sammenlikner skolen med en arbeidsplass. Og det er nettopp det de tre jentene Ea, Ellisiv og Lea gjør. De opplever det som urettferdig at ikke deres arbeidsplass har gjennomgått samme granskning og blitt satt i samme søkelys som de voksne. Dette får de sågar støtte i, av diskrimineringsombud Hanne Bjurstrøm (Stokke, 2019).

Tidligere i oppgaven (kapittel 2), har jeg drøftet om det blir riktig å sammenlikne skolemiljøet med en arbeidsplass. Ved siden av at skolen som institusjon skiller seg fra arbeidslivet, eller de voksne arena, peker studien på ytterligere krefter som gjør implementeringen av dette fenomenet spesielt friksjonsfylt i ungdomsmiljøet. Undersøkelsen kaster lys på hva det er ved ungdomskulturen som ikke fungerer på samme måte der voksne mennesker omgås. Jeg har sett nærmere på hva det er med ungdomskulturen som skiller seg fra de voksne. I den videre utgreiingen av studiens funn fremkommer bud på forklaringer på hvorfor reaksjonene uteblir da ungdom kaller hverandre hore og hvor det ble av #metoo i skolegården. Men aller først viser jeg hvordan jeg har fått forståelsen av at #metoo rent faktisk har kommet til skolegården.

#Metoo-bevegelsens påvirkning på skolemiljøet

Når det gjelder #metookampanjen, våger jeg som nevnt å påstå at bevegelsen faktisk har kommet til skolegården, forstått på den måten at skolemiljøet er blitt påvirket perifert. Det vil si at #metoo, som nevnt tidligere, ikke har gitt avspark for et implementeringsarbeide av nye systemer eller prosedyrer for håndtering av ST, men at det har påvirket skolemiljøet i samme grad som det har påvirket resten av samfunnet, slik det er vist av Sletteland (2018). Dette kommer for eksempel frem, nok en gang i en av Stians formuleringer: «Det har vært, det har vært endringer, for å si det sånn, men ikke mer sånn spesifikke endringer da, men mer sånn generelt».

Min oppfatning om fenomenets gjennomslagskraft i ungdomsskolen har sin opprinnelse i informantenes uttalelser om hvor utbredt de oppfatter at dette begrepet er blitt forstått i skolen. De oppfatter at noen har fått det med seg, mens andre ikke har gjort særlig stor notis av det. Som en av informantene forteller (Stian), har nok de som har vært interessert i problematikken både fått med seg debatten rundt #metoo, og tatt til seg lærdom av det. Mens de som ikke finner dette interessant eller befinner seg i kontekster der temaet er irrelevant, sannsynligvis ikke har satt seg så nøye inn i hva dette dreier seg om. Eller med Stians egne ord, da jeg spør om han tror at ungdom er kjent med #metookampanjen:

Stian: Jeg vil ikke si alt for mange er, jeg vil ikke si alt for mange ikke er heller, men det er mer sånn – de som har mest fokus på det, som bryr seg om det. For eksempel, hvis seksuell trakassering ikke er no` særlig i verden din, eller måten du ser på verden på, så er det (...) (Han avbrytes dessverre av at telefonen hans ringer, men jeg tror vi forstår hvor han vil hen.)

Informantenes refleksjoner rundt #metoo illustrerer og representerer den variasjon oppfatninger man kan ha om bevegelsen. (Dette skal ikke forveksles med informantene som et representativt utvalg, og at vi dermed kan trekke allmenngyldige slutninger ut ifra disse funnene, men mer på den måten at deres beskrivelser allikevel kan reflektere det som skjer i den øvrige demografien.) Her er det Nina som, til tross for at hun var velkjent med ordlyden #metoo, erkjenner at hun ikke hadde kjennskap til begrepets meningsinnhold:

Nina: Jeg kan være flink på å tulle med #metoo. For før, så var jeg ikke helt sikker på hva det gikk ut på i det hele tatt! Jeg visste ikke hva det var jeg. Bare - følte at folk sier "hashtag me too", så er det sånn: - Hvis noen kommer til meg og sier sånn derre, «å jeg er så sliten», og jeg bare "å hashtag me too", ikke sant.

Et par av informantene opplyser at de har hatt foredragsholdere på skolen som har informert om tematikken, mens de to andre informantene ikke nevner dette.

Kristian: Jeg tror i hvert fall vi har snakka mer om det. Fordi, før #metookampanjen, så var det veldig lite snakk om det. Men etter det så veit jeg at vi har hatt noen, vi har hatt skoletimer om det og vi har hatt foredragsholdere - kom inn og snakka om det. Før, så var folk litt sånn - seksuell trakassering-, det er et vanskelig ord. Men nå er det i hvert fall ganske bra, fordi, hvis du sier det til noen, så er det - alle veit hva det er i hvert fall, og det er blitt ganske mye større, liksom åpenhet om at det er et problem og at det, eller det er et problem som kan oppstå da. Mens før så var det sånn - å, hva er det for no`, liksom?

Martine: «I hvert fall de jeg kjenner, har en ganske grei forståelse av hva slags kampanjer som finnes. Vi har jo hatt om #metoobevegelsen, for eksempel.»

Alle har dog refleksjoner omkring hva #metoo kan ha bidratt til og at det har skjedd uformelle holdningsendringer hos den enkelte med hensyn til praksis rundt ST.

Martine: Det har blitt lettere å kanskje sånn si ifra hvis man ser noe skje, så kan det være lett å si ifra at det der jo ikke greit. Det der er jo - det kunne vært på nyhetene på en måte nå. Så jeg tror det har gjort mye bra.

Kristian: Hvis en gutt nå, hadde gått og tatt en jente på rumpa, så hadde jeg vært sånn; Hva - hva – v-v- hvorfor gjorde du det? Hva var poenget med det? Hvis du ikke - sier at det er greit, liksom, så gjør du det ikke! Mens før, så kunne det ha vært sånn; ah, kult! Før, i hvert fall, - jeg veit at det er noen som har sånne holdninger der, at det var bare tøft gjort og som turte og gjøre det. Men i hvert fall hos oss, så er det sånn - hva var poenget med det, liksom?

Stian: Med #metoobevegelsen, så kan man faktisk si noe, da har man en stemme!

Nina vinkler det litt annerledes og til tross for at hun før kunne tulle litt med #metoo, sier hun også at #metoo var viktig fordi de unge lærer av de voksne, deriblant politikere:

Nina: Det er en ganske seriøs sak, det er snakk om en politiker som misbruker sin makt. Og jeg tenker at - det er sånne ting som vi lærer av! Vi lærer av når vi ser politikere og viktige sånn - folk som har veldig mye å si i dagens samfunn, - når vi ser dem gjøre sånne ting, så lærer jo vi at det er greit og jeg synes at det - det ikke var greit i det hele tatt!

Det er mulig at informantene på intervjuetidspunktet har kjennskap til #metoo fordi de i forkant kan ha lest seg opp på tematikken. Men av utdragene over, ser vi at i hvert fall et par av dem kjente til bevegelsen selv før de ble invitert til intervjuet.

I denne innledende seksjonen har jeg presentert et utvalg sitater fra intervjuene for å underbygge hvorfor jeg mener at #metoo, på et uformelt plan, faktisk har ankommet skolemiljøet. Sitatene viser både at informantene har mer eller mindre kjennskap til begrepet og at de kan gi eksempler på hvordan praksis også har endret seg. Vi vender nå tilbake til språkbruken i skolemiljøet og hvorfor #metoo kanskje ikke virker like kraftfullt som i et voksent arbeidsmiljø.

Er kødd blitt til fitte?

Da jeg var i samme alder som mine informanter er nå, kunne vi også kalle hverandre ved såkalte ukvemsord. Det helt soleklare eksempelet var bruken av ordet «kødd». Dette ordet ble brukt som et slags synonym med å være dum eller dust eller en som tuller. En gang husker jeg at det var en voksen som spurte: Vet dere egentlig hva dette ordet betyr? – Og vi hadde ingen anelse om at det er/var betegnelsen på det mannlige kjønnsorgan!

Historien tjener som eksempel på hvordan språk, ord og begreper kan endre seg gjennom tidene. I min erindring fortalte denne voksne mannen oss ungdommer, at da han vokste opp ble «kødd» brukt som betegnelse på det mannlige kjønnsorgan. Han vokste opp på 70-tallet! Det betyr at dette ordet, på snaue 20 år, hadde endret fullstendig meningsinnhold. Og vi (i hvert fall undertegnede) var fullstendig uvitende om dets opprinnelige mening.

Jeg tror ikke de vanligste skjellsordene blant ungdom i dag har gjennomgått en så total forandring. Leser man gjennom mitt materiale, sår det liten tvil om at ungdommene er innforstått med konnotasjonen av både fitte, hore, horebuk og kuk! Men kan det være at ordene er i ferd med – eller kanskje allerede har mistet en del av sin opprinnelige betydning? Som Kristian påpeker:

Kristian: Du veit, hvis du sier et ord om og om igjen. Så mister det hele betydningen og det høres helt rart ut! Det blir liksom sånn da, at jo mer du bruker ordet, jo mer mister det sin betydning. Men siden jentene bruker - bærer mindre, så tror jeg de har mye mer betydning for jenter da.

Det er ikke godt å si hvordan ord og språket utvikler seg. For det første kan det, for de unge, dreie seg om ord som de bruker mest mens de faktisk er unge og at de legger det av seg da de går over i de voksnes rekke, såkalte livsfaseendringer (Hasund, 2006b). Eller om språket endres for en hel generasjon, en generasjonsendring. Uansett er det gjerne ungdommen som står for de språklige utprøvingene og det er i denne gruppen at de språklige krumpringene finner sted (ibid.)

Ser jentene etter noe å bli sur for?

Skal man tro mine informanter, kan man trygt trekke slutningen at det å kalle en klassekamerat for hore, slipper du lett unna med uten at noen reagerer. Ei heller hvis du utbryter «fytte» i det du mister blyanten din. De tre jentene fra nyhetsendingen og Tale Maria Krohn Engvik, alias Helsesista, uttrykker en sterk negativ reaksjon på at ordet «fytte» blir brukt som skjellsord (play.tv2.no, 2019). Men, for eksempel Martine fra mine intervjuer, beskriver at for henne, er ordet fytte litt abstrakt. «... fytte er mer sånn derre – det er så abstrakt, på en måte. Man har – det er ikke alle som har så stort forhold til det, på en måte.» Det at man ikke har så stort forhold til ordet fytte, altså dets meningsbetydning, er kanskje et tegn på at ordet er i ferd med å bevege seg bort fra den opprinnelige betydningen? I hvert fall har både Kristian og Stian sine påpekninger:

Stian: når noen mister en blyant, så er det egentlig ikke en seksuell greie, da. Da er det som du skjeller ut blyanten din, liksom. Hvis du velger å ta det som seksuell trakassering, selvfølgelig, gjør det du vil, ikke sant, det er mer sånn, da - da drar du den litt...

Kristian: Det hun sa om det å bruke kvinnelige ord, liksom som skjellsord da, som mister blyanten og sier fytte liksom. - Jeg føler at det er ikke no` - det sies ikke med en hensikt av å være trakasserende! Så da tenker jeg; hva er poenget med å henge seg opp i det da? Det er jo like mange som sparker borti noe "nei kuk!", eller sånne ting. Men det er ingen som reagerer på det. Så jeg ser liksom - det synes jeg var å gå litt sånn... -Da ser du etter noe å bli sur etter!

Flere ting kan tyde på at det å bruke ordet «fytte» som skjellsord verken er seksuell trakassering eller seksisme. I følge Helsesista (2019), er ordet «fytte» blant de mest utbredte banneordene som blir brukt av ungdom nå til dags. Stian og Kristian mener ikke at det å utbryte «fytte» i forbindelse med at man mister en blyant, er seksuell trakassering. Kristian sammenlikner det med bruken av ordet «kuk» og forstår ikke hvorfor man skal ta sånn på vei,

da ingen ser ut til å reagere da dette ordet blir brukt. Selv Martine opplever ordet fitte som noe abstrakt som ikke har noe med den kvinnelige kjønnsdel å gjøre, dessuten sidestiller hun det med annen banning, som for eksempel det å si «faen»:

Martine: Nå er det jo sånn at man banner jo hele tiden, føler i hvert fall jeg. At det er blitt en vanlig del av dagligtalen, så man blir på en måte litt indoktrinert av sånne ord, og kanskje man ikke har en tilknytning til "fitte" da, som man har - ja, fitte er jo det samme som "faen" på en måte, så da blir det på en måte litt sånn derre; "ja, tåler du ikke fitte, på en måte, tåler du faen da" liksom, ja.

Da jeg leste igjennom antall ord som er oppdrevet på det mannlige kjønnsorgan i boken Slang (Hasund, 2006a), talte jeg 54 ord for kvinnens kjønnsorgan, mens mannens kjønnsorgan hadde hele 72 omskrivninger. Dermed kan man ikke grunnlag for å si at det bare er kvinnens kjønnsorgan som har den ære å bli omtalt i så mange forskjellige vendinger.

Betyr dette at man kan avblåse all reaksjon mot bruken av ordet «fitte»? Ikke nødvendigvis. Det kan nemlig ha seg slik at de to kjønnes kjønnsorgan har en litt forskjellig forhistorie, en annen konnotasjon og assosiasjon. For eksempel gjør Simone de Beauvoir (2000) en detaljert gjennomgang av hvordan jenter kommer til å oppleve sitt kjønn som både tabubelagt, skittent og syndig. Både de Beauvoir (2000) og Delaney (Delaney, 1987) skriver om menstruasjonen og hvordan denne er skambelagt og noe som bør gjemmes vekk, og ser man til dagens empiri, ser det ikke ut til at dette er endret (Georgsen, 2021). Bourdieu (2000) beskriver hvordan det mannlige kjønnsorgan, eller den «falliske ereksjon» er knyttet til den «naturlige reproduksjonsprosess» hvor den som seksuelt besitter, er den som dominerer. Fallos er med andre ord noe å være stolt av, et tegn på makt og styrke, mens vulva er det dominerte, det underlegne og det skammelige. Den store ansamlingen av navn på det mannlige kjønnsorgan, kan dermed oppfattes mer som en stor samling kjelenavn, enn degraderende økenavn. Mens de 54 navnene på det kvinnelige kjønnsorgan heller er en liste over det motsatte. Slik kan man også se en forskjell i hvordan bruken av ordene «fitte» og «kuk» kan gi totalt forskjellige assosiasjoner og påføre påhørerne henholdsvis skam eller stolthet, alt ettersom hvilket kjønnsorgan det blir referert til og hvilket kjønn man selv har.

Vi skal se på et par uttrykk til, bruken og konnotasjonen av ordene hore og horebuk.

Horen og fuckboyen

Da jeg spør Martine om hvilke type ord som blir brukt av ungdom nå, som hun kanskje ikke tror at generasjoner tidligere har brukt, svarer hun blant annet fitte, tillegg til:

Martine: Horebukk brukes også da. Men jeg syns på en måte - eller jeg tror folk syns det er verre med hore enn horebukk. Jeg veit ikke hvorfor, men jeg hører liksom ikke så ofte horebukk. Føler det er litt sånn derre ja, jeg vet ikke. Nesten litt sånn der utdatert, på en måte.

Intervjuer: Det var jo noe annet her e fuckboy?

Martine: Ja. (tenker et øyeblikk) Men det tror jeg blir sett mer på positivt, egentlig.

Martine ler da hun forklarer at fuckboy blir sett på som mer positivt. Hva er denne latteren et uttrykk for? Hvis vi skulle spørre henne, i tråd med Fritz Perls' Gestaltterapi (Gelso, Fretz, & Williams, 2014), ville vi kanskje spørre henne om hun synes det er morsomt at fuckboy, som må sies å være det samme som hore, bare i mannlig format, blir ansett som en positiv titulering, mens den kvinnelige ekvivalens er et hånsord. Jeg tror ikke hun ler fordi det er morsomt. Jeg tror hun ler, fordi det er helt uforklarlig ulogisk. Jeg tror hun blir svar skyldig da hun ser mitt spørrende ansikt. Hun modererer seg allikevel litt og sier:

Martine: Eller j.. ja, både og da.

Intervjuer: Ja, det er både og?

Martine: Ja.

Hun innser altså at fuckboy også kan brukes negativt. Men så kommer det som vi så under gjennomgangen av trusselmomentene:

Martine: Men jeg tro`kke det er liksom - hvis du er fuckboy, så er du bare "å ja, fuckboy", men hvis du er hore, så er du sånn skikkelig - da er det no` ordentlig galt, på en måte...

Nina nevner også denne språkbruken og de tilhørende konnotasjonene:

Nina: Mange [gutter] er veldig sånn at - når de på en måte - Men det er mer sånn derre, hvis du er på flere jenter på en gang og så bare på en måte ditcher dem etterpå. Så blir du, kan du også bli stempla som fuckboy. Men det som er her da, at noen ganger så kan fuckboy være et bra begrep og et dårlig begrep.

Nina: Asså, det var sånn; "å herregud du har fått deg, gratulerer", ikke sant. [m] Sånn..

Nina: noen ganger så er det kult, og andre settinger så er det sånn "herregud, han der er fuckboy, as". Han holder vi oss unna.

Nina: jeg vil si at gutter er veldig sånn; "Ok, nå har du fått deg, det er på en måte bra for deg, For da får du på en måte det du vil. Mens jenter ser på det som ganske dårlig fordi at de på en måte ikke vil være på en gutt som på en måte har vært på så mange andre!

Intervjuer: Ja. Er det sånn - men hva hvis en jente har sex med mange, er det - er det like stas for en gutt, på en måte at hun..

Nina: Nei.

Interviewer: Nei. Så hore æ`kke et positivt begrep no`n gang?

Nina: Nei, det vil jeg egentlig ikke si.

Vi har nå sett hvordan språkbruken blant ungdom både kan, men ikke nødvendigvis trenger å være sammenliknbart med språkbruk blant voksne. Vi har også sett hvordan #metoobegrepet og -bevegelsen har manifestert seg i skolehverdagen til informantene. Dette var viktig, da de tre jentene fra TV 2-nyhetene ønsket seg fokus på språkbruk og en bevegelse som #metoo i skolegården. Bruken av kjønnsladede ord som «kuk» og «fytte» kan oppfattes som ren banning, men slik teori og empiri belyser det, kan også ordene medføre helt forskjellige assosiasjoner. Det siste vi så, var forskjellen på forståelsen av ordene fuckboy og hore, hvor sistnevnte ord alltid knyttes til noe skambelagt, mens det første kan bæres som både superlativ og hånsord.

Til nå har vi sett hvordan et sett med trusler kan kneble ungdommene til forstillelse og aksept av en trakasserende stil gjennom humor- hore- og snitchetrusselen. Videre så vi hvordan den forhåndsdefinerte rollefordelingen mellom kjønnene deler gutter og jenter inn i to lag som angriper fra hver sin skyttergrav. Til sist har vi sett hvordan #metoo ikke nødvendigvis bærer med seg mekanismer som er adekvat for håndtering av ST i skolen grunnet ungdoms- og voksnes forskjellige bruk av språket. Nå, til sist skal vi se litt nærmere på våre informanters forskjellige beskrivelser av sitt skolemiljø og deres opplevelse av hvor utbredt ST er. Hva kjennetegner de beskrivelsene der ST ser ut til å være minst utbredt?

Viktig å satse på miljø?

Med dette datamaterialet har vi ikke grunnlag for å postulere den ene og store løsningen på utfordringer med ST i skolen. Det vi kan observere, er imidlertid de inntrykk av den gode situasjon, kontra den dårlige som blir synlig i denne kvalitative undersøkelsen. Og som i neste omgang kan peke på mulige fokusområder for å bedre situasjonen rundt seksuell trakassering i skolen. Andre lesere vil kanskje kunne trekke ut andre svar enn meg, men slik jeg har lest og analysert materialet og med bakgrunn i tidligere teorigjennomgang, er det noe som står fremmer tydelig enn noe annet. Vi skal etter hvert se på betydningen av at læreren bryr seg om elevene, men først skal vi bli nærmere kjent med hvordan informantene opplever sine respektive skolemiljø. Disse skiller seg vesentlig fra hverandre, og sammenfaller med hvordan informantene opplever prevalensen av ST ved deres skole.

Skolemiljø

Det virker som om det er en sammenheng mellom hvordan de respektive ungdommene oppfatter sitt skolemiljø og i hvilken grad de oppfatter at det foregår ST på deres skole. Informantenes skisseringer vitner om ganske forskjellige atmosfærer ved de respektive skolene og det ser ut til at graden av ST samsvarer med det miljøet de beskriver. Dette skal forstås på den måten at jo verre skolemiljøet beskrives, jo mer ST forekommer og motsatt. I det følgende presenterer jeg hvordan de respektive informantene beskriver sitt miljø og opplevelsen av hvor utbredt seksuell trakassering er.

Martine

Martine, som går på en av skolene innenfor T-banenettet i Oslo, forteller at nettopp hennes skole ble rangert som «den verste» skolen i en undersøkelse som kartla seksuell trakassering. Skolen hadde fått en skåre på 13% på uønsket seksuell oppmerksomhet. Eksempler på innrapporterte hendelser var «å bli dyttet opp etter veggen og tatt på puppene» og «å bli dyttet inn på do uten samtykke» (min omskrivning). Hun hadde dog ikke selv opplevd eller overvært slike eksempler eller noe som liknet. Allikevel forteller hun at hun kjenner igjen situasjonene som de tre jentene i TV2-nyhetene beskriver.

Stian

Stian går også på en av skolene som ligger tettest på Oslo, men til forskjell fra Martine, stiller han seg litt betenkt til at konseptet seksuell trakassering overhode skal anses som skoleproblematikk. Slik han opplever det, forekommer det lite eller ingen ST på hans skole og det er ingen grunn til å gjøre noe til et problem som ikke er det!

Kristian

Kristian, i likhet med Stian, rapporterer om et skolemiljø uten særlig mye ST. Hans skole er en av de to som befinner seg omtrent en times kjøretur fra Oslo. Han utelukker ikke at ST skjer, men han har ingen episoder å vise til. Han beskriver at han befinner seg i et godt og sammensveiset ungdomsmiljø der også de voksne er deltakende og interessert i å hjelpe ungdommene gjennom forskjellige konflikter. Noe han opplever som fint.

Nina

Så har vi Nina som også befinner seg i en radius på en times kjøretur fra Oslo. Her vitner beskrivelsene av både miljø og graden av ST om en ganske rå, tøff og utrygg tilværelse. Nina er tydelig opprørt over hvor utbredt ST er i hennes miljø og hun forteller ganske oppgitt om både trakassering og en utbredt bruk av dop.

Med unntak i intervjuet med «Nina», viser jeg dem filmsnutten der de tre jentene forteller at lærere ikke tar tak, før jeg går i gang med en spørsmålsrekke. En naturlig fortsettelse av samtalen dreier seg da om hvorvidt de opplever at deres lærere «tar tak». Til dette har de litt forskjellige svar. Martine opplever at det må ganske drastiske hendelser til før lærerne reagerer, og Stian føler ikke han kan snakke med lærerne om slike ting fordi de har ikke den relasjonen. Nina har selv opplevd at hun ikke er blitt tatt seriøst, mens Kristian er den eneste som rapporterer at han godt kunne ha snakket med lærerne om en slik hendelse.

En personlig opplevelse eller en objektiv beskrivelse av miljøet?

Karakteristikkene av de respektive skolemiljøene er svært forskjellige. Spennet strekker seg fra den rene harmoni til en skildring av et nesten dysfunksjonelt ungdomsmiljø. Og de skolene som representerer ytterpunktene på denne skalaen, er de to skolene som ligger «ute på landet», bare et par km fra hverandre i luftlinje. Det kan være mange årsaker til at skolemiljøet fremstilles på så forskjellig måte. Det kan selvfølgelig ha noe å gjøre med personlige disposisjoner å gjøre. Vi ser verden gjennom forskjellige brilleglass. Noen ser koppen som halvfull og andre ser koppen som halvtom! Og kanskje er det det vi er vitne til her. Ninas skildring av et brutalt og rått ungdomsmiljø kan ha bakgrunn i måten hun ser verden på. Det kan ha bakgrunn i tidligere opplevelser og livserfaring. Og på samme måte kan Kristians skildringer komme av hans måte å betrakte verden på, og hans ballast i livet. En interessant observasjon er dog at Kristian, i hans intervju, nettopp nevner Ninas skole da han beskriver sitt skolemiljø som spesielt godt. Han trekker i denne sammenheng frem Ninas skole som en motsats til sin egen, der ungdommene synes å ha en helt annen dynamikk imellom seg.

Kristian: Jeg tror skolemiljøet her sånn, er ganske annerledes fra andre skoler, fordi her er vi et stort trinn. Så alle kjenner hverandre og alle kommer ganske godt overens da, det jo selvfølgelig noen som ikke kommer overens, men liksom, - vi føler oss jo som en stor gruppe på en måte, på skolen her. Mens, hvis jeg snakker med noen fra X skole, eller noen fra en Osloskole, så er jo det helt "hæ, hvordan kan dere ha det sånn?" Her så er det sånn - ene friminuttet så kan jeg være med noen gutter, andre friminuttet kan jeg være med noen andre gutter og så kan jeg være med noen jenter et friminutt (...).

Jeg vet i hvert fall på X skole, så er de veldig opptatt av at hvis du er, liksom i den gjengen, så er du i den gjengen og da skal du ikke snakke med noen som ikke er i den gjengen. Vi prøvde jo å bli kjent med noen derfra, eller vi har jo vært på konfirmasjonsleir og sånne ting sammen, og så er det sånn - ja ok. Der er det to stykker som står, da går vi og prater til de, selv om de nødvendigvis ikke prater med hverandre da. Så er de sånn -har gått på skole sammen i ti år, men kjenner hverandre ikke omtrent liksom! Vi er sånn - men hæ! Dere går på skole!

Selv om Kristian verken henviser til bruk av dop eller ST i sin skildring av Ninas skolemiljø, er det tydelig at han opplevde hennes miljø som verre enn sitt eget. Så selv om han eventuelt skulle være utstyrt med brilleglass som maler verden i positive farger, får altså Nina støtte i beskrivelsene av hennes miljø som mindre sammensveiset og mer splittet enn sitt eget!

Om dette er en tilfeldighet eller ikke, kan ikke denne undersøkelsen vise. To representanter fra to forskjellige skoler kan ikke si noe om det generelle bildet ved disse skolene. Men man blir tilbøyelig til å tro at det ligger noe i det, spesielt hvis man går nærmere inn og kikker på deres respektive beskrivelser av hvordan lærerne deres håndterer saker med ST. Der Nina er svært oppgitt over hvordan hennes lærere håndterer sakene, virker Kristian ganske fornøyd.

Lærer! – Bry deg!

Kristian opplever at lærerne ved hans skole tar tak i de fleste hendelser som skjer og at de gjør en grundig gjennomgang av selv små hendelser. Som han sier, hadde de sikkert blitt venner igjen etter en ukes tid, men allikevel er han glad for at lærerne gjennomgår disse ritualene «fordi, bare det at de gjør det, betyr jo da – det viser at de bryr seg!».

Jeg finner ingen kontraindikasjoner på at ungdommene ønsker seg lærerinvolvering. Alle ungdommene i undersøkelsen uttrykker på hvert sitt vis, at de ønsker seg delaktige lærere i håndteringen av situasjoner hvor ST skjer. Men det spiller en rolle hvordan man gjør det! Som for eksempel Stian sier:

Stian: Ha en åpen dialog om det, så at det ikke er sett ned på, å snakke om det, eller dårlig å snakke om det, da.

Bedre med en gang for mye enn en gang for lite!

Dette uttrykker både Martine og Kristian i sine respektive intervjuer. Som vi så over, var Kristian glad for at lærerne tok tak i selv det som kunne oppfattes som små bagateller.

Stian sier det med litt andre ord og fremholder viktigheten av at lærerne bør være oppmerksomme på endringer i humøret hos elevene for å avdekke om noe kan ha skjedd dem: «Læreren burde være litt – litt mere – hva skal jeg si - oppmerksomme da, for hvordan hver og en elev oppfører seg. Det gjelder elever som kanskje pleier å le ganske mye, hvis hun føler seg ganske nedenfor, lei seg [...]».

Nina sier at hun skulle ønske at «lærerne på en måte hadde vist at de brydde seg litt mer om akkurat ST, for det er ikke en gøy opplevelse i det hele tatt!» Mens Martine sier det slik; «jeg

skulle i hvert fall ønske at lærerne ikke bagatelliserte noen ting. At de bare tenkte at - ok, at de reagerte på alle småord!»

Disse sitatene tjener som eksempel på hvordan ungdommene ønsker seg lærerintervenering når det gjelder situasjoner med ST. Vi har tidligere sett, at denne prosessen allikevel ikke er helt rett frem. Det er ikke bare for en lærer eller en voksen å intervenere, eller blande seg. Det er en masse større og mindre hensyn og ta, og elevene mener å ha best oversikt over hvordan dette foregår. Tidligere i oppgaven, forklarte jeg hvordan informantene og jeg dypdykket ned i hvordan de ønsket at lærere skulle gripe an en situasjon hvor seksuell trakassering hadde skjedd. På et tidspunkt oppdaget jeg at jeg hadde stilt feil spørsmål til Stian. Med utgangspunkt i min egen erfaring fra grunnskolen, tok jeg utgangspunkt i at det er lærerne som kan håndtere og hjelpe elevene ut av problemer. Men så ble jeg noe overrasket i det Stian nevner en gruppe voksne ved skolen hans som ikke var til stede da jeg gikk på skolen:

Stian: Jeg føler helsesøster hadde vært noe man hadde tenkt på da, hvis man hadde blitt seksuelt trakassert, ikke sant. Men det er generelt - Jeg vet ikke om man - jeg vet ikke om det hadde vært så - tiltrekkende da, å gå dit. Hvis noen finner ut at det her og det her har skjedd med meg, ikke sant, fordi jeg gikk til helsesøster.

Interviewer: Ja, det blir sånn drastisk, liksom. Voldsomt tiltak, det er bedre å snakke med noen andre elever.

Stian: Eller for eksempel miljøterapeuter, da, som vi har her på -

Interviewer: Hva -hva, unnskyld, hva sa du?

Stian: Miljøterapeuter, - som vi har her på skolen. De passer bare mer på elevene generelt. Det er lettere å snakke med en terapeut enn det er å snakke med lærere, ikke sant. Disse miljøterapeutene klarer å skape et godt forhold til elevene, og så kan det hjelpe med at elevene har mer lyst til å si fra, da.

Herfra forteller Stian meg om miljøterapeuter på skolen hans som går rundt og snakker med elevene i friminuttene, hjelper til hvis noen har bråkt i timen, tar en pause for å snakke om det som har skjedd. Han sier at: «Det er ofte mye lettere å snakke med miljøterapeutene. De har mer forståelse da, enn lærerne som det er mer sånn «lærer og elever». En miljøterapeut står mer utafør og ser og observerer, ikke sant.» Jeg tolker Stian som at lærerne ikke har som oppgave, ved hans skole, å ta seg av det emosjonelle og relasjonelle aspektet ved læresituasjonen. Det har til gjengjeld miljøterapeutene, som i kraft av sin stilling, får anledning til å stå på utsiden og observere hva som skjer. Kanskje opplever han at de har en større mulighet for å forstå alle små og store aspekter ved ungdomsskoletilværelsen?

Interessant å merke seg er at Stians perspektiv ikke er fokusert mot hvilken stilling de voksne har på papiret. Det han bryr seg om er deres evne eller mulighet til å ha et forhold til elevene sine. «Ha et forhold til elevene dine, da» Oppfordrer han. Og jeg tolker ham som at han ikke har tro på at voksne kan hjelpe ungdom i å løse noen form for dilemmaer med mindre elevene både kjenner de voksne og stoler på dem.

Fonteneforskning (Holmøy, Birkrem, Lien, & Flaten, 2019) bekrefter det Stian forteller og skriver at det ofte er lærerne som tar seg av det faglige ved skolen, mens miljøterapeutene er ansvarlige for det miljømessige. Det refereres også til kunnskapsdepartementet som mener at behovet for miljøterapeuter i skolen er stort. Videre ser det ut til at de fleste miljøterapeuter arbeider på individnivå, men at det er ønskelig med arbeide på systemnivå eller mot det «generelle skolemiljøet» (ibid.). Brinkmann og Jensen (2011) setter med boken «Fællesskab i skolen» søkelyset mot miljøets betydning for læresituasjonen. Her er barnet i verden, til forskjell fra den tradisjonelle skolepedagogikkens hvor barnet er forskjellig fra verden (Brinkmann & Jensen, 2011).

Da jeg opplever Kristians beretninger fra sin skole som spesielt vellykket, er det fordi hans fortellinger belyser nettopp det som miljøterapeutene hos Stian, og Jensen og Brinkmann (2011) ser ut til å forfekte, at det er viktig å arbeide med et godt skolemiljø, og at elevene er tjent med voksne som bryr seg!

Kristian: Det har jo vært ganske mange sånne saker som - dramasaker hvor det er sånn "æi, han sa det til meg, og hun sa det til, og så sa hun det hun og... Og så er det sånn – lærer`n må ta det opp, og gå igjennom en sånn lang - snakke med alle sammen og, bare sånn " nå skal vi bli venner igjen" (smiler). Selv om vi sikkert hadde blitt det på en uke. Men det er bra at de gjør det allikevel, fordi, bare det at de gjør det, betyr jo da - det viser at de bryr seg, og da kan folk se det. "Ja, men den lærer`n tok seg faktisk bry til å gjøre det der", selv om det kanskje ikke var så nødvendig da. Så da hadde han i hvert fall.. Hvis det skjedde no` som var nødvendig å gjøre noe med, da. Så det er jo - det er jo - det er jo bra de gjør det, selv om det kanskje er litt sånn unødvendig i enkeltsaken, men i det store bildet, så er det jo viktig at de gjør det.

Unødvendig i enkeltsaken, men i det store bildet, er det viktig, sier Kristian, og jeg lar hans ord være toneangivende for en avrunding av dette kapitlet. Som jeg nevnte innledningsvis, kan ikke denne undersøkelsen, med gjeldende metodikk konkludere noe generelt når det gjelder løsning på problemer med ST i skolen. Det vi kan observere er at det miljøet disse ungdommene beskriver, har sammenheng med hvordan de også beskriver graden av opplevd ST. Nå faller det seg slik i denne undersøkelsen, at det er guttene som rapporterer om gode skolemiljø, og lite forekomst av ST, mens jentene mer beskriver det motsatte. Kristian

beskriver lærere som tar seg bryet med å ta opp selv den minste lille ting. Stian forteller om miljøterapeuter som evner å ha et forhold til elevene sine slik at de muligens kunne være aktuelle samtalepartnere om ST skulle oppstå for en elev. Nina og Martine beskriver på hver sin måte, om høyere forekomst av ST og forteller om lærere som ikke riktig tar tak da de prøver å si ifra om ST, ved siden av at de rapporterer om en opplevelse av at ST er relativt utbredt. Denne observasjonen kan være tilfeldig. Dette trenger ikke være slik ved andre skoler. Men igjen åpner gjennomgangen mulighet for nye spørsmål. Hvor viktig er skolemiljøet for forebygging, bekjempelse eller håndtering av ST? Kan det være et godt grep å arbeide med skolemiljøet for å bedre situasjonen men hensyn til ST?

Oppsummering funn

Gjennomgang av funn har vist hvordan et sett med trusler ser ut til å kneble ungdommene til forstillelse. Deretter så vi se hvordan kjønnene forholdt seg til denne tematikken og hvordan de ser ut til å innta motsatt standpunkt og utgangspunkt for tilnærming av problematikken. Vi så også på hvordan ungdomskulturen og ungdomsspråket skiller seg fra en arbeidsplass eller et voksent miljø og fikk forståelsen for hvorfor ikke #metoo nødvendigvis er den beste måten å arbeide med ST i skolen på. Til sist så vi nærmere på de respektive ungdommenes beskrivelser av sine skolemiljø og hvordan disse også skiller seg med hensyn til ST. I siste delkapittel antydes viktigheten av å satse på miljø for å bedre ungdomsskoleelevenes situasjon med hensyn til ST.

Avslutning

Oppgaven har sett på hvilke sosiale faktorer og mekanismer i ungdomsmiljøet man må ta høyde for i arbeidet med å bedre ungdomsskoleelevers situasjon med hensyn til seksuell trakassering. Her ble det drøftet flere aspekter. Funnene viser at ungdommene synes fanget i et sett av trusler som gjør det vanskelig å stoppe seksuell trakassering, så vel som å søke hjelp hos de voksne. Truslene som ble avdekket i denne undersøkelsen var humor-, hore-, og snitchetrusselen. Jeg ser her en linje til Søndergaards (2012) teori om sosial eksklusjonsangst. Alle disse truslene kan anses som underkategorier til denne. Alle truslene har som hovedmekanisme en frykt for å bli utestengt av gruppen.

Analysen tyder også på at det i seksuell trakassering er spesielle faktorer å ta hensyn til når det gjelder kjønnene. Under drøftelser om temaet og hvordan dette best kan løses, ser guttene ut til å komme i en slags forsvarsposisjon, mens jentene skyter skyts fra sin vollgrav.

Andre forskningsspørsmål, om hvordan #metoo har påvirket ungdomsskoleelevene er blitt drøftet opp mot Slettevolds (2018) teori om politisk anomi, og vi har sett at bevegelsen nok har fått rotfeste i skolen, slik det har gjort i det øvrige samfunnet. #Metoo kan se ut til å ha sterk påvirkningskraft i et miljø der det allerede forekommer klare strukturelle prosedyrer rundt seksuell trakassering, slik det er i arbeidslivet. I alle andre domener i samfunnet, der man ikke har klare prosedyrer for å håndtere seksuell trakassering, fremstår implikasjonene fra #metoo-bevegelsen i en mer ullen form. Der råder det usikkerhet om hva ansvarsfordeling og håndtering angår så vel som hva seksuell trakassering egentlig er. Skolen befinner seg i en særstilling i samfunnet og faller muligvis mellom to stoler. På den ene siden har skolen mange likhetstrekk med en arbeidsplass, på den andre siden skiller den seg også distinkt fra en arbeidsplass. Med andre ord kan man dermed se for seg at skolen både har potensiale til å dra nytte av en bevegelse som #metoo, dog ikke uten videre, da det er faktorer og mekanismer i skolen og ungdomsmiljøet som gjør tankegodset fra #metoo-bevegelsen inadekvat i sin opprinnelige form. Dette kommer frem av funnene i undersøkelsen. Vi så også på hvordan visse språklige former både kan, og ikke kan være en kilde til seksuell trakassering. På den ene siden er for eksempel ordet fitte så hyppig brukt, at det kan sidestilles med annen banning. På en annen side er kjønnes historie så forskjellig, og det kan for jentene, knyttes skam til bruken av ordet til tross for at det er så vanlig.

Siste forskningsspørsmål spør hva man kan gjøre for å bedre ungdomsskoleelevers hverdag med hensyn til seksuell trakassering. Her så vi at de skolene hvor miljøet ble beskrevet som godt, også var de skolene med minst, eller ingen tilfeller av seksuell trakassering. Dette kan dog bero på tilfeldigheter, da dette er et for lite utvalg til å si noen ting om det generelle bildet. Allikevel kunne vi se at ungdommene ønsker seg lærerinvolvering, og at de helst ser at de gjør det en gang for mye, enn en gang for lite. Dette kan fint ses i sammenheng med Exbus, og Søndergaards forskning, der det å satse på miljøet ser ut til å ha en positiv effekt på mobbing.

Ved siden av miljø, eller innbefattet i miljø, ligger det implisitt også forslag til hvordan man kan arbeide med seksuell trakassering i skolen i de andre aspektene som er beskrevet. I og med trusler, kjønn og språkbruk, er dette muligens noe man kan snakke med elevene om. Ved

å gjøre både lærere og elever oppmerksomme på hvilke mekanismer som kan gjøre miljøet vanskelig å være i, og ha en åpen dialog om det, kan dette kanskje være med på å dempe mekanismene. Både de som omhandler humor, hore, (kanskje også homo), snitching, samt forskjellen mellom kjønnene. Kanskje er man tjent med å erkjenne seksuell trakassering som et felles onde, fremfor å snakke om det som om det er noe gutter gjør mot jenter? Drøfting av språket og hvorfor fitte kan bli oppfattet som verre en kuk, kan kanskje også være en del av et slik opplysningsarbeid?

Videre forskning

Underveis i arbeidet med denne oppgaven har det dukket opp mange interessante aspekter som ikke faller inn under denne oppgavens rekkevidde. Jeg får nesten den følelsen at undersøkelsen har generert flere spørsmål enn konkrete funn. For videre forskning, ser jeg mange interessante innfallsvinkler. Kan dette med trusler være noe å gå videre på? Finnes det flere trusler? Oppgaven drøfter om det ikke må være muligheter for en homotrusel i tillegg til de som kom frem av denne studien. Kanskje slike trusler representerer mer konkrete punkter for arbeid mot seksuell trakassering, eller fungerer som diskusjonsemner?

Det kunne også være interessant å se på om det kan være sammenheng mellom den seksuelle opplæringen man fikk i de tidlige barneårene og den usikkerheten de føler til seksualitet i ungdomsårene og om dette i sin tur har en sammenheng med seksuell trakassering som offer eller overgriper. Det er studier som tilsier at mange voksne som arbeider med barn er usikre på hvordan man skal forholde seg til dette (Skundberg,). Kan denne usikkerheten smitte over på barna på en slik måte at de selv blir usikre da de først når pubertetsalder? I tråd med dette kunne det også vært spennende å undersøke hvilke holdninger lærere og voksne har til ungdoms seksualitet. Om de føler at de skal bry seg med det, eller om de er usikre på i hvilken grad de skal blande seg inn.

Til sist, kunne det, i tråd med positiv psykologi, også være interessant å undersøke skoler hvor det er LITE seksuell trakassering og se hva det er de gjør.

Foreliggende studie er en liten kvalitativ intervjustudie, med en uerfaren student i forskerrollen. Jeg har dog etter beste evne forsøkt å beskrive fremgangsmåte, kontekster og analyseringsstrategier slik at det skal være greit for leseren å bedømme studiens styrker og svakheter. Seksuell trakassering er et tema det godt kan forskes mer på, og gjerne i større skala og med mer erfarne forskere.

Refferanseliste

- Alvesson, Mats, & Sköldberg, Kaj. (2009). *Reflexive methodology : new vistas for qualitative research* (2nd ed. utg.). London: Sage.
- Ang, R. P., Huan, V. S., & Florell, D. (2014). Understanding the relationship between proactive and reactive aggression, and cyberbullying across United States and Singapore adolescent samples. *J Interpers Violence, 29*(2), 237-254. doi: 10.1177/0886260513505149
- Ang, Rebecca P., Huan, Vivien S., & Florell, Dan. (2014). Understanding the Relationship Between Proactive and Reactive Aggression, and Cyberbullying Across United States and Singapore Adolescent Samples. *Journal of Interpersonal Violence, 29*(2), 237-254. doi: 10.1177/0886260513505149
- Baklund, Ea, Aure, Ellisiv, & Fyhn, Ella. (2019, march 4th). «Billig» og «pulbar» – #metoo kom aldri til skolegården, *Aftenposten*. Lastet ned fra <https://www.aftenposten.no/meninger/sid/i/e1VOPQ/billig-og-pulbar-metoo-kom-aldri-til-skolegaarden>
- Baklund, Ea, Aure, Ellisiv, & Fyhn, Ella. (2020, December 12th). 12. desember: #metoo er fremdeles ikke kommet til skolegården, *Aftenposten*. Lastet ned fra <https://www.aftenposten.no/meninger/sid/i/eKz109/12-desember-metoo-er-fremdeles-ikke-kommet-til-skolegaarden>
- Beauvoir, Simone de, Moi, Toril, & Christensen, Bente. (2000). *Det annet kjønn*. Oslo: Bokklubben dagens bøker.
- Befring, Edvard. (2015). *Forskningsmetoder i utdanningsvitenskap*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Bendixen, Mons, & Gabriel, Ute. (2013). Social judgment of aggressive language: Effects of target and sender sex on the evaluation of slurs. *Scandinavian journal of psychology, 54*(3), 236-242.
- Bendixen, Mons, Kennair, Leif Edward Ottesen, & Grøntvedt, Trond Viggo. (2016). *En oppdatert kunnskapsstatus om seksuell trakassering blant elever i ungdomsskolen og videregående opplæring*.
- Bjørkheim, Ida, & Drejer, Idun. (2018). *Hva er seksuelt trakasserende for hvem? Effektene av individuelle og kontekstuelle faktorer på bedømmelsen av seksuell trakassering*. NTNU.
- Bourdieu, Pierre, & Stene-Johansen, Knut. (2000). *Den maskuline dominans*. Oslo: Pax.
- Brinkmann, Svend, & Jensen, Elsebeth. (2011). *Fællesskab i skolen*. København: Akademisk forl.
- Bræck, Charlotte. (2006). "Christine er en hore": en komparativ studie av kjønnsrelatert språkbruk blant jenter i to Oslo-skoler.
- Conroy, Nicole E. (2013). Rethinking adolescent peer sexual harassment: Contributions of feminist theory. *Journal of school violence, 12*(4), 340-356.
- Crothers, Laura M, & Levinson, Edward M. (2004). Assessment of bullying: A review of methods and instruments. *Journal of Counseling & Development, 82*(4), 496-503.
- Delaney, Carol. (1987). Seeds of Honor, Fields of Shame. I D. Gilmore (Red.), *Honor and Shame and the Unity of the Mediterranean* (Vol. 22, s. 35-48). Washington, D.C.
- Forsberg, Manne, Nilsen, Lisbeth, & Eskils, Daniel. (2005). *Kukbruk : en bok om kjærlighet, følelser og kjønn*. Oslo: Spartacus.
- Gelso, Charles J., Fretz, Bruce R., & Williams, Elizabeth Nutt. (2014). *Counseling psychology* (3rd. ed. utg.). Washington, D.C: American Psychological Association.
- Georgsen, Kaj-Martin. (2021). Over halvparten av norske kvinner skammer seg én gang i måneden. <https://www.nettavisen.no/norsk-debatt/over-halvparten-av-norske-kvinner-skammer-seg-n-gang-i-maneden/o/5-95-239924?key=2021-05-31T07:47:01.000Z/retriever/26b0b095bda1912ae8d5ac332eaf95a92b5b4b18>
- Hasund, Ingrid Kristine. (2006a). *Slang*. Oslo: Kunnskapsforl.

- Hasund, Ingrid Kristine. (2006b). *Ungdomsspråk* (Vol. nr 166). Bergen,Oslo: Fagbokforl. Landslaget for norskundervisning.
- Hatch, J. Amos. (2002). *Doing qualitative research in education settings*. Albany: Albany: STATE UNIV. OF NEW YORK PR.
- Helseth, Hannah. (2005). Ingen jenter på skolen her er " horer " : en studie av forebyggende arbeid blant ungdom. Oslo: H. Helseth.
- Helseth, Hannah. (2007). Kunnskapsstatus om kjønnsrelatert mobbing blant barn og unge. *Rapport skrevet på oppdrag av Utdanningsdirektoratet og Høgskolen i Nesna*. Hentet fra https://www.udir.no/globalassets/upload/satsningsomraader/5/kunnskapsstatus_kjønnsrelatert_mobbing.pdf.
- Hogg, Michael A., & Vaughn, Graham M. (2011). *Social psychology*. London: Pearson Education Limited.
- Holmøy, Oddbjørn, Birkrem, Torjus, Lien, Tuva, & Flaten, Kirsten. (2019). Miljøterapeuter i skolen – et uforløst potensial. <https://fontene.no/fagartikler/miljoterapeuter-i-skolen--et-uforlost-potensial-6.47.654240.497e12dd76>
- Jansen, D. E., Veenstra, R., Ormel, J., Verhulst, F. C., & Reijneveld, S. A. (2011). Early risk factors for being a bully, victim, or bully/victim in late elementary and early secondary education. The longitudinal TRAILS study. *BMC Public Health*, 11, 440. doi: 10.1186/1471-2458-11-440
- Johansen, Malin Sæue. (2019). – Jenter blir kalt « hore » og « pulbar » i skolegården. Lastet ned fra <https://www.tv2.no/a/10456143/>
- Kofoed, Jette, & Søndergaard, Dorte Marie. (2009). *Mobning : sociale prosesser på afveje*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Kvale, Steinar, Brinkmann, Svend, Anderssen, Tone Margaret, & Rygge, Johan. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Olweus, Dan. (1992). *Mobbing i skolen : hva vi vet og hva vi kan gjøre*. Oslo: Universitetsforlaget.
- overgrep.no. (2017). Hva er straffen for trusler? Lastet ned fra https://www.overgrep.no/hva-er-straffen-for-trusler/#Hva_er_en_trussel
- play.tv2.no (Forfatter) & play.tv2.no (Regissør). (2019). Helsesista, *Di fitte*. Norge: play.tv2.no.
- Rubin, Herbert J., & Rubin, Irene. (2004). *Qualitative interviewing : the art of hearing data*
- Rubin, Herbert J., & Rubin, Irene. (2012). *Qualitative interviewing : the art of hearing data* (3rd ed. utg.). Thousand Oaks, Calif: Sage.
- Salmivalli, Christina. (2010). Bullying and the peer group: A review. *Aggression and violent behavior*, 15(2), 112-120.
- Schott, Robin May, & Søndergaard, Dorte Marie. (2014). *School bullying : new theories in context*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sletteland, Anja. (2018). Da# metoo kom til Norge. *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 42(03), 142-161.
- Slåtten, Hilde, Anderssen, Norman, & Hetland, Jørn. (2015). Gay-related name-calling among Norwegian adolescents—harmful and harmless. *Scandinavian journal of psychology*, 56(6), 708-716.
- Solheim, Jorun, & Solheim, Jorun. (1998). *Den åpne kroppen : om kjønnsymbolikk i moderne kultur*. Oslo: Pax.
- Stokke, Olga. (2019, march 6th). Diskrimineringsombudet: – Historiene disse unge jentene forteller, er ikke mindre alvorlige enn det mange #metoo-varslere har fortalt, *Aftenposten*. Lastet ned fra <https://www.aftenposten.no/norge/i/zLdryq/diskrimineringsombudet-historiene-disse-unge-jentene-forteller-er>
- . Straff. (2021). Lastet ned fra <https://jusleksikon.no/wiki/Straff>

- Søndergaard, Dorte. (2012). Bullying and social exclusion anxiety in schools. *British Journal of Sociology of Education - BRIT J SOCIOL EDUC*, 33, 1-18. doi: 10.1080/01425692.2012.662824
- Sørensen, Rønnaug. (2015). Seksuell trakassering, verdighet og SKAM.
- Thagaard, Tove. (2018). *Systematikk og innlevelse : en innføring i kvalitative metoder* (5. utg. utg.). Bergen: Fagbokforl.
- Universitet, Århus (Producer). (11. desember 2014). Når mobning griber en skoleklasse. [Foredrag] Lastet ned fra <https://youtu.be/ulysfQNbxHg>
- Vollan, Mette, Røsrud, Knut, & Slåen, Geir Olav. (2021). Få kvinner gjør det samme som Anne Guri: Nå skal det sees på hvorfor. <https://www.nrk.no/innlandet/metoo-har-rysta-det-svenske-skogbruket.-anne-guri-klovstad-er-en-av-fa-norske-kvinner-i-bransjen.-1.15367318>
- Århus, universitet. (2021). Exbus Exploring Bullying in Schools. Lastet ned fra <https://exbus.dk/>

Semistrukturert intervju

- Ha klart:
 - Frukt, kjeks, vann, kaffe, te
 - Opptaksutstyr
 - Avspillingsutstyr (pc). Gjør klart det som skal spilles av, spole frem til start.
LOGGE PÅ NETT!
 - Legge frem utskrifter av «Side-innlegg».
 - Legge frem utskrifter av loven; strek under!!
 - likestillings- og diskrimineringslovgivningen
 - straffeloven,
 - arbeidsmiljøloven
 - opplæringsloven. (Se Bendixen, 2016)

Løst prat (2-3 min)

- Uformell prat, hilse, takke for deltakelse, drikke? Spise?

2. Informasjon (5 min)

- Informere litt om temaet for samtalen (bakgrunn, formål) og hva som IKKE forventes;
 - personlige beskrivelser av erfaringer
 - navn på andre som ikke er med i undersøkelsen
 - rasemessig eller etnisk opprinnelse
 - politisk oppfatning og religion
 - filosofisk overbevisning
 - psykiske og fysiske helseopplysninger
 - seksuelle forhold eller seksuell orientering
- Forklare hva intervjuet skal brukes til og forklare taushetsplikt og anonymitet
- Spørre om noe er uklart og om respondenten har noen spørsmål
- Informer om lydopptak, kun jeg som skal lytte til.
- Sørge for samtykke

NB!!Starte opptak

Overgang: (5 min)

GI EN OVERSIKT OVER TEMAER I INTERVJUET!

Definisjon av seksuell trakassering.

- Hva tenker du at seksuell trakassering dreier seg om?
- Har du inntrykk av at dette er et utbredt problem?

Studier viser at mellom 30 og 70% av ungdom har opplevd seksuell trakassering en eller annen gang i løpet av de siste 12 mndr.

1. DEL AV PROBLEMSTILLINGEN

ERFARINGER MED KAMPANJER TILTAK OG SAMFUNNSDEBATTER MOT SEKSUELL TRAKASSERING

Innslag fra Tv2 nyheter: Metoo, kvinneord som banneord, vurdering av «kløft og pulbarhet».

Ca. 2 min. Fra 00:28 til 02:43.

- Har du noen umiddelbare kommentarer til dette?
- Er det disse jentene beskriver representativt for skolemiljøet ditt?
 - Opplever du at det er en kjent problematikk?
- Er du kjent med metoo-kampanjen?
- Hvordan tenker du at ungdom har oppfattet metookampanjen?
- **Hvordan tenker du at ungdom har oppfattet metookampanjen?**
 - Hva var det den satte søkelyset på?
 - Hva gjorde den med og i samfunnet?
- Opplever du at metoo har ført med seg noen endringer i skolen?
 - Hvilke?
- Har lærere lært noe nytt av metoo slik at det merkes i skolesammenheng?

Kan du tenke på andre strømninger/ samfunnsdebatter/debattanter som har gitt ny innsikt til seksuell trakassering de siste årene?

- Tenker du at f.eks. Skam, Helsesista, 13 reasons why, andre idoler kan ha gitt folk nye tanker og refleksjoner rundt seksuell trakassering i skolen?

2. DEL AV PROBLEMSTILLINGEN

ÅRSAKER TIL SEKSUELL TRAKASSERING I SKOLEN

Hva er det som gjør at seksuell trakassering oppstår i skolene?

HVA ER DET FORSKERE/VOKSNE MÅ FORSTÅ MED UNGDOMSKULTUREN FOR AT DE SKAL KUNNE GJØRE NOE FORNUFTIG MED SEKSUELL TRAKASSERING I SKOLEN?

- Hva er årsaken til at det skjer? – at noen gjør/sier slike ting?
- Hva er årsaken til at man evt. tenker at det er greit?
- Er det seksuell trakassering? Eller noe annet?
- Tenker du at det er en forskjell på hvordan miljøet på en arbeidsplass er i forhold til hvordan miljøet på en skole er med tanke på seksuell trakassering?

Vise Helsesista: 00:44 – 2:24: Fitte som skjellsord, eksempler på sms`er hvor jenter beskriver hvordan det oppleves å bli kalt fitte, hore osv.

SPRÅK – ER UNGDOMS SPRÅK NOE VI MÅ FORSTÅ?

Da jeg gikk på ungdomsskolen brukte man ikke akkurat disse ordene, men man brukte kanskje andre banneord. Kjenner du igjen denne praksisen på din skole?

- Har du eksempler på andre ord som blir brukt?
- Tror du at språket er annerledes for ungdommer nå enn for de som var ungdom for noen tiår siden?
- Er det begreper eller handlinger som ikke betyr det det høres ut som for voksne? Overfortolker de voksne?
- Er det begreper eller handlinger som BETYR seksuell trakassering uten at de voksne skjønner det?
 - Er det ting dere sier til hverandre som du tenker at de voksne egentlig ikke skjønner?

SEKSUALITET – ER UNGDOMS SEKSUELITET NOE VI MÅ FORSTÅ?

Har seksualitet endret seg? Er man mer avslappet i dag enn la oss si for 20/30 år siden?

- Tror du voksne på en arbeidsplass og ungdom på skole tenker forskjellig om seksualitet? Er det slik at holdningen til seksualitet har endret seg?
- Hvordan er det å snakke om seksualitet i dag? Er seksualitet vanskelig å snakke om?
- Tror du det oppleves sårbart når noen snakker om ens egen seksualitet? Pulbarhet/kløft? Eller er det greit/hverdagslig?

SÅRBARHET – ER UNGDOMS SÅRBARHET NOE VI MÅ FORSTÅ?

- Er ungdom i dag mer eller mindre sårbare med hensyn til seksuell trakassering?
- Er man mer fortrolig med den type bemerkninger? – mindre?

Hva tenker du at seksuell trakassering gjør med ungdom?

- Hva tenker/føler den som gjør dette?
- Hva føler de som blir utsatt for det?
- Har det noe å si for selvbildet?
- Hvilke reaksjoner har ungdom på seksuell trakassering?
- Hva gjør man med det?
- Hvordan håndterer de det? Hva sier de/gjør de?
- Hva føler/tenker de?

NYTTIGE TILTAK MOT SEKSUELL TRAKASSERING?

Vise Tv2: 3:15-4 min: lærere tar ikke tak.

- Er seksualisert trakassering noe man kan snakke med læreren om? Eller andre voksne? Eller foresatte? Eller venner?
- Hvordan er ditt inntrykk av læreres respons på ST i skolen?

Hvilke tiltak mot seksuell trakassering er elevene kjent med?

I hvilken grad ønsker ungdomsskoleelever at noe skal gjøres med seksuell trakassering?

Hypotetiske situasjoner:

- Hvis en elev ble utsatt for S.T....
 - – Hva tror du at en medelev hadde gjort/sagt?
 - – Hva skulle du ønske at en medelev hadde gjort/kunne gjøre/si?
 - – Hva skulle du ønske at en lærer hadde gjort/sagt?
- Hvis du selv ble utsatt for S.T.
 - – Hva skulle du ønske at en lærer hadde gjort/Sagt?
 - – Hva skulle du ønske at en medelev hadde gjort/sagt?
 - – Hva skulle du ønske at en lærer hadde gjort/sagt?
- **Hvor lett er det å definere hva som er seksuelt trakasserende?**
 - For gutter?
 - For jenter?
- Tenker du at det kan finnes noen ideer/lærdom ved metoo/skam/helsesista/13 reasons why/idoler som eventuelt kan brukes i skolen for å redusere seksuell trakassering?
 - Hvilke?
- Har du noen andre tanker om hva man kan gjøre?

5. Oppsummering (ca. 10 min)

- Oppsummere det vedkommende har formidlet
- Har jeg forstått deg riktig?
- Er det noe du vil legge til?

Mal for intervju er hentet fra

<https://www.tolkeportalen.no/no/brukerundersokelser/Verktoy/Eksempeldel-2/>

Vil du delta i forskningsprosjektet ”Seksuell trakassering i ungdomsskolen”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke «*hvilken kjennskap ungdomsskoleelever har med samfunnskampanjer- og hvilken erfaring de har med eventuelle skoletiltak mot seksuell trakassering. Undersøkelsen vil også forsøke å fange hvilke tiltak ungdom ønsker seg for å bedre ungdomsskoleelevers hverdag med hensyn til seksuell trakassering*». I dette skrivet vil du få informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Denne undersøkelsen vil inngå som en del av masteroppgaven til Solveig Marie Brenna som skal være ferdig senest høsten 2020, ved Institutt for pedagogikk, Universitetet i Oslo.

Hovedformålet med undersøkelsen er å forstå **hvilken kjennskap ungdomsskoleelever har med samfunnskampanjer- og hvilken erfaring de har med eventuelle skoletiltak mot seksuell trakassering. Undersøkelsen vil også forsøke å fange hvilke tiltak ungdom ønsker seg for å bedre ungdomsskoleelevers hverdag med hensyn til seksuell trakassering**. Noen av spørsmålene jeg håper undersøkelsen kan gi en bedre forståelse av, er:

- **Hvordan har metookampanjen virket på skolemiljøet?**
 - Andre strømninger/samfunnsdebatter/debattander? (Skam, Helsesista, idoler, 13. reasons why)
- **Hva er det som gjør at seksuell trakassering oppstår i skolene?**
 - Hvilke trekk ved ungdomskulturen er sentrale for å forstå seksuell trakassering blant unge?
 - Er språket annerledes for ungdommer nå enn for de som var ungdom for noen tiår siden?
 - Er holdningene til seksualitet annerledes enn i voksne arbeidsmiljø?
 - Er ungdom i dag mer eller mindre sårbare i forhold til seksuell trakassering?
 - Hvilke mestringsstrategier bruker ungdom i møte med seksuell trakassering?

- **hvilke tiltak kan være nyttige for å bedre ungdomsskoleelevers hverdag med hensyn til seksuell trakassering?**
 - Hvilke tiltak for bekjempelse av seksuell trakassering i skolen har elevene erfaring med?
 - Hvilke ideer ved metoo/skam/helsesista/idoler kan eventuelt implementeres i skolen for å redusere seksuell trakassering?
 - Hvilke ønsker har ungdomsskoleelever for intervensjon?

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Prosjektet gjennomføres som del av masterutdanning ved Institutt for pedagogikk, Universitetet i Oslo.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Undersøkelsen gjennomføres ved tre ungdomsskoler, og utvalget er elever fra begge kjønn på 10. trinn. Skolene har rekruttert elevene.

Hva innebærer det å delta?

Hver elev intervjues i omtrent 1 time. Samtalen vil bli gjennomført på skolen. Tid og sted avtales nærmere med hver enkelt.

Undersøkelsen fokuserer i utgangspunktet ikke på personlige beskrivelser og opplevelser. Det vil ikke bli spurt om seksuell legning, politisk- eller religiøs overbevisning eller etnisitet. Om dette allikevel skulle bli nevnt som en naturlig del av samtalen, fordi eleven selv velger å tematisere dette og det fremkommer som en sentral del av elevens argumentasjon, kan det være interessant å gjengi dette i anonym form.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Dette kan gjøres skriftlig eller muntlig. Alle opplysninger om deg vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD – Norsk senter for forskningsdata AS.

Samtalene vil bli tatt opp med båndopptaker utlånt fra Universitetet i Oslo og jeg vil også notere litt underveis i samtalen.

Lydopptak: Opptaksutstyret er kryptert. Etter intervjuet blir opptaket overført til en kryptert minnepinne og til et sikkert nettverk administrert av universitetet. Innholdet på båndopptakeren blir slettet. Jeg vil transkribere intervjuet, dvs. skive av det som blir sagt. I denne prosessen blir alle persondata og skolene anonymisert slik at de ikke kan identifiseres eller gjenkjennes. Når transkriberingen er gjennomført, blir alle lydopptak slettet. Det er kun jeg som vil lytte til og ha tilgang til lydopptakene. Veilederen min vil få tilgang til transkripsjonen (det som er skrevet ned) ved behov.

Notatene: Notatene fra samtalene blir skrevet ned på en slik måte at de ikke kan identifisere eleven.

Samtykkeskjema: Ditt samtykke, det vil si det samtykkeskjemaet som du har signert, vil bli oppbevart på sikkert sted på UiO etter at masteroppgaven er godkjent.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes senest 31.12.2020. Når prosjektet er ferdig og masteroppgaven er godkjent vil alle personidentifiserende informasjon være slettet, slik beskrevet overfor.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- Få utlevert en kopi av i dine personopplysninger (dataportabilitet), og

- Å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir meg rett til å behandle personopplysninger om deg?

Personopplysninger vil bli behandlet basert på samtykke fra deg eller fra dine foresatte. Samtykkeskjemaet som følger dette informasjonsskrivet skal signeres og leveres til prosjektansvarlig.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- solvembr@student.uv.uio.no
- Telefon: 47257881
- Veileder G. C. Egeberg: gunstein.c.egeberg@usn.no
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.
- Personvernombudet ved UIO, Utdanningsvitenskapelig fakultet, epost personvernombud@uio.no

Med vennlig hilsen

Solveig Marie Brenna

Gunstein Christoffer Egeberg

Prosjektansvarlig

Veileder

Samtykke til deltakelse i Solveig Marie Brennass studie for masteroppgave, Institutt for pedagogikk, Universitetet i Oslo

Jeg har mottatt og forstått informasjon om Brennass prosjekt, og har fått anledning til å stille spørsmål.

Prosjektdeltakers navn:

Prosjektdeltakers fødselsår:

Jeg er over 16 år og samtykker på vegne av meg selv som prosjektdeltaker

Jeg er under 16 år og jeg/vi samtykker som foresatte til prosjektdeltaker.

Jeg/vi samtykker til at mitt/vårt barn blir intervjuet for studien, slik det er beskrevet i informasjonsskrivet for prosjektet.

Jeg (vi) samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca 31.12.2020

(Signatur prosjektdeltaker eller foresatt/e av prosjektdeltaker, dato)

Signert samtykkeskjema skal foreligge før intervjuet. Eleven kan ta det med til intervjuavtalen, eller det kan scannes og sendes til solvembr@student.uv.uio.no eller sendes i posten til Solveig Marie Brenna, Eikskollen 2A, 1361 Østerås.

Utskrifter medbrakt til intervjuene

«Horete» og «billig». Tre av ti ungdommer har opplevd trakassering.

– Verbal trakassering er blitt veldig normalisert. Folk kaller hverandre «hore» hver dag, sier Vilja Krokann Teksum (15).

9. mars 2019 10:04 15:10

Hore. Homo. Fitte. Bitch. Fuckboy. Slut. Transe.

Hadde en kollega slengt ett av disse begrepene mot en annen kollega ved kaffemaskinen på jobb, ville det vakt oppsikt, ja trolig kunne det blitt en stor personalsak om trakassering av det. Å bortforklare det som en spøk ville ikke hjulpet.

Men i skolegården, der 12-, 13-, 14-, 15-åringene oppholder seg hver dag, er det ikke uvanlig. I hvert fall ifølge ungdommene Aftenposten har vært i kontakt med denne uken.

– Verbal trakassering er blitt veldig normalisert. Folk kaller hverandre «hore» hver dag. Men det er ikke nødvendigvis seksuell trakassering, det er kødd, sier Vilja Krokann Teksum (15).

Aftenposten møter henne og flere medelever utenfor en skole i Oslo i storefri.

– Folk bruker jo oftest hore som et skjellsord, men jeg tror ikke de tenker over hva som ligger bak ordet. De bruker det for å virke kule, tror Ridwan Abdirisq Noor (15).

Ella Andresen Rief (16), Vilja Krokann Teksum (15) og Jonas Messel Håvik (16) forteller at de hører ord som «hore» og «bitch» hver dag. Selv sier de at det ikke nødvendigvis er seksuell trakassering, men en sjargong i ungdomskulturen.

– Kjære foreldre, lærere og politikere!

Mandag denne uken skrev Ella Fyhn (14), Ellisiv Aure (14) og Ea Baklund (14) et [innlegg på Si:D i Aftenposten om at jenter på deres alder daglig får slengt nedsettende kommentarer etter seg som «hore», «slut» og «billig».](#)

Innlegget har engasjert alt fra statsråder, politikere, byråkrater, skoleledere, elevorganisasjon og ungdommene selv.

For har holdningsendringene Metoo etterlyser nådd skolegården?

Debatten som har fulgt i etterkant av jentenes kronikk kan tyde på at de ikke har det. For Fyhn, Aure og Baklund har en vanlig skoleuke i mars blitt snudd på hodet. Kronikken deres er lest av over 150.000, de har reist mellom intervjuer, TV-studio og Stortinget for å snakke om den, og er invitert til likestillings- og diskrimineringsombudet Hanne Bjurstrøm, som skrev et innlegg der hun [takker de tre jentene for at de varsler om problemet.](#)

Ea, Ellisiv og Ella var på Stortinget og møtte flere politikere denne uken.

Stein Bjørge

- **Kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner: – [Innlegget til Ella, Ellisiv og Ea bør henges opp i klasserom og lærerværelser over hele landet.](#)**

Fredag holdt de appell foran de tusenvis av oppmøtte på Youngstorget før 8.-mars-toget.

– Hun kler seg så sykt horete! Du er så billig, ass! Dette er ting vi jenter får høre hver eneste dag på skolen. I gangen, i gymsalen, i skolegården og i klasserommet.

– Kjære foreldre, lærere og politikere! Det er på tide at dere bryter inn, sa de tre 14-åringene i sin 8.-mars-appell, til vill jubel fra de oppmøtte på Youngstorget.

Si;D-innlegget til de tre 14-åringene ble debattert på Stortinget denne uken.

Stein Bjørge

Trakassering topper seg i 9. klasse

Men hvor vanlig er det egentlig at ungdommer og barn opplever seksuell trakassering?

I [Ungdata-undersøkelsen fra 2018, gjennomført av NOVA](#), kommer det frem at tre av ti (32 prosent) ungdommer på ungdomstrinnet og videregående er blitt utsatt for en eller annen form for seksuell trakassering.

På videregående skole har:

- 16 prosent opplevd uønsket seksuell beføling.
- 17 prosent opplevd å bli kalt for seksuelt ladete skjellsord.
- 18 prosent opplevd at noen spredte negative seksuelle rykter om dem.

På ungdomsskoler i Oslo er tallene enda høyere, og det topper seg i 9. klasse. Da sier to av ti gutter (21 prosent) og tre av ti jenter (27 prosent) at de har opplevd å bli kalt for seksuelt ladede skjellsord, viser Ung i Oslo 2018.

Spørsmål om seksuell trakassering er i dag ikke med i Elevundersøkelsen, men Kunnskapsdepartementet har bedt Utdanningsdirektoratet å vurdere det.

Fakta: Dette skal elevene lære om seksualitet og trakassering

- Ifølge læreplanen skal elever lære om seksualitet, grensesetting og trakassering i flere fag allerede mellom 1. og 4. klasse på barneskolen.
- Som [kompetansemål for samfunnsfag mellom 1. og 4. klasse](#) er for eksempel ett av kravene «samtale om tema knyttet til seksualitet, grensesetting, vold og respekt».
- Om noen uker skal forslag til nye læreplaner på høring, der et av de tverrfaglige temaene skal omhandle seksualitet og kropp, ifølge Kunnskapsdepartementet.

Ridwan Abdirisq Noor (15) hører at ordet «hore» blir brukt, men han tror de som bruker det ikke skjønner hva det egentlig innebærer.

Et større problem på barneskolen

Utenfor Sofienberg skole onsdag denne uken laver snøen ned idet klokken ringer ut til storefri. Ungdommene strømmer ut. De har kun ett mål – butikken. Ella Andresen Rief (16), Vilja Krokann Teksum (15) og Jonas Messel Håvik (16) går alle i 10. klasse.

De har ikke inntrykk av at seksuell trakassering er et stort problem i deres skolegård, men sier det blir brukt ord som kan oppfattes som støtende.

– Ordet homo er veldig utbredt. Folk blir også kalt transe eller autist, sier Rief.

– Det er jo oftest folk som frivillig tuller med hverandre. Ufrivillig fysisk berøring har jeg ikke sett noe til på skolen. Det var mer vanlig da vi var yngre og gikk på barneskolen, sier Teksum.

Jeg ble kalt hore fordi jeg hadde på shorts i gymmen, alle ropte hore.

[TweetDel](#)

-Anonym på Ung.no

Gutter blir også kalt hore

De tre ungdommene sier de ikke føler det er naturlig å gripe inn hvis de hører medelever slenge om seg med skjellsord. For vanligvis skjer det mellom venner. Og det er ikke bare jentene som blir kalt «hore».

– Vi bruker hore som skjellsord på gutter også, og jeg ville aldri brukt det til en jente. Da får det en helt annen betydning, sier Håvik.

Erik Daniel Aubert (16) fortalte i et [Si;D-innlegg denne uken at gutter også blir utsatt for sexismen på ungdomsskolen](#). I tillegg til at de får høre ord som fuckboy og homse, må de forholde seg til måling av muskler og penis, skriver han.

Mattis Gjennestad Stefanussen (14) skriver også et innlegg om at han og vennene hans ikke kjenner seg igjen i som mannssjåvinister. [«Det sårer oss hvordan ministere, nyhetsankere og kommentatorer maler oss som skurker»](#), skriver han.

Jeg ble kalt løs tøs fordi jeg ikke ville sende nudes.

[TweetDel](#)

Anonym på Ung.no

– De færreste får lov til å snakke slik hjemme

Anne Bentzrød, helsesykepleier (tidligere kalt helsesøster), er ikke overrasket over det de tre jentene beskriver i Si;D- innlegget. Hun tror elever som kaller medelever for «hore», «pulbar» og «fytte» ikke nødvendigvis gjør det fordi de mener det seksuelt trakasserende, men fordi de er naive og vil teste grenser.

Hun mener likevel det ikke er akseptabel oppførsel og må tas ved roten.

– Jeg tror ungdom i en utforskningsfase ikke alltid forstår hva det de sier egentlig betyr, eller konsekvensen av det sier. Hvis de omtaler en jente som «hore», må de forklare hva det innebærer. Da tror jeg de vil forstå at det ikke er greit. De færreste får lov til å snakke slik hjemme.

Bentzrød har lang erfaring fra helsestasjon for ungdom og har svart på spørsmål på Ung.no (det offentlige informasjonskanal for ungdom) siden 2005. Hun svarer også på spørsmål om [Sex, psyke og ungdomsliv i Si;D.](#)

Mange jenter skriver til henne at de ikke vet hva de skal svare guttene.

Jeg ble kalt hore pga. jeg sa jeg ikke kunne bli sammen med han. Pga jeg hadde type. Og han vett at jeg blir kalt «hore» på skolen hele tia.

[TweetDel](#)

Anonym på Ung.no

– Voksne må være klar på at dette ikke er ok

Bentzrød berømmer de tre jentene bak innlegget og sier at de gjør det eneste riktige.

– De tar tak i problemet, og krever at denne oppførselen stoppes. Vi som er voksne må være klare på at dette ikke er ok, sier Bentzrød.

Hun sier likevel at problemstillingen ikke er ny:

– Jeg husker at det ble slengt med ord også da jeg var ung, og at gutta dro i bh-stroppen til de første jentene som fikk bryster, sier Bentzrød.

Hun påpeker at også jenter kan være dem som trakasserer og at gutter også blir utsatt for trakassering.

Meg og venninnene min kaller hverandre horer hele tiden, for kødd lissom. Tror alle syns det er greit.

[TweetDel](#)

Anonym på Ung.no

[Prisen for å henge med russen](#)

– **Kan finne mye rart på de mørke sidene av internett**

Agathe Waage, leder i Elevorganisasjonen, kjenner godt til problemet med bruk av trakasserende slengbemerkinger i skolegården.

– Det er noe vi hører om fra våre skoler. Elever blir kalt skjellsord, ofte akkurat så lavt at læreren ikke får det med seg, sier Waage.

Hun ønsker seg en opplæring i holdninger allerede i barneskolen.

– Hvis man begynner å lure på ting om egen seksualitet uten å få gode svar, kan man søke på mye rart på de mørke sidene av nettet. Den seksualundervisningen vi drømmer om, er en som både handler om ulike seksualiteter, grensesetting og kjønnsroller, sier Waage.

– Jeg digger de tre jentene som skrev i Si;D. De skrev hvordan det faktisk er i skolegården, sier Helsesista Tale Maria Krohn Engvik.

Vilde Bratland Hansen

– Unge jenter har spurt meg om de er horer

Tale Maria Krohn Engvik, helsesykepleier og kjent som [Helsesista](#) i sosiale medier, hører ofte fra jenter som blir trakassert på skolen. Et av programmene i hennes nye TV-serie heter nettopp «Di fitte».

– Jeg har snakket med unge mennesker om dette på snapchat i et par år og undrer meg over hvor sterkt dette er blitt.

Krohn Engvik mener det ikke bare handler om seksuell trakassering, men også om hersketeknikk.

– Det er skikkelig tøft å være jente i skolegården. Og dette kommer ikke bare fra guttene, jentene kaller også hverandre for «hore» eller «slut». Konsekvensene blir at jentene blir frosset ut, uten noen grunn.

Hun sier guttene kan få samme typen slengbemerkinger etter seg, men mener det for dem kan innebære prestisje.

Krohn Engvik mener det er viktig å snakke høyt om begrepene som brukes.

– Unge jenter har spurt meg om de er «horer». Når jeg forklarer at det er å selge kroppen sin for penger, forstår de at de ikke er det, sier Krohn Engvik.

– Vi må snakke mer om kropp, seksualitet, grenser og respekt helt fra barnehagen. Både hjemme, på skolen og alle arenaer hvor unge er på, også på de sosiale medieplattformene, mener Krohn Engvik.

Jeg slo opp med en gutt (...), så sa han at jeg var en bitch og hore og at jeg ikke var verdt tiden hans.

[TweetDel](#)

Anonym på Ung.no

– Lærere og skoleledere har en aktivitetsplikt

Steffen Handal, leder for Utdanningsforbundet, sier at ingen elever skal finne seg i nedsettende uttalelser eller handlinger fra medelever. Han uttaler seg på generelt grunnlag.

– Dette er også lærernes ansvar, nedfelt i skolens samfunnsmandat og i læreplanene. Vi skal jobbe med holdninger, motvirke mobbing og diskriminering. Her jobbes det jevnt over godt i norske skoler, mener han.

Handal påpeker at lærere og skoleledere har en aktivitetsplikt etter opplæringsloven.

Aktivitetsplikten ble innført i 2017, der det er [lovfestet et krav til nulltoleranse mot krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering](#).

– De har en plikt til å handle når de får kjennskap til elever som blir trakassert. Denneplikten er ganske ny, og vi er nok i en innkjøringsfase. Men uansett har det aldri vært greit å ikke ta elever på alvor, sier Handal.

Samtidig understreker han at skolen er ikke en øy i samfunnet, også andre krefter må bidra i det holdningsskapende arbeidet.

– Ikke minst foreldrene. Jeg oppfordrer alle foreldre til å oppdra både jenter og gutter til å forstå at de ikke skal bruke trakasserende utsagn.

Håper saken tas videre etter 8. mars

Sammen med Ella Fyhn, Ellisiv Aure og Ea Baklund gikk flere tusen fredag kveld med parolen «Jeg går på skole, ikke kall meg hore – Stopp sexismen i skolegården!»

– Denne uken har vært helt fantastisk, med mange flotte opplevelser og fantastisk respons. Dette er en viktig sak som vi håper tas videre etter 8. mars. Vi håper debatten bidrar til å stoppe sexisme i skolegården, sier de tre jentene.

Kjønnene må stå sammen mot trakassering | Hanna Dahl Ullmann

Si ;D-innlegg: Hvis vi ungdommer skal diskutere viktige utfordringer, må vi vite at skolen er et trygt sted å gjøre det på.

FOTO: StunningArt / Shutterstock / NTB scanpix For at vi skal diskutere og komme frem til løsninger, trenger vi et ordskifte som er preget av respekt fremfor skyttergravstenking, skriver Hanna Dahl Ullmann (15).

Hanna Dahl Ullmann

15 år

12. mars 2019 21:30 14:21

De siste dagene har jeg lest flere Si ;D-innlegg om #Metoo i skolegården.

Da jeg leste [innlegget](#) til Ea Baklund, Ellisiv Aure og Ella Fyhn, ble jeg overveldet av glede. Det var fint å se at jenter på min alder mente og følte det samme som meg.

Jeg leste også [Erik Daniels Auberts innlegg](#) om samme tema. Han skrev at sexismen går begge veier, at jenter også kommer med upassende kommentarer. Det er jeg enig i.

Men Aubert skriver også at jentenes påstand om at «manglende likestilling på skolen skyldes kommentarer av seksuell karakter og gutters holdninger til jenter, er helt feil.»

Mener han virkelig det? Det at unge jenter sier fra om trakasserende språkbruk på skolen, er ikke feil. Det er aldri feil! Å avvise andres erfaringer som feil, er faktisk en del av problemet.

Hanna Dahl Ullmann (15).

Privat

[«Billig» og «pulbar» – #metoo kom aldri til skolegården«Fuckboy» og størrelse på muskler – sexismen i skolen går begge veier | Erik Daniel Aubert](#)

Alle er under press

Erik Daniel Aubert påstår at gutter er under større press enn jenter. Gutter får dårlige karakterer, topper selvmordsstatistikken og utgjør flertallet av kriminelle. Dette er alvorlige problemstillinger vi må ta innover oss.

Men for at vi skal diskutere og komme frem til løsninger, trenger vi et ordskifte som er preget av respekt fremfor skyttergravstenking.

Det er et stort problem at gutter blir kalt fuckboy og blir mobbet og ertet på grunn av størrelse på muskler.

Det er et stort problem at jenter blir kalt hore, slut, billig og pulbar.

Det er et stort problem at begreper som gay og homse blir brukt som skjellsord, og at uttrykk som retard og n-ordet i det hele tatt er i omløp.

Det er et stort problem at gutter blir fortalt at de skal «manne seg opp» når de viser følelser, eller at jenter blir spurt om de har mensene når de engasjerer seg i diskusjoner.

Det vi glemmer, er at dette ikke er en kamp som jenter skal føre mot gutter eller gutter skal føre mot jenter! Vi må stå sammen, som Erik Aubert også sier.

Poenget er at både hun, han og hen aldri har vært under større press. Press når det gjelder prestasjon, sosiale medier, selvtillit, skole og utseende. Hele fremtiden vår står på spill.

Ikke bare «me» i «Metoo»

En Ungdata-undersøkelse gjennomført av NOVA viser at tre av ti ungdommer opplever seksuell trakassering på ungdomsskolen og videregående. Det må vi gjøre noe med.

Vi må bli bevisste på hvor destruktivt trakasserende språkbruk er.

Hvis vi ungdommer skal diskutere viktige utfordringer, må vi vite at skolen er et trygt sted å gjøre det på. Skolen har nulltoleranse for fysiske slag og bør ha nulltoleranse for verbale slag.

Lærere, foreldre, sosiallærer og rektor: Hører dere ikke at jenter blir kalt fitte, billig og pulbar? Hører dere ikke at gutter blir kalt homse, fuckboy og retard? Nei? Da må dere trekke pusten og lytte!

Vi trener ordentlige tiltak som skaper trygghet for alle. Vi må stå sammen mot trakassering på skolen.

Det er ikke bare «me» i «Metoo». #Metoo angår oss alle.

Jeg er blitt kalt både «fritte» og «hore». Hvem sto bak 80 prosent av kommentarene?

Jenter. | Rikke Andersen

Si ;D-innlegg: Det skal ikke være sånn at jenter blir hørt fordi de er jenter, mens gutter blir ignorert fordi de er gutter.

FOTO: VovanIvanovich / Shutterstock / NTB scanpix Kjære gutter. Stå opp for dere selv, og fortsett å si ifra. Dere fortjener å bli hørt

Rikke Andersen (20)

12. mars 2019 06:00 14:21

Hvorfor er det feil at gutter sier til en jente at hun er pulbar, men helt greit at jenter diskuterer penis til en klassekamerat mens han sitter rett ved? Dette skjer på norske skoler, hver eneste dag.

Kvelden før fikk A en Snap av B. B sendte et bilde av penis sin, A lagret bildet. På skolen viser A frem bildet til venninnene sine og sender det til andre jenter.

A og venninnene diskuterer størrelsen på Bs junior og ler av den. B sitter på pultraden ved siden av. Er dette virkelig greit?

Fakta: HVA ER ET SI ;D-INNLEGG?

- Si ;D er Aftenpostens debattsider for ungdom mellom 13 og 21 år
- Vi publiserer cirka 20 innlegg i uken både på papir og nett
- Målet er å løfte frem unge stemmer i samfunnsdebatten
- Har du noe på hjertet? Send ditt innlegg til sid@aftenposten.no
- Usikker på hvordan du skriver debattinnlegg? [Her er noen tips på veien.](#)

X

Jenter stiller likt her

Jeg er selv jente og elev på videregående skole og sitter inne med mye innsideinformasjon om dagens jentekultur i den videregående skolen.

Hvorfor legge skylden på det motsatte kjønn når ens eget kjønn deler 50 prosent av den? spør Rikke Andersen.

Privat

Nå er jeg lei av å høre på snakk om at tenåringsjenter har det så ille som blir seksuelt trakassert på skolen. Ja, det skjer skitne ting rundt om i diverse skolebygninger i Norge, men disse skitne tingene rammer ikke bare jenter.

Jenter kommer med seksualiserte og kroppsfikserte kommentarer til både andre jenter og gutter.

Jenter slår gutter på rumpa. Jenter siler ut hvilke gutter de vil invitere på fest basert på hvor fine de er nakne og hvor stor tiss de har.

«Jeg vil ikke invitere C, pikken hans er for liten. Tror den er sånn 16 cm, jeg vil ha en med minst 22 cm!» – dette overhørte jeg på skolen for litt siden. Ikke kom her og si at jenter er så himla mye bedre enn gutter.

[Innlegget som startet debatten: «Billig» og «pulbar» – #metoo kom aldri til skolegården](#)

Lytt til guttene

Vi må virkelig sette lys på hvordan gutter opplever dette, vi må høre på dem når de forteller om det, og vi må ta det de sier seriøst.

Det skal ikke være sånn at jenter blir hørt fordi de er jenter, og derfor må det de forteller være sant, mens gutter blir ignorert fordi de er gutter og dermed kun er ute etter å provosere.

Dobbeltmoralen oser.

Jeg har selv opplevd å bli kalt både «fritte» og «hore», og jeg er blitt vurdert etter en pulbarhetsskala. Hvem sto bak 80 prosent av kommentarene? Jenter. Hvem bedømte hvor pulbar jeg var? Jenter.

Det er et kjent faktum at jenter kan være forferdelige mot hverandre, men nå er det på tide å innse at jenter også er forferdelige mot gutter.

Jenter står i gangen og diskuterer hvor mange de tror medelevene som går forbi, har ligget med basert på kropp, sminke, hår, klær og hvor pene de er. Gutter blir oftest vurdert.

[Mattis Gjennestad Stefanussen: Plutselig, uten spørsmål, er vår ungdomsskoles gutter blitt hele Norges mannssjåvinister](#)

Kjære jenter

Hvorfor legge skylden på det motsatte kjønn når ens eget kjønn deler 50 prosent av den? Hvorfor lete etter en syndebukk når en selv tar del i akkurat det samme? Kan vi ikke innrømme at vi jenter tar del i det, vi også?

Kjære lærere, rektorer, foreldre og politikere. Ikke legg all skylden på guttene. Hør etter når de forteller om ubehagelige ting de har opplevd på skolen. Ta det de forteller, seriøst, og tro på dem.

Det hjelper ikke å kjeftte ned guttene når jentene har like mye skyld i dette. Om noen skal kjeftes ned og læres opp, så må det gjelde begge kjønn.

På skolen lærer vi rettferdighet, men dette er ikke rettferdig. Kjære gutter. Stå opp for dere selv, og fortsett å si ifra. Dere fortjener å bli hørt.

«Fuckboy» og størrelse på muskler – sexisme i skolen går begge veier | Erik Daniel Aubert

Si ;D-innlegg: I stedet for å angripe gutter og polarisere de to kjønnene er det på tide å stå sammen mot trakassering.

FOTO: Syda Productions / Shutterstock / NTB scanpix/ Jeg kan i dag opplyse Aftenpostens lesere at til og med jenter kan komme med upassende kommentarer, skriver debattanten.

Erik Daniel Aubert (16)

7. mars 2019 12:13 12:31

Tre unge jenter skrev nylig [et Si ;D-innlegg om hvordan #Metoo ikke har nådd skolegården](#), og at skolen ikke er likestilt. En påstand som faktisk er helt korrekt.

Men deres påstand om at det skyldes kommentarer av seksuell karakter og gutters holdninger til jenter, er helt feil.

For ja, skolen er langt ifra likestilt. Jenter får for eksempel [bedre karakterer enn gutter i samtlige fag](#) utenom gym, og langt flere jenter fullfører videregående opplæring enn gutter.

Fakta: HVA ER ET SI ;D-INNLEGG?

- Si ;D er Aftenpostens debattsider for ungdom mellom 13 og 21 år
- Vi publiserer cirka 20 innlegg i uken både på papir og nett
- Målet er å løfte frem unge stemmer i samfunnsdebatten
- Har du noe på hjertet? Send ditt innlegg til sid@aftenposten.no
- Usikker på hvordan du skriver debattinnlegg? [Her er noen tips på veien.](#)

X

Størrelse på kjønnsorgan

I tillegg til begreper som «fuckboy» og «homse» er det langt mer fokus på kroppslige ting hos gutter,

Privat

Likevel vil Ea Baklund (14), Ellisiv Aure (14) og Ella Fyhn (14) formidle at de er krenket og undertrykket i skolen på grunn av attitudeproblemer hos gutter. En påstand med liten annen begrunnelse enn hvordan enkelte jenter selv opplever det.

Jeg kan i dag opplyse Aftenpostens lesere at til og med jenter kan komme med upassende kommentarer, for det går begge veier.

I tillegg til begreper som «fuckboy» og «homse» er det langt mer fokus på kroppslige ting hos gutter, som høyde, muskler og størrelse på kjønnsorganet. Det er like skremmende om jenter tar med seg slike holdninger videre i livet.

[Innlegget som startet debatten: «Billig» og «pulbar» – #metoo kom aldri til skolegården](#)

Skillet som Ea, Ellisiv og Ella prøver å konstruere mellom gutter og jenter, er ikke dekkende – og lite presist. For skillet er ikke mellom kjønnene, det er mellom aldersgruppene. Både gutter og jenter er ungdommer som modner med tiden.

Å legge et ytterligere press på gutter ved å beskrive dem som seksuelt trakasserende, er både ufint, upresist og destruktivt. Særlig når flere jenter også passer inn i gruppen. Essensen er at ordbruken avtar med tiden, og at både jentene og guttene slutter etter hvert.

Stå sammen

Gutta har nok press på seg fra før av. Blant annet får de dårligere karakterer, [utgjør flertallet av kriminelle](#) og topper [selvmordsstatistikken](#). Det er ikke rom for å beskyldte dem for saker der jenter også har skyld.

Trakassering skal slås ned på, men interne konflikter skal løses internt, og vi kan ikke anklage alle unge menn.

Jentene som opplever dette, fortjener, på lik linje med guttene, hjelp til å bli kvitt problemene.

I stedet for å angripe gutter og polarisere de to kjønnene er det på tide å stå sammen mot trakassering.

